

TARIK BUĞRA (1918-1994)

YAŞAM ÖYKÜSÜ

AİLESİ

2 Eylül 1918'de Akşehir'de dünyaya gelen Tarık Buğra, kökleri Erzurum'a dayanan bir baba ile Akşehir'in yerli ailelerinden birine mensup bir annenin çocuğudur. Babası Mehmet Nazım Bey hukuk eğitimi almış bir hukukçu, annesi Nazike Hanım ise okuma yazma bilmeyen, Akşehirli Tahiroğulları sülalesinden bir kadındır.

Mehmed Nâzım Bey, Erzurumlu Ahmet Hamdi'nin ortanca oğludur ve gençlik yıllarında hem hukuk öğrenimi görmüş hem de siyasetle yakından ilgilenmiştir. Okulunu bitirdikten sonra Pirimzâdelerin kızıyla evlenerek ilk memuriyet yeri olan Gönen'e yerleşmiş, burada iki kız çocuğu dünyaya gelmiştir. 38 yaşındayken Akşehir'e ağır ceza reisi sıfatıyla dönen Mehmed Nâzım, memleketine döndükten kısa bir süre sonra eşini kaybetmiş ve ardından hayatının son eşi olacak Nazike Hanım'la evlenmiştir. Bu evlilik gerçekleştiğinde önceki evliliğinden olan kızları altı ve dört yaşındadır. Babasının saray çevresinde görev yapması nedeniyle siyasi hayattan uzaklaşan Mehmed Nazım Bey, bunun yerine kendini edebiyat ve musiki muhitlerine yakın bir isim olarak konumlandırmış, yüksek bir kültür birikimine sahip olmuş, hatta kimi şiirleri de yayımlanmıştır. Akşehir ve çevresinde önce Serbest Fırka'nın, ardından Demokrat Parti'nin kuruluşuna ve yayılmasına emek vermiş, Tarık Buğra da henüz çok küçük bir çocukken babasının bu siyasi faaliyetlerinde âdeta bir sekreter gibi yer almış, seçim listelerini ve genelgeleri daktilo etmiş, babasının halkla temas kurduğu gezilere katılmıştır.

Nazike Hanım 1902 doğumlu olup Türkmen kökenli Tahiroğulları ailesinin kızıdır; tarikat ve tasavvuf geleneğinin içinde yetişmiştir. Mehmed Nazım Bey ile evlendiğinde henüz on beş yaşındadır ve evliliklerinin üzerinden bir yıl geçmeden Tarık Buğra'yı doğurmuştur. Ailenin Tarık Buğra'dan sonraki çocukları Nebahat, Nezahat ve Reha adlı üç kız kardeşir.

ÇOCUKLUĞU

Küçük yaştaki Tarık Buğra üzerinde en kalıcı izi babasının ev kütüphanesi bırakmıştır. Bu kütüphanede karşılaştığı ve çıktıkları dönemde büyük yankı uyandırmış eserler arasında *Mesnevî*, *Tarih-i Cevdet*, *Şerâre*, *Safahat*, *Piyâle* ve *Rûbab-ı Şikeste* sayılabilir; bu kitaplar onun edebî zevkinin ilk temellerini oluşturmuştur.

GENÇLİĞİ VE EĞİTİM YILLARI

İlk ve orta öğrenimini memleketi Akşehir'de tamamlayan Buğra, 1930'da ilkokulu, 1933'te ise ortaokulu bitirmiştir. Kendisi, daha sonra Hüseyin Tuncer'e yazdığı bir mektupta ortaokul döneminde hayli yaramaz ve öğretmenlerine sık sık karşı gelen bir öğrenci olduğunu itiraf eder; nitekim ilkokul beşinci sınıftayken sınıf arkadaşlarını isyana teşvik ettiği gerekçesiyle cezalandırılmıştır. Karma eğitime geçilen ilk yıl dördüncü sınıfa gittiği okul "İsmet Paşa Kız Mektebi"dir.

1933-1936 yılları arasına yayılan lise öğrenimine önce İstanbul Erkek Lisesi'nde başlamış, iki yılın ardından buradan ayrılıp öğrenimini Konya Lisesi'nde tamamlamıştır. İstanbul Lisesi'ndeyken hocası Hakkı Süha Gezgin'in yüreklendirmesiyle ilk hikâyelerini kaleme almaya başlamış, bu deneyim edebiyata duyduğu merakı derinleştirmiştir. Aynı hocasının *Sakarya* dergisi için düzenlediği bir yazı yarışmasını kazanması, genç yazarın kendine güvenini büyük ölçüde pekiştirmiştir. Liseden derece ile mezun olan Buğra, sınavsız kabul hakkıyla Leylî Tıp Talebe Yurdu'na, yani İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girmiş ve FKB bölümünde öğrenime başlamıştır; ne var ki zihni sürekli edebiyata kaydığı için derslerinde başarı gösterememiş, ilk iki senesini sınıfta kalarak geçirmiştir. Bunun ardından tıp eğitimini bırakıp Hukuk Fakültesi'ne kaydolmuştur.

Bu dönemde Fatih Medresesi'nde bir oda tutarak yaşamını sürdüren Buğra, kısa sürede Küllük kahvesinin devamlı müşterilerinden biri hâline gelmiştir. Rıfkı Melûl Meriç ile tanışması ve onun aracılığıyla Küllük Kahvesi'ne girmesi, Yahya Kemal, Fuat Köprülü ve Ahmet Hamdi Tanpınar gibi dönemin usta kalemleriyle aynı ortamı paylaşmasını sağlamış, bu da hayatının dönüm noktalarından biri olmuştur. Kahvede oynanan briç partilerinde Prof. Dr. Yavuz Abadan ve Nurullah Ataç gibi isimlerle

yakınlık kurmuş; ayrıca Yahya Kemal, Ali Nihad Tarlan, İbnül Emin Mahmud Kemal İnal, Mükrimin Halil, Emin Ali Şallı'nın sohbet meclislerine katılmıştır.

Hukuk Fakültesi'ni de bitirmeden bırakan Buğra, önce teyzesinin oğlu Mustafa Topbaş'ın bulunduğu Kayseri Pınarbaşı'na subay olarak gitmiş, oradan İskenderun'daki hazırlık birliğine geçmiş, son olarak Ankara Yedek Subay Okulu'nda görev yapmıştır. 1947'de arkadaşı Ahmet Ateş'in yönlendirmesiyle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydolmuş, ancak 1951'de bu fakülteden de mezun olamadan ayrılmıştır. Bu okuldan edindiği en kalıcı kazanım, Mehmet Kaplan, Kasım Küfrevî ve Ahmet Hamdi Tanpınar ile kurduğu dostluklar olmuştur.

EVLİLİĞİ VE ÇOCUKLARI

Tarık Buğra hayatı boyunca iki kez evlenmiştir. İlk eşi, Edebiyat Fakültesi öğrencisiyken tanıştığı hikâyecisi Jale Baysal'dır. Bu evlilik 23 Eylül 1950'de gerçekleşmiş ve çiftin Ayşe adında bir kızı olmuştur. İkinci evliliğini ise 8 Eylül 1977'de Hatice Bilen ile yapmıştır.

ÇALIŞMA HAYATI

1947-1949 yılları arasında Şişli Terakki Lisesi'nde muallim muavini olarak çalışan Buğra, bu sırada üniversite eğitimini de sürdürmektedir. Hocalarından Mehmet Kaplan, fakülte öğrencilerinin çıkardığı *Zeytin Dalı* adlı dergi için Buğra'dan bir hikâye talep etmiş, bunun üzerine Buğra "Kekik Kokusu" adlı hikâyesini yazmıştır. Kaplan'ın bu ilk denemeyi beğenmemesi genç yazarı hırslandırmış, bu kez "Oğlum" (sonradan "Oğlumuz" adını alacaktır) başlıklı ikinci hikâyesini kaleme almıştır. Kaplan bu ikinci hikâyeyi çok beğenmiş ve onu *Cumhuriyet* gazetesinin Yunus Nadi Hikâye Yarışması'na göndermiştir.

Yusuf Ziya Ortaç'ın yönettiği *Çınaraltı* dergisinde Buğra'ya "Sanat Hareketleri" adını taşıyan sabit bir köşe tahsis edilmiştir. Gazetecilik kariyerine *Milliyet* gazetesinde adım atan yazar, burada Abdi İpekçi, Reşat Ekrem Koçu ve Peyami Safa gibi isimlerle birlikte çalışma fırsatı bulmuştur. Aynı dönemde *Çınaraltı* dergisinde "Yalnızların Romanı" (sonraki adıyla "Yalnızlar") tefrika edilmeye başlanmıştır. *Milliyet* gazetesi, Buğra'yı fıkra yazarlığına yönlendirmiş; ayrıca *Siyah Kehribar* ve *Aşk Esirleri* romanlarını da kendi sayfalarında tefrika etmiştir.

Gazetecilik yaşamı 1957'de yeni bir aşamaya girmiş, Ankara'da *Yeni Gün* gazetesinde genel yayın müdürlüğü görevini üstlenmiş, aynı yıl *Vatan* gazetesinde yazı işleri müdürü olmuştur. *Milliyet* gazetesi, beklenmedik bir teklifle onu bu kez spor sayfalarının başına getirmiştir. Kısa bir zaman diliminde üç farklı gazetede çalışan Buğra, *Tercüman*, *Yeni İstanbul* ve *Türkiye Spor* gazetelerinde de genel yayın müdürlüğü yapmıştır. *Tercüman* gazetesindeki görevi sırasında kalp krizi geçirmesi üzerine emekliliğini istemiş ve bundan sonra ağırlığını edebiyat çalışmalarına vermiştir. *Tercüman*'daki son yazısı, 13 Mayıs 1976 tarihli "Son Merhaba" başlıklı yazıdır.

ÇALIŞTIĞI GAZETELER

Yazarlık ve yöneticilik yaptığı ya da yazılarının tefrika edildiği başlıca gazeteler şunlardır: *Milliyet*, *Yeni Gün* (Ankara), *Vatan*, *Tercüman*, *Yeni İstanbul*, *Türkiye Spor* ve *Güneş*.

ÇALIŞTIĞI DERGİLER

Buğra'nın dergilerle ilişkisi kronolojik sırayla şöyledir: 1947'de babasıyla birlikte Akşehir'de *Nasreddin Hoca* dergisini çıkarmıştır; 21 Ocak-21 Şubat 1948 tarihleri arasında Talat Tekin ile birlikte *Zeytin Dalı* dergisini yayımlamıştır; 1948'de *Çınaraltı* dergisinde yazarlık yapmıştır; 1951'de üç ay boyunca *İstanbul Haftası* dergisini çıkarmıştır; 1951-1955 yılları arasında *Yenilik*, *Yeditepe*, *Yücel*, *Beş Sanat*, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, *Dost* ve *Küçük Dergi* gibi çeşitli dergilerde yazıları yayımlanmıştır; 1963'te Mümtaz Turhan ve Erol Güngör ile birlikte *Yol* dergisini çıkarmıştır. Bu yayınların ardından bir süre dergicilikten uzak kalsa da hayatının sonuna kadar zaman zaman *Bakış*, *Argos*, *Cönk* ve *Hisar* dergilerinde hikâye ve yazılarını yayımlamayı sürdürmüştür.

SANAT ANLAYIŞI

Tarık Buğra'nın sanata bakışı, dönemin yerleşik akımlarının dışında bir çizgi izler. Ona göre sanatın asıl amacı insanı yüceltmektir; kendi ifadesiyle sanat, "kâinatı ve insanları bir mizaca göre yeniden yaratmak"tır. Bu yaklaşımı, onu toplumcu gerçekçi anlayıştan ayırır. Buğra, "sanat sanat içindir" ilkesini benimsemiş olsa da bu ilkeye kendine has bir anlam yüklemiştir. Ona göre bu, sanatçının topluma sırtını dönmesi ya da insanların meselelerine kayıtsız kalması anlamına gelmez; tam tersine, sanatın

tek gerçek dayanağı yine insandır ve her şey insana bağlı olarak biçimlenir. Yazar, bir toplumu anlamanın aynası olarak insanı görmüş, bu yüzden eserlerinde her zaman insanı önceleyen bir tutum benimsemiştir. Talihe ya da şansa güvenmeyen, buna karşılık kaderin belirleyiciliğine inanan bir mizaca sahip olan Buğra, “kader olandır” düşüncesini kendine bir düstur edinmiştir.

Buğra'nın sanat anlayışında eser, okuyucuya bir hüküm dayatmaz. Onun deyişiyle sanat “ispatlamaz, gösterir; telkin etmez, düşündürür; hüküm vermez, hüküm vermeye yol açar”. Yazara göre iyi bir eser, okuyucusunun kendi kabul-ret tercihini ve ruh hâlini özgürce belirleyebileceği bir dünya kurar; sanatın görevi budur ve bu görevi yerine getirdiği ölçüde değer kazanır. Bu nedenle Buğra, okuruna belirli bir mesajı dayatma kaygısı taşımamıştır. Yazarın fildişi kuleye çekilmesini de doğal karşılar; ona göre bu tavır topluma sırt çevirmek değil, olaylara ve insanlara daha geniş bir perspektiften, belli bir mesafeden bakabilmek ve bağımsız bir düşünce yapısı kurabilmek içindir. Edebiyatçının, tıpkı bir bilim insanı gibi nesnel yargılara sahip olması ve olaylar karşısında tarafsız durabilmesi gerektiğini savunur; aksi hâlde edebiyatın sosyal, siyasi ya da ekonomik doktrinlerin bir aracına dönüşeceğini düşünür. Ona göre yazarın görevi telkin etmek değil, önce düşündürmek ve okuyucusunun bağımsız bir değerlendirme yapabilmesini sağlamaktır.

Eleştiri konusunda da kendine özgü bir tutum sergileyen Buğra, başarılı bir eleştirmen olabilmek için bilgi birikimi, konuya hâkimiyet, estetik zevk, sağlam bir sezgi, dürüstlük ve cesaret gibi niteliklerin bir arada bulunması gerektiğini savunur. Ona göre en yararlı eleştiri, yazarın kendi zihninde yaptığı özeleştiri. Hikâyelerinde, kendi döneminde moda olan toplumcu gerçekçilik ve köy edebiyatı çizgisinden bilinçli olarak uzak durmuş, eserlerinin merkezine hayatı ve insanı yerleştirerek herhangi bir ideolojiye bağlanmadan içten bir hikâye dünyası yaratmıştır.

Genel olarak aşk ve yalnızlık temaları etrafında şekillenen hikâyelerinde eşya ve çevre betimlemelerine neredeyse hiç yer vermez. Kapalı mekânların ağırlıkta olduğu bu anlatılarda hüznün duygusu atmosfere sinmiş, kimi zaman karamsarlığa dönüşmüştür. Kahramanları çoğunlukla huzursuz, sıkıntılı ve yalnız kişilerdir. İçki ve sigara hem bu kişilerin yaşam biçimi hem de hikâyelerin tekrarlayan bir motifi hâline gelir. Buğra, bu hikâyeler aracılığıyla okuyucularına kendilerini bulabilecekleri, kendi sorunlarına çözüm arayabilecekleri ve cevabını bulamadıkları pek çok soruya yanıt bulabilecekleri bir dünyanın kapılarını aralamıştır.

Her ne kadar herhangi bir ideolojiyi benimsemediği iddia edilse de yazarın bazı eserlerinin içeriği, bazı siyasi ve edebi çevrelerle kurduğu ilişkiler bunun aksini göstermektedir. *Sebilürreşâd* adlı dergide yazılar yayımlamış olan Buğra'nın İslamcı çevrelerle yakınlık kurduğu görülür. Antikomünist yazarlarla yakın ilişkileri vardır. Milliyetçi, Türkçü, Ülkücü çevrelerle de yakın ilişkiler kurar. Ayrıca edebi eserlerinde her türlü sol görüşü taşa tutsa da sağ ideolojilere, sömürgeciliğe, kapitalizme, ABD'ye ve Avrupa'ya aynı düzeyde eleştiride bulunmadığı görülür. Devlet kurumları ve vakıflar tarafından defalarca ödül alması ve millî burjuvaziyi öven çalışmalar kaleme alması yazarın ne kadar tarafsız olduğunun sorgulanmasına neden olur. Zira birçok akademik çalışmada tarafsız/nesnel bir yazar olduğu savunulsa da bu savı çürütecek birçok kanıt bulunmaktadır.

SAĞLIK SORUNLARI VE VEFATI

Buğra'nın sağlığında ciddi sorunlar 1993 yılının Eylül ayında baş göstermiştir. Akçay'da tatildayken rahatsızlanan yazara, bir ay sonra kanser teşhisi konmuş ve yatağa düşmüştür. Çapa Tıp Fakültesi'nde geçirdiği ameliyat kendisine dört aylık ek bir süre kazandırmış, Tarık Buğra 26 Şubat 1994 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

ESERLERİ

Öyküler

Oğlumuz (1949), *Yarın Diye Bir Şey Yoktur* (1950-52), *Sonrakiler* (1954-64), *İki Uyku Arasında* (1954), *Hikâyeler* (1964, 1969).

Romanlar

Siyah Kehribar (1955), *Küçük Ağa* (1964), *Küçük Ağa Ankara'da* (1966), *İbiş'in Rüyası* (1970), *Firavun İmanı* (1976), *Gençliğim Eyvah* (1979), *Dönemeçte* (1980), *Yalnızlar* (1981), *Yağmuru Beklerken* (1981), *Osmancık* (1983), *Dünyanın En Pis Sokağı* (1989).

Oyunlar

Akümülatörlü Radyo (1944), *Ayakta Durmak İstiyorum* (1966), *İbiş'in Rüyası* (1972), *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı* (1979), *Güneş ve Aslan* (1988), *Bir Ben Vardır Benden İçeri* (1991), *Patron* (1994).

Senaryo

Zafer Gaye Değildir (1993), *Sıfırdan Doruğa* (1994)

Röportaj, Gezi ve Deneme

Gagaringrad Moskova Notları (1962), *Gençlik Türküsü* (1964), *Bir Köyden Başka Bir Şehre, Düşman Kazanmak Sanatı* (1979), *Politika Dışı* (1992), *Bu Çağın Adı*.

Ödüller

1970 — *İbiş'in Rüyası*: TRT Roman Ödülü

1976 — *Firavun İmanı*: Türkiye Millî Kültür Vakfı Edebiyat Ödülü

1981 — *Yalnızlar*: Türkiye Millî Kültür Vakfı (TMKV) Edebiyat Ödülü

Düzyazı: Kültür Bakanlığı Başarı Ödülü

1983 — *Osmancık*: TMKV Edebiyat Ödülü

1984 — *Küçük Ağa*: TMKV Televizyon Ödülü

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Televizyon Ödülü

Boğaziçi Başarı Ödülü

1988 — Türk Basın Birliği Hakkı Tarık Us Başarı ve Basın Ödülü

Kuruluş: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Başarı Ödülü

Kuruluş: TMKV Televizyon Ödülü

1989 — *Yağmur Beklerken*: Türkiye İş Bankası Büyük Ödül

1992 — Sinema Tiyatro Müzik Radyo ve Televizyon Sanatçıları Derneği Özel Ödülü

Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülü

1993 — TMKV Türk Millî Kültürüne Hizmet Şeref Armağanı

Tarık Buğra ayrıca Hür Macarlar Derneği tarafından da *Ayakta Durmak İstiyorum* adlı oyunu dolayısıyla şeref madalyasıyla ödüllendirilmiştir.

TEMALAR

ROMAN

Cemiyet

Kültür Dönemeçte – İbiş'in Rüyası - Osmancık

Töre Dünyanın En pis Sokağı

Ataerkillik Yağmur Beklerken

Siyaset

Çatışma Dönemeçte – Dünyanın En Pis Sokağı – Firavun İmanı – Küçük Ağa – Küçük Ağa Ankara'da – Osmancık – Yağmur Beklerken

Güç Firavun İmanı – Gençliğim Eyvah – Küçük Ağa Ankara'da

Savaş Firavun İmanı – Küçük Ağa – Küçük Ağa Ankara'da

Ayaklanma Küçük Ağa

Sömürgecilik Küçük Ağa

Baskı Siyah Kehribar

Hak

İntikam Dünyanın En Pis Sokağı – Gençliğim Eyvah – İbiş'in Rüyası – Osmancık – Siyah Kehribar

Suç Gençliğim Eyvah – Siyah Kehribar

Adaletsizlik Osmancık

Değişim

Dönüşüm Dönemeçte

Geçicilik İbiş'in Rüyası

Psikoloji

Yalnızlık Dönemeçte – İbiş'in Rüyası - Yalnızlar

Paranoya Dünyanın En Pis Sokağı

Korku Gençliğim Eyvah

Ötekileşme Küçük Ağa

Pişmanlık Yalnızlar

Onur Osmancık

İstirap Siyah Kehribar

Arayış

Arayış Yalnızlar

İç Gözlem Küçük Ağa

İdealler Osmancık

Umut Yağmur Beklerken

Duygusal Bağ

Aşk Dönemeçte – Gençliğim Eyvah – İbiş'in Rüyası – Küçük Ağa Ankara'da – Osmancık – Siyah Kehribar - Yalnızlar

Gönül Macerası	Siyah Kehribar
Kıskançlık	Dönemeçte – İbiş'in Rüyası
Dostluk	Dünyanın En Pis Sokağı – Küçük Ağa Ankara'da - Osmancık
İhanet	İbiş'in Rüyası – Küçük Ağa
Sadakatsizlik	Yalnızlar
<u>Etik</u>	
Yozlaşma	Firavun İmanı – Gençliğim Eyvah – Küçük Ağa Ankara'da – Yağmur
Beklerken	
Vatanseverlik	Firavun İmanı – Küçük Ağa – Küçük Ağa Ankara'da - Osmancık
<u>Duygusal Dengesizlik</u>	
Açgözlülük	Gençliğim Eyvah
Düşmanlık	Küçük Ağa Ankara'da
<u>Görüntü</u>	
Aldatma	Gençliğim Eyvah
<u>TİYATRO</u>	
<u>Cemiyet</u>	
Kültür	İbiş'in Rüyası
Ataerkillik	Güneş ve Arslan
Toplumsal Sınıf	Patron
İş	Patron
<u>Siyaset</u>	
Baskı	Ayakta Durmak İstiyorum – Yüzlerce Çiçek Birden Açtı
Özgürlük	Ayakta Durmak İstiyorum
Devrim	Ayakta Durmak İstiyorum
Güç	Güneş ve Arslan – Yüzlerce Çiçek Birden Açtı
<u>Adalet</u>	
İntikam	Güneş ve Arslan – İbiş'in Rüyası
<u>Psikoloji</u>	
Mutluluk	Akümülatörlü Radyo
Yalnızlık	İbiş'in Rüyası
İstirap	Bir Ben Vardır Benden İçeri
Yabancılaşma	Yüzlerce Çiçek Birden Açtı
Korku	Yüzlerce Çiçek Birden Açtı
<u>Görüntü</u>	
Kendini Kandırma	Akümülatörlü Radyo
Yalanlar	Akümülatörlü Radyo
Aldatma	Güneş ve Arslan
<u>Duygusal Bağ</u>	

Aşk Akümülatörlü Radyo – Ayakta Durmak İstiyorum – Güneş ve Arslan – Patron –
Yüzlerce Çiçek Birden Açtı – İbiş'in Rüyası

İhanet Ayakta Durmak İstiyorum – İbiş'in Rüyası

Etik

Vatanseverlik Ayakta Durmak İstiyorum

Diğerkâmlık Patron

Arayış

Arayış Bir Ben Vardır Benden İçeri

İç Gözlem Bir Ben Vardır Benden İçeri

Hayatın Evreleri

Ölüm Bir Ben Vardır Benden İçeri

Duygusal Dengesizlik

Düşmanlık Patron

Kıskançlık İbiş'in Rüyası

Değişim

Geçicilik İbiş'in Rüyası

ÖYKÜ

Oğlumuz Ergenlik – Babalık – Açgözlülük – Fırsatçılık – Evlilik – Kayıp – Gam –
Çaresizlik – Aşk – Korku – İç Gözlem – Şefkat – İntikam – Suçluluk – Pişmanlık – Değişim – Özgürlük
– Özlem – Kıskançlık.

Yarın Diye Bir Şey Yoktur Suçluluk – Kısır Döngü – Umursama – Yalnızlık – Aşk – Dönüşüm –
Gündelik Hayat – Görünüm – Kültür – Güç – Öfke – Dürüstlük – Ataerkillik – Bastırılmışlık – Değişim –
Özlem – Baskı – Açgözlülük – Gösteriş – Yalan – Umut – Hayal Kırıklığı – Arayış.

Sonrakiler Suçluluk – Yozlaşma – Çocukluk – Arayış – Dostluk – Sevgi – Nezaket –
Yalnızlık – Yaşlanma – İstirap – Utanç – Kuşak Çatışması – Açgözlülük – İç Gözlem – Babalık –
Keder – Aşk – Rüya – Korku – Hatıra – Geçicilik – Ceza – Değişim.

İki Uyku Arasında Şehvet – Pişmanlık – Dönüşüm – Cazibe – Haksızlık – İstirap – Ağırbaşlılık –
Keder – Toplumsal Sınıf – Yaşlılık – Hırs – Evlilik – Can Sıkıntısı.

Hikâyeler Yalnızlık – Geri Kalmışlık – Özlem – Aşk – Ayrılık – İstirap – Bekleyiş – Kayıp
– Dönüşüm – Aldatılma – Geçicilik.

SENARYO

Zafer Gaye Değildir Çatışma – Özgürlük – İdealler – Vatanseverlik.

Sıfırdan Doruğa Toplumsal Sınıf – İş – Aşk – Düşmanlık – Diğerkâmlık.

GEZİ

Gagaringrad

Spor – Toplumsal Sınıf – Bilim – Çatışma – Baskı – Aldanma – Kibir.

ROMANLAR

Genel Bakış Tarık Buğra'nın romanlarında toplumsal, siyasi, bireysel ve etik boyutları kapsayan geniş bir tema yelpazesi işlenmektedir. Cemiyet başlığı altında kültür, töre ve ataerkillik gibi kavramlar üzerinden Anadolu insanının ve taşra toplumunun yaşayış biçimleri, gelenekleri ve toplumsal baskıları ele alınır. Siyaset teması altında ise Millî Mücadele, çok partili hayata geçiş ve Milli Şeflik dönemi gibi Türkiye Cumhuriyeti tarihinin dönüm noktaları; çatışma, güç mücadelesi, savaş, ayaklanma, sömürgecilik ve baskı gibi izlekler aracılığıyla işlenir. Adalet başlığı intikam, suç ve adaletsizlik kavramlarıyla insanların haksızlıklar karşısındaki tepkilerini gözler önüne serer. Değişim teması, dönüşüm ve geçicilik alt başlıklarıyla toplumun ve bireyin yaşadığı köklü dönüşümleri işlerken; Psikoloji teması yalnızlık, paranoya, korku, ötekileşme, pişmanlık, onur ve ıstırap gibi duygu durumlarıyla karakterlerin iç dünyasını derinlemesine yansıtır. Arayış başlığı bireylerin kimlik inşası, iç gözlem ve idealler etrafındaki mücadelesini; Duygusal Bağ başlığı ise aşk, gönül macerası, kıskançlık, dostluk, ihanet ve sadakatsizlik gibi ilişkisel temaları kapsar. Etik başlığında yozlaşma ve vatanseverlik zıtlığı üzerinden toplumsal değerler sorgulanırken; Duygusal Dengesizlik başlığında açgözlülük ve düşmanlık gibi yıkıcı duygular ele alınır. Son olarak Görüntü başlığı altında aldatma teması, insanların birbirlerini ve toplumu manipüle etme biçimlerine odaklanır. Bu geniş tema yelpazesi, Buğra'nın romanlarını bireysel psikolojiden toplumsal ve tarihsel meselelere uzanan çok katmanlı bir anlatı dünyası hâline getirmektedir.

1. Cemiyet

1.1. Kültür

Dönemeçte Tarık Buğra'nın *Dönemeçte* adlı romanı, bilhassa Milli Şeflik döneminin Anadolu insanına ve kasabasına ışık tutmaktadır. Anlatıda farklı roller oynayan anlatı kişilerinin arasında geçen diyaloglarda yerli ağız kullanıldığı görülür. Dönemin bölge insanının karakteristik özellikleri neredeyse tamamen gerçekçi bir biçimde okurun gözleri önüne serilir. Kasabanın küçüklüğü ve hayatın durağanlığından dolayı bölgeye atanan memurlar kendilerini içkiye ve kumara vermişlerdir. Görev yaptıkları bölgenin aydınları sayılabilecek memurlar halktan kopmuştur. Kasabadaki memurlar sürekli olarak Şehir Kulübü'nde buluşup çeşitli kâğıt oyunları oynamaktadırlar. Operatör Cevdet Bey gibi kendini tamamen alkole ve kumara veren kişilerin sayısı oldukça fazladır.

İbiş'in Rüyası *İbiş'in Rüyası* adlı romanda kurgusal bir evrende Türk tiyatro camiasında yaşanan olaylara değinilir. İstanbul'da bulunan Şehzadebaşı adlı muhit anlatının geçtiği dönemde tiyatrocular için önemli bir merkezdir. Darülbeyti, günümüzdeki Şehir Tiyatroları, tiyatrocular için hem bir eğitim yuvası hem de oyunların oynandığı bir sahnedir. Anlatının geçtiği dönemlerde hem Batılı oyunlar oynanmakta hem de yerli tuluat oyunları sahneye koyulmaktadır. Anlatıda geçen adı geçen Muhsin Bey gerçekten var olan bir isimdir ve Türk tiyatrosundaki rolü oldukça önemlidir. Naşit Özcan'ın adı da Nahit olarak değiştirilmiştir. Canlandırdığı İbiş karakteriyle ün salmıştır. Tuluat tiyatroları ve kanto gösterileri dönemin İstanbul'daki eğlence anlayışını gösteren en önemli faaliyetlerdir. Uzun yıllar gayrimüslimler tarafından icra edilmiş olan tiyatro sanatı Cumhuriyetle birlikte yavaş yavaş Türklerin hegemonyasına girmeye başlamıştır.

Osmancık Buğra'nın *Osmancık* adlı romanında göçebe bir yaşam tarzı sürdüren ve 1200'lerin sonu ve 1300'lerin başında Anadolu'yu yurt edinmiş olan Kayı boyunun kültürüne değinilir. Destansı ve şiirsel bir dilin kullanıldığı anlatıdaki diyaloglarda anlatı kişileri Eski Anadolu Türkçesiyle konuşur. Boyun yaşam şekli üzerinde detaylıca durulur. İktisadi, siyasi ve toplumsal yapısına dair bilgiler verilir. Konargöçer bir yaşam tarzı sürdüren boyun kanunları, töreleri ve gelenekleri oldukça katıdır. Batıyı temsil eden Bizanslılarla Doğuyu temsil eden Kayı boyu arasındaki farklara değinilir. Kayı boyunun evlilik ve eğlenme şekillerine dair de vakalar ve sahneler anlatı içinde yer alır. Ataerkil din-tarım toplumunun yaşam biçimine dair izler taşır.

1.2. Töre

Dünyanın En Pis Sokağı Buğra'nın kitap halinde yayımlanmış son romanı olan *Dünyanın En Pis Sokağı*'nda işlenen ana temalardan biri ataerkil din-tarım toplumlarında ortaya çıkan törelerin neden olduğu sorunlardır. Anadolu'nun en eski törelerinden biri kan davasıdır. Bir ailede öldürülen bir erkeğin intikamını ailenin en büyük çocuğu almak zorundadır. Romanda özellikle büyükannelerin ve annelerin büyük çocuklara bu konuda nasıl baskı yaptıkları üzerinde durulur. Fazıl, çocuklarına intikam almaları için baskı yapan kadınların hayatını anlatan bir roman kaleme almak ister. Özellikle Anadolu kırsalında yazılı olmayan en eski kanunlardan biri kan davasıdır. Dökülen kan ancak kanla temizlenir. Yazar bu tür törelere sıkı sıkıya bağlı olan toplulukların genellikle oldukça cahil ve ilkel olduğunu, bütün hayatlarını sadece birkaç yüz kelimeyle idare ettiklerini ifade eder.

1.3. Ataerkillik

Yağmur Beklerken Yeni devletin kurulmasıyla birlikte ülke çapında büyük devrimler yapılmıştır. Cumhuriyet rejimi ve onun hem kurucusu ve hem de savunucusu olan hükümet bu devrimlerin yayılması ve kalıcı olması için ciddi önlemler alır. Ancak yüzyıllarca bir imparatorluğun tebaası olmuş din-tarım toplumu devrimlere uyum sağlamakta ve bunları özümsemekte zorlanır. Yeni bir devlet ve yeni bir rejim kurulmuş olsa da mevcut toplumsal yapının değişmesi kolay olmamış ve insanlar eski gelenekleriyle adetlerini sürdürmeye devam etmişlerdir. Taşoluk kasabasında yaşayanların çoğu eski değerlerini korumaktadır. Özellikle büyük şehirlerden kasabaya gelmiş bürokratlar ve hukukçular halkın batıl inançlarını ve çağ dışı geleneklerini yadırgarlar. Aynı şekilde kasabanın yerlileri de şehirli tarafından küçümsediklerini ve hor görüldüklerini bilmektedirler. Kentliler ve taşralılar arasındaki kültür çatışması anlatıda görülen ana izleklerden bir tanesidir.

2. Siyaset

2.1. Çatışma

Dönemeçte Tarık Buğra'nın *Dönemeçte* adlı romanındaki anlatı gerçek zamanda Milli Şeflik döneminde geçmektedir. Savaşın yeni çıkmıştır ve çok partili sisteme geçmeye çalışılmaktadır. Ancak Serbest Fırka'nın kurulduğu zamanlarda büyük sorunlar yaşamış olan halk bu yeni girişime karşı temkinlidir. Demokrat Parti ülkenin birçok yerinde faaliyet yürütmektedir. Kasabalarda halk Demokratlar ve Halkçılar olmak üzere ikiye ayrılmışsa da neyi neden savunduğunu gerçekten bilen kişi sayısı oldukça azdır. Bu durumun farkında olan Fakir Halid, mecliste faydalı olacak güvenilir bir ismin siyasete girmesi gerektiğini savunur ve Şerif'e Demokrat Parti'ye katılmasını teklif eder. Başlangıçta bu teklifi reddetmiş ve siyasete girmeyi hiç istememiş olsa da Şerif en sonunda siyasete atılıp Ankara'ya yerleşir. Tarık Buğra'nın birçok romanında Türkiye Cumhuriyeti'nin bu çatışmalı değişim dönemi işlenmektedir.

Firavun İmanı Millî Mücadele döneminin işlendiği *Firavun İmanı* adlı romanda üzerinde durulan asıl zaman aralığı Sakarya Meydan Muharebesi öncesi ve sonrasıdır. Sovyetlerle kurulan diplomatik ilişkiler sonucunda alınan para ve silah yardımı sayesinde Ankara'nın savaşı kazanacağına kesin gözüyle bakmaya başlanır. Kurulacağından emin olunan devlette herkes önemli mevkiiler ve konumlar almak ister. Dolayısıyla Kurtuluş Savaşı kahramanı Paşa'nın yanında olmak ve onun güvenini kazanmak isteyen pragmatist bir grubun karşısında ülkenin refahını ve esenliğini düşünen, Paşa'ya yaranmaya çalışmayan idealist bir kesim de vardır. İdealistler güçlerini halktan almaya çalışırken pragmatistler daima güçlü olanın ve dış mihrakların aparatı olmaya çalışırlar. Ali Yusuf, Hüseyin Sadi, Hüseyin Salim ve Servet Efendi gibi isimler pragmatist tarafı temsil ederken Hüseyin Avni, Mehmet Akif ve Hasan Basri gibi isimler idealist tarafı temsil eder.

Yağmur Beklerken 1930'lu yılların Türkiye Cumhuriyeti'nde iktidardaki mevcut hükümet çok partili hayata geçmek için yeni bir siyasi partinin kurulması girişiminde bulunur. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması için talimat verildiğinde Taşoluk kasabasında bu partinin bir şubesinin kurulması için Kenan ve Rahmi adlarındaki iki avukat harekete geçer. Ancak zaman içinde kurulan yeni siyasi partinin adı bazı dedikodulara konu olur. Yeni siyasi partinin aslında Gazi Paşa tarafından bazı Halk Fırkaları isimlerinin, özellikle İsmet Paşa'nın, gözünü korkutmak için kurulduğu dedikodusu yayılır. Fırkayı kuran kişiler de aslında Halk Fırkalarıdır. Yeni siyasi partinin kurulmasıyla birlikte Taşoluk kasabalıları ikiye bölünür. Günlük sorunlarını unutan halk tamamen siyasi bir çekişmenin içine girer. Aynı soydan olan ve birçok cephede silah arkadaşlığı yapmış kişiler bile anlamsız bir çekişme nedeniyle birbirine düşer. İktidar kavgası iki siyasi cenahı birbirine düşürür.

2.2. Güç

Firavun İmanı Millî Mücadele döneminin işlendiği *Firavun İmanı* adlı romanda belirli odakların güç elde etme ve güç devşirme çabası içerisinde olduğu görülmektedir. Sakarya Muharebesi'nin TBMM orduları tarafından kazanılacağına emin olunması üzerine dahili ve harici güç odakları yönetimde daha fazla güç elde edebilmek için birbiriyle yarışır. Hem kendini emperyalist Batı'ya karşı korumak isteyen hem de Türkiye'yi kendi yönetimine dahil etmek isteyen Sovyetler ülkenin ileri gelenleriyle iletişim kurar. Önemli isimleri ülkesine davet edip iktisat, felsefe ve sosyoloji alanında eğitimler verir. Ali Yusuf gibi isimleri casusluk yapmaya teşvik ederek TBMM'de söz sahibi ve etkili olmak ister. Askerlerin ve siyasilerin de kendi içlerinde güç mücadelesi verdikleri görülür. Kendi ikballerinden başka hiçbir şey düşünmeyen çevreler ülkenin geleceğine zarar verir.

Gençliğim Eyvah Anlatının başkarakterlerinden biri olan İhtiyar'ın hayattaki en büyük gayesi her şeyi kontrol edebileceği kadar güç sahibi olmaktır. Kendini her şeyin üzerinde tutar ve megalomanisi oldukça yüksektir. Suçlularla, siyasilerle, bürokratlarla, hukukçularla ve akademisyenlerle yakın ilişkiler kurup tehdit ve şantaj gibi yollara başvurarak onları istediği gibi kullanır. Her şeyin ve herkesin üzerinde mutlak bir kontrol gücü olmasını ister. Emirlerinin ve isteklerinin dışına çıkılmasını asla istemez. Kontrol takıntısı İhtiyar'ın en baskın kişilik özelliğidir. Her şeyin üzerinde egemenlik kurmak onun en büyük arzudur.

Küçük Ağa Ankara'da *Küçük Ağa Ankara'da* adlı romanın anlatısının en baskın anlatı kişisi ve engelleyici eyleyeni Çerkez Ethem'dir. Çerkez Ethem Millî Mücadele döneminin en önemli ve en tartışmalı isimlerinden biridir. Savaş sırasında birçok yararlılık göstermiş olan Çerkez Ethem, hiçbir başarısı olmayan İsmet Paşa'nın gölgesinde kalmayı kabullenemez. İsmet Paşa'yı liyakatsiz ve beceriksiz bir komutan olarak görür. Onun komutası altında olmayı kabullenmez. Garp Cephesi Komutanı'nın değiştirilmesi, kendisinin komutan olması ve komutanlığına müdahale edilmemesi için Kuvayı Milliye baskı yapar. Savaş sırasında güç kazanan isimlerin kendi aralarında rekabete girdikleri görülür.

2.3. Savaş

Firavun İmanı Buğra'nın *Firavun İmanı* adlı romanının *Küçük Ağa* adlı ikilemenin devamı niteliğinde olduğu kabul edilir. Ankara'da kurulan meclisin emrinde olan bir düzenli ordu kurulmuş ve bu ordu Sakarya'da Yunan kuvvetlere karşı silahlı bir mücadele vermektedir. Sakarya'da Yunan kuvvetlerinin geri püskürtüldüğü bilgisi alınır. Başkomutanlık yetkisi verilen Paşa Bolşeviklerden alınan para ve silah yardımı sayesinde Yunanlıları ilk önce Afyon'da ardından da İzmir'de bozguna uğratar. Savaşın siyasi, iktisadi ve toplumsal etkileri romanda kırık ayna parçalarından yansıyan görüntüler şeklinde aktarılır. Cephede verilen mücadele üzerinde pek durulmasa da özellikle cephe gerisinde verilen mücadele ve çeşitli hizipler arasında yaşanan çekişmeler üzerinde durulur.

Küçük Ağa Buğra'nın *Küçük Ağa* adlı romanında işlenen ana konu Mütareke Dönemi ve buna koşut olarak başlayan Millî Mücadele dönemidir. Birçok Müslüman Türk imparatorluğun dört bir yanındaki cephelerden uzuvlarını kaybederek dönmüştür. Çoğu ise cephede hayatını kaybetmiştir. Sevdiklerini ve savaşı kaybetmenin neden olduğu karamsarlık, üzüntü, buhran hatta psikoza kadar varan duygusal çöküntü Salih karakteri ve onunla aynı kaderi paylaşan diğer karakterler tarafından başarılı bir şekilde anlatılır. Bütün alt ve üst yapılarıyla çökmüş olan Osmanlı İmparatorluğu işgal altındadır ve eşkıyalar ülkenin dört bir yanında cirit atmaktadır. Bir yanda memleketi kurtarmak için seferber olan insanlar varken diğer yanda puslu havadan şahsi çıkar elde etmeye çalışan menfaatçiler vardır. Karakterler hem kendi canlarını hem de vatanlarını kurtarmaya çalışır. Ülke yoksulluk içindedir. Umutsuzluk ve ihanetin kol gezdiği coğrafyada umut ve sadakate dayalı bağlar kurmaya çalışırlar.

Küçük Ağa Ankara'da *Küçük Ağa Ankara'da* adlı romanda Millî Mücadele dönemi işlenir. Savaş iyice kızışmıştır. Yabancılar karşı verilen silahlı mücadelenin yanında bir iç savaş da verilmektedir. Asker kaçakları silahlanarak dağa çıkar ve her bir kayalığın ya da oyuğun ardından bir çete oluşur. Kuvayı Milliye adı altında bir araya gelen müdafaa-i hukuk cemiyetleri ise yabancı işgalcilere karşı bir savaş yürütmektedir. Düzenli ordu kurulmuş ve işgalci güçlere karşı savaş verilmeye başlamıştır. Bunun yanında düşmana ilk kurşunu sıkan kişilerden biri olan Çerkez Ethem'le Kuvayı Milliye arasında bir husumet vardır. Savaş ortamı birçok alanda mevcut dengeleri değiştirir. Açlık, yokluk, yoksulluk ve şiddet ortamı anlatıda baskın gelen başat unsurlardır.

2.4. Ayaklanma

Küçük Ağa Birçok cephede düşmana karşı silahlı mücadele yürütmüş olan imparatorluk I. Dünya Savaşı'nda büyük bir hezimete uğrar. Siyasi, iktisadi ve askerî gücünü tamamen yitirmiş olan payitaht kontrolü tamamen kaybetmiştir. Ülkede iç isyanlar patlak verdiği gibi her köşe başında bir eşkiya türemiştir. Payitahtın güçsüzlüğünü fırsat bilen mikro milliyetçi gruplar ülkenin dört bir yanında ayaklanır. Rumlar ve Ermeniler bağımsız devlet kurmak isterler. Türkler, din kardeşi dedikleri Arapların ihanetine uğrarlar. İmparatorluğun can çektiğini fark eden Müslüman Türkler de bağımsız yeni bir devlet kurmak ve ülkeyi işgalden kurtarmak için örgütlenir. Payitaht düşmanla birlik olup zaptiyesi ve molla sınıfıyla kuvvacılara engel olmaya çalışsa da bunu başaramaz.

2.5. Sömürgecilik

Küçük Ağa Romanda işlenen anlatının gerçek zamanı Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'nda mağlup olup mütareke antlaşmasını imzaladığı dönemdir. İngiltere, Fransa ve İtalya gibi dönemin güçlü devletleri Anadolu'yu işgal etmeye başlamış ve Rumlarla Ermenileri de Müslüman Türklere karşı kışkırtmaya başlamışlardır. Anadolu'nun işgali siyasi, iktisadi, toplumsal, askerî ve psikolojik olarak Müslüman Türk halkı derinden etkiler. Her açıdan yenilgiye uğramış olan payitaht düşmanla iş birliği yaparak kendi halkına karşı faaliyetler yürütmeye başlamıştır. Bağımsızlıkçı hareketler çeşitli yollarla bastırılmaya çalışılır.

2.6. Baskı

Siyah Kehribar Buğra'nın kaleme almış olduğu ilk roman olan *Siyah Kehribar*'daki anlatının nesnel zamanı 1940'lı yılların başlarıdır. Mussolini'ye verilen unvanlardan biri Duçe'dir ve Duçe hükümeti iktidara gelmiştir. Duçe hükümetinin baskısı her yerde hissedilmektedir. İtalyanlar huzursuz ve mutsuzdurlar. Mevcut hükümet kendi gücünü arttırmak ve olanı himaye etmek için baskı ve şiddete başvurmaktan çekinmez. Cumhuriyetçi olan Barbaryo'yla Leonardo öldürülür. Antifaşist söylemlerde bulunan Gizo'nun işine son verilerek onun açlıkla imtihan edilmesi istenir. En sonunda yapılan baskı ve tehditler nedeniyle Gizo ülkeyi terk etmek zorunda kalır. Aynı şekilde Fernando da ülkeyi terk eder. Bütün dostlarını teker teker kaybeden kahraman anlatıcı da Türkiye'ye geri dönmeye karar verir. Melina yaşadığı huzursuzluktan dolayı sürekli olarak ülkeyi terk etmek ister. Kısıtlanmış, bastırılmış ve düşmanlaştırılmış olan halk kendi ülkesine yabancılaşmaya başlar.

3. Adalet

3.1. İntikam

Gençliğim Eyvah Kurnazca oyunlarla önemli yerlere gelmiş insanları kendine bağladığı gibi kendine bağladığı insanların da önemli yerlere gelmelerini sağlamış olan İhtiyar ülkenin siyaset, iktisat, hukuk, mülkiye ve finans alanlarında oldukça etkilidir. Ülkenin yönetimine yön verir. Çeşitli vaatlerle kandırdığı ya da tehdit ve baskıyla sindirdiği insanları esir eder. İhtiyar'ın tutsağı haline gelmiş olan Güliz ile Raşit bu durumdan kurtulmak ve geçmişin intikamını almak için radikal yollara başvurur. Hem özgürlüklerine kavuşmak hem de maruz kaldıkları adaletsizliğin intikamını almak için Güliz İhtiyar'ı zehirler. Raşit İhtiyar'ı vurarak öldürür, gazinosunu havaya uçurur. Örgütün diğer mensuplarını da öldürmeye gider.

İbiş'in Rüyası *İbiş'in Rüyası* adlı romanın anlatısında işlenen kıskançlığa sebep olan bazı olaylar anlatı kişilerinde intikam duygusunun uyanmasına neden olur. Hatice'nin güzelliği ve sahnedeki yeteneğinden etkilenen Nahit ona âşık olur. Hatice'ye duygularını açan Nahit duygularına karşılık bulur. Ancak bir süre sonra tiyatro topluluğundan kovduğu Sadi yeniden karşısına çıkar. Nahit'in başarısını, ününü, saygınlığını ve yeteneğini kıskanan Sadi, Nahit'ten intikam almak için Hatice'yle birlikte olmak ister. Hatice de Sadi'ye yakınlık gösterir. Nahit Sadi'yi Hatice'den uzak tutmaya çalışır ancak bu durum Nahit-Hatice çiftinin arasının bozulmasına neden olur. Sadi'nin yakışıklılığını ve Hatice'yi kıskanan Nahit intikam almak amacıyla körkütük sarhoş olan Sadi'yi sahneye çıkarır. Ayakta durmakta bile zorlanan Sadi sahnede yere yığılır. Seyirciler olayı şaşkınlık içinde izler. Bu hareketiyle Nahit Sadi'nin oyunculuk kariyerini tehlikeye sokar. Böylece intikam almış olur.

Osmancık Buğra'nın anlatısındaki Kayı boyunu belirli amaçlara güdümlenen en temel duygulardan biri intikamdır. Maruz kalınan her haksızlığın karşısında Osman'ın intikam almak istediği

görülür. Osman, Bay Koca'yı ve Savcı'yı öldüren Kalanoz'dan intikam alma isteğiyle yanıp tutuşur. En sonunda bir muharebe sırasında Kalanoz'la karşı karşıya gelen Osman onu kardeşinin ve yeğeninin öldürüldüğü gibi öldürür. Türklerin, kendilerine ve yakınlarına yapılan her türlü haksızlığın intikamını almayı töre haline getirdikleri görülür. Aydos kuşatması sırasında Abdullah adlı elçisini kale burcundan attırarak öldürten Nikeforos'u da aynı şekilde öldürtür.

3.2. Suç

Gençliğim Eyvah Tehdit, şantaj, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi yollara başvurarak servet edinmiş ve ticari ilişkilerini geliştirmiş olan İhtiyar yeraltı dünyasında oldukça etkindir. Çeşitli düzenbazlıklarla güç ve nüfuz sahibi olur. Dönemin siyasi olaylarına da karışarak sabotaj ve silahlı saldırı gibi olayların arkasındaki birinci isim olur. Kurmuş olduğu örgüt suç işler ve insanları suç işlemeye teşvik eder. Suç teşkil eden her eylemde İhtiyar maşa olarak başkalarını kullanır. O eylemi icra eden kişi değil onu planlayan kişidir. Özellikle solcu öğrencilerin silahlanması gerektiğine yönelik propaganda yaparak ülkede üç karışıklık çıkmasını teşvik eder.

Siyah Kehribar Duçe hükümetinin iktidarda olduğu dönemlerde İtalya'da cinayetler işlenir ve masum insanlar haksız yere cezalandırılır. Devletin adli kurumlarını ve ona bağlı olan kolluk kuvvetlerini kendi gücünü konsolide etmek için kullandığı görülür. Faşizmi eleştirdiği için fakültede profesör olan Gizo meslekten ihraç edilir. Duçe hükümeti onu açlıkla dizginlemek ve istediği hizaya getirmek ister. Ancak Gizo yazdığı kitapları eşi İvet'in adıyla yayımlayıp gelir elde eder. Bu durumun anlaşılması üzerine hükümetin memurları Gizo'yu tehdit eder. Gizo ülkeyi terk etmek zorunda kalır. Aynı zamanda Duçe hükümetinin komiseri Cumhuriyetçi Barbaryo'yla Leonardo'yu öldürür. Mevcut hükümet gücünü arttırmak ve himaye etmek için suça başvurur ve yasaları hiçe sayar.

3.3. Adaletsizlik

Osmancık Buğra'nın kaleme almış olduğu *Osmancık* adlı romanda Kayı boyunun Anadolu'yu yurt edinme ve zaman içinde büyük bir devlet haline gelme serüveni anlatılır. Tezli bir roman olarak değerlendirilebilecek *Osmancık*'ta adaletin temsilcisi konumundaki Kayı boyunun adaletsiz Bizans'a karşı haklı bir konumda olduğu savunulur. Adaletsizlik Bizans'ı her geçen gün çürütüp güçsüz bir duruma düşürürken adalet Kayı boyunun büyümesini ve geniş bir coğrafyada egemenlik kurmasını sağlar. Türklerin adaletine bizzat şahit olan Mihail ve Evdoksiya gibi gayrimüslimler din değiştirip Müslüman olur. Osman'ın bey olduktan sonra zamanının büyük bir bölümünü davalara harcadığı öğrenilir.

4. Değişim

4.1. Dönüşüm

Dönemeçte Kaleme alınmış romanın taşıdığı başlıktan da anlaşılacağı üzere *Dönemeçte*'de Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve halkın yaşadığı dönüşüm süreci işlenmektedir. Oldukça büyük bir coğrafyaya hâkim olan bir imparatorluktan Anadolu'da kurulmuş bir cumhuriyete dönüşmüş olan ülkede büyük çalkantılar ve bunalımlar yaşanmaktadır. Yeni dünya düzenine uyum sağlamaya ve gelişmiş ülkelerden biri olmaya çalışan ülkede aynı zamanda iktidar mücadeleleri de verilmektedir. Atatürk'ün hayatta olduğu dönemde gerçekleşmiş olan köktenci inkılaplardan ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra İsmet İnönü'nün yönetiminde çok partili sisteme geçilmeye çalışılır. Ülkenin yönetim şekli, ekonomik ve toplumsal yapısı tamamen değişmiştir. Ancak insanlar yaşanan bu ani değişimleri anlamak ve bunlara uyum sağlamak konusunda oldukça zorlanmaktadır.

4.2. Geçicilik

İbiş'in Rüyası *İbiş'in Rüyası* adlı romandaki anlatı boyunca Nahit'in hayatına birçok insan girer. Hayatına giren kişilerin kimi kalıcı olarak kimi de geçici olur. En başta annesi ve babasıyla genç yaşlarda yollarını ayırır. On sekiz yaşından sonra bir daha onları görmez. Tiyatroya atıldıktan sonra tanıştığı Vedia'ya âşık olur ve onunla evlenir. Ancak Vedia'nın aslında hiç de sandığı gibi biri olmadığını öğrendiğinde iki çocuğu olmuştur. Bundan dolayı her ne kadar zor olsa da Nahit Vedia'dan boşanır. Başka kadınlarla birlikte olarak Vedia'yı unuttur. Nuran Tiyatrosu'nu yönettiği ve İbiş rolüyle ün saldırdığı bir dönemde Hatice'yle tanışır. Güzelliği, yeteneği ve kişiliğinden etkilendiği Hatice'ye âşık olur. Ancak kıskançlık ve duygusal dengesizlikler nedeniyle ikili arasındaki ilişki de neredeyse başlamadan

biter. Anlatı boyunca okurun gözüne çarpan en temel izleklerden biri insanlar arasındaki ilişkilerin geçiciliğidir. Nahit'in hayatı sürekli iniş çıkışlarla devam eder.

5. Psikoloji

5.1. Yalnızlık

Dönemeçte Dönemeçte adlı romanın başkarakteri Şerif'in bir ailesi yoktur. Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Kızılışık'a doktor olarak atanmış ve burada Handan'a âşık olmuştur. Ancak Şerif Handan'dan umduğu karşılığı bulamamıştır. Bilinç akışı ve iç-monolog gibi anlatım uygulamalarıyla başkarakterin bunalımlı duygu dünyası okurun gözleri önüne serilir. Başkarakterin iç-monologları ve bilinç akışı sırasında onun yalnızlıktan dolayı bunaldığı ve çaresizliğe kapıldığı görülür. Hâkim anlatıcı da romandaki bazı ifadelerle bu durumu destekler. Aslında oldukça dışa dönük ve dost canlısı bir kişiliğe sahip olmasına rağmen sevdiği kadına kavuşamamak ve yalnız kalmak onu bunalıma düşürür.

İbiş'in Rüyası Bir Ramazan günü babasıyla birlikte izlediği tiyatroyla bütün hayatı değişmiş olan Nahit, henüz çocuk yaşlarındaiken tiyatrocu olma hayaliyle evi terk eder. Bunun sebebi babasının onun tiyatrocu olmasına izin vermeyecek olmasıdır. Evden aldığı birkaç parça eşyası ve 24 lirayla mücadeleye giren Nahit büyük zorluklar yaşar. Tiyatrocu bir kadınla evlenmesinin ardından ailesi tarafından reddedilir. Daha sonra eşi Vedia'dan da boşanır. Tiyatro camiası içindeki rekabet ve kıskançlık da Nahit'in yalnızlaşmasına sebep olur. Hatice'yle olan ilişkisi kendisine umut olsa da yine kıskançlık nedeniyle ilişki sonlanır ve Hatice yaşamını yitirir. Anlatının başında Beyazid Havuzu'nda yalnız başına hüzünlü ve düşünceli bir halde dolaşan Nahit'in derin bir yalnızlık çektiği görülür. Yaşadığı yalnızlık duygusu onun duygusal dengesizlikler yaşamasına neden olur ve sürekli olarak hem kendini hem de çevresindekileri sorgular. Hatice hayatına girdiği ilk zamanlarda da ona şüpheyle yaklaşır.

Yalnızlar Buğra'nın kaleme almış olduğu ilk roman olan *Yalnızlar*'ın adından da anlaşılacağı üzere anlatıda işlenen en temel temalardan biri yalnızlıktır. Hukuk fakültesini müzisyen olmak için terk etmiş olan Murad ebeveynlerinin rızasını yitirir. Sevdiği kadına kavuşamamak ve mesleğinde istediği noktaya gelememiş olmak Murad'ı bunalıma sokar ve kendini yalnız hisseder. Başlangıçta gücü ve karizması için evlenmiş olduğu Rıza Candaş'tan zaman içinde soğumuş olan Hurrem Murad'ı arzulamaya başlar. İstemediği biriyle birlikte olmak ve istediği kişiyle birlikte olamamak Hurrem'i yalnız hissettirir. Bu durum da Hurrem'in yalnızlık hissetmesine neden olur. Çekilmez kişiliği nedeniyle Rıza Candaş'ın etrafında kimse kalmamıştır. Rıza Candaş etrafındaki herkesi kendinden uzaklaştırır. En sonunda eşi Hurrem de kendisinden uzaklaşır. Kervancı Çiftliği'nde şehirden uzaklaşmış olan Rıza Candaş başka birine dönüşür. Kendini çiftlik işlerine ve kokteyl üretmeye verir. Hurrem'e onunla birlikte olmak istediğini söyler. Ancak antagonist kişiliğinde herhangi bir değişim olmaz.

5.2. Paranoya

Dünyanın En Pis Sokağı Anlatının başkarakteri olan Yılmaz'ın genel ruh haline bakıldığında oldukça paranoyak olduğu görülür. Yılmaz'ın küçükken babası öldürülmüştür. Reşo Yılmaz'ın hayatını kurtarmıştır. Ancak Reşo Yılmaz'ı büyüyünce babasının intikamını alması için kurtarmıştır. Yetişkinlik çağına gelinceye kadar Yılmaz ailenin büyük kadınları tarafından intikam duygusuyla büyütülmüştür. Büyükannesi ve annesi tarafından babasının intikamını alması telkin edilmiştir. En yakınlarına karşı büyük bir borcu ve görevi olduğunu düşünen Yılmaz bu yükün ağırlığı altında ezilir. Sürekli olarak kanlısını ve onu öldürmeyi düşünür. İlerleyen zamanlarda yaşadığı paranoya kabuslar görmesine sebep olur. Yılmaz'ın devamlı derin düşüncelere daldığı görülür. Yılmaz kimseyi öldürmek istemez. Yaptıkları hatalardan dolayı hayatları mahvolmuş insanları gördükçe bunlardan ders çıkarır. Yılmaz onlarla aynı kaderi paylaşmak istemez. Bundan dolayı kan davasından vazgeçer.

5.3. Korku

Gençliğim Eyvah *Gençliğim Eyvah* adlı romandaki en baskın temalardan biri korkudur. İhtiyar adlı engelleyici ve olumsuz karakter insanları mahvolma korkusuyla istediği gibi yönlendirir. Şantaj, tehdit ve şiddet gibi yollara başvurarak nüfuzlu insanları sindirir ve onların güçlerinden faydalanır. Mahvolma korkusu, meslekte yükselme arzusu ve refaha kavuşma isteği insanları İhtiyar'a mahkûm eder. Gelecek endişesi İhtiyar'ın insanları esareti altına almak için kullandığı yegâne korkulardan

biridir. Aynı korkular ve endişeler toplum üzerinde de kullanılır. Şiddet unsurları kullanılarak halk sindirilir ve bezdirilir. İhtiyar korkuyla beslenir, büyür ve güçlenir.

5.4. Ötekileşme

Küçük Ağa I. Dünya Savaşı sırasında Kut'ül-Amare cephesinde onbaşı olarak savaşmış olan Salih, memleketi Akşehir'e bir kolunu ve kulağının bir kısmını kaybederek gazi olarak döner. Ancak savaş kaybedilmiş ve Osmanlı İmparatorluğu parçalanma sürecine girmiştir. Ülkede neler olup bittiğinden bir haber olan Salih'in gayrimüslimlerle dostluk yapması Müslüman Türkler tarafından yadırganır. Niko ve diğer Rumlarla olan dostluğu nedeniyle ötekileştirilir ve dışlanır. Yakın çevresi tarafından haksızlığa uğradığını ve Rumların sanıldığı gibi kötü insanlar olmadıklarını düşünen Salih'in gerçeklerle yüzleşmesi zaman alır. Rumlarla dostluk yaptığı süreçte Müslüman Türk ahali tarafından kendisine asla yüz verilmez. Ancak Niko'nun ve birçok Rum'un Osmanlı'ya karşı olduğunu fark ettiğinde Rumlarla dostluk yapmayı bırakır.

5.5. Pişmanlık

Yalnızlar *Yalnızlar* adlı romanda işlenen temel temalardan biri olan «yalnızlık»la bağlantılı önemli bir tema «pişmanlık»tır. Gençlik yıllarından itibaren Hurrem'le birlikte olmanın hayalini kurmuş olan Murad çeşitli nedenlerle bu hayalini gerçekleştiremez. Aynı zamanda fakülteyi bitirip mezun olmadığı için de pişmanlık duyar. Hurrem'in de Murad'la birlikte olmadığı ve aşırı uysal bir kişiliğe sahip olup Rıza Candaş'a boyun eğdiği için pişmanlık duyduğu görülür. Bunun haricinde Şükriye de beşik kertesiyile evlendirilmek için mektepten alınmış ve altı yıl boyunca onunla evleneceği günü beklemiştir. Şükriye içten içe mektebi bitirip öğretmen olamadığı için büyük pişmanlık duyar. Bundan dolayı zaman zaman babası Hüseyin'i suçlar. Şükriye Murad için büyük fedakârlıklar yapmıştır. Oğlunun ve eşinin ölümünden sonra hayattan elini eteği çekip inzivaya çekilmiş olan Hüseyin de yapmış olduğu şeyden pişmanlık duymaya başlar. Kızını mektepten alan Nigâr'a karşı koymadığı için pişmanlık yaşar.

5.6. Onur

Osmancık *Osmancık* adlı romanda Söğüt, Harlak ve Domaniç dolaylarında yaşayan Kayı boyunun adeta onuru için yaşadığı görülmektedir. Onur kavramı Kayı boyunun törelerini ve geleneklerini şekillendiren başlıca duygudur. Kayı boyunu onurlandırmak için cenk edilir. Boyun ya da boydan birinin onurunu kıran ve kıracak herhangi bir davranış şiddetle cezalandırılır. Adeta bir kahramanlık destanı olan *Osmancık*'taki kahramanların onurları için yaşadıkları, bunu korumak ve bunu büyütme için ellerinden geleni yaptıkları görülür.

5.7. İstirap

Siyah Kehribar Buğra'nın yayımlanmış ilk romanı olan *Siyah Kehribar*'daki anlatı 1940'lı yılların İtalya'sında geçer. Faşist Duçe yönetimi iktidardır. Baskı ve şiddetle mevcut gücünü himaye etmeye ve arttırmaya çalışmaktadır. Kısırılmış, bastırılmışlık ve ezilmişlik insanların kendi ülkelerinde bir yabancı ve öteki gibi hissetmelerine neden olur. Bu durum anlatıdaki Cumhuriyetçi anlatı kişilerinin duygusal olarak derin dengesizlikler yaşamalarına neden olur. Melina sürekli olarak İtalya'yı terk etmeyi ve başka bir ülkede yaşamayı hayal eder. Leonardo mutluluğu ve huzuru alkolde arar. Alkolizm duygusal dengesizliğin en önemli göstergelerinden biridir. Fernando da bir süreliğine ortalıktan kaybolur. İspanya'daki iç savaşa katılmak istemişse de bunu yapamamıştır. Ancak başkalarına oraya gittiği konusunda yalan söyler ve orada savaştığına dair yalan anekdotlar anlatır. Oraya gidememiş olmak onda büyük bir hayal kırıklığı olur. En sonunda Barbaryo'yla Leonardo'yu öldüren komiseri öldürerek intikam alır. Hemen ardından ülkeyi terk eder. Ülkelerini terk etmek zorunda kalan Gizo ile İvet yaşadıkları utançtan dolayı intihar ederler. Faşist Duçe yönetiminin kendi halkına nasıl eziyet ettiği kurgusal bir ortamda işlenir.

6. Arayış

6.1. Arayış

Yalnızlar Buğra'nın kaleme almış olduğu ilk roman olan *Yalnızlar*'ın başkarakterleri kendilerini inşa etmeye çalışan ve bu yönde bir arayış içinde olan kişilerdir. Başkarakterler, kendi kişiliklerini inşa

etmeye çalışırlar ve birey olma mücadelesi verirler. Bundan dolayı karakterlerin çevrelerindeki diğer kişilerden uzaklaştıkları ve kendi içlerine kapandıkları görülür. Asıl isteklerinden ve arzularından kaçan Murad bohem bir hayat yaşayarak kendinden kaçır. Alkol onun sorunlarından kaçırma araçlarından biridir. Rıza Candaş çekilmez kişiliği nedeniyle çevresindeki herkesi kendinden uzaklaştırır. O da tabiata sığınarak kendini bulmaya çalışır. Nevrotik ruh hali ve gururu onun gerçeklerden kaçırma yoludur. Hurrem ise geçmişte yaptığı hataları gelecekte atacağı adımlarla telafi etmek ister. Başkarakterlerin her biri hayatlarını anlamlandırmaya çalışmaktadır. Aşk, bireyleri harekete geçirip belirli hedeflere güdümlleyen itici bir güç olarak rol oynar.

6.2. İç Gözlem

Küçük Ağa Buğra'nın *Küçük Ağa* adlı romanının başkahramanlarından biri olan Çolak Salih Kut'ül-Amare cephesinde savaşır bazı uzuvlarını kaybetmiştir. Bunun yanında babasını ve kardeşini de farklı cephelerde kaybetmiştir. Memleketine geri döndüğünde annesinin akli dengesini yitirdiğini öğrenir. Yaşadığı travmatik olaylar sonucunda Salih sürekli olarak geçmişte yaşadığı trajik olayları düşünür ve hem kendisi hem de geçmişle sürekli bir hesaplaşma içindedir. Kişilik ve düşünsel olarak değişim yaşayan anlatı kişilerinin sürekli olarak kendilerini sorguya çektikleri görülür. Salih ile Mehmed Reşid yaptıkları hataları ve sorunlarını anlamak için kendileriyle hesaplaşırlar.

6.3. İdealler

Osmanlı Buğra'nın *Osmanlı* adlı romanında norm karakter olarak kendini gösteren Ede Balı Osman'ın kişilik olarak olgunlaşmasını ve Kayı boyunun Amuderya'dan Söğüt'e kadar gelmesine neden olan ülküleri anlayıp özümsemesini ister. Boyu ve boyları bir arada tutup uzun yıllardır birlikte hareket etmelerini sağlayan ülkülerin bilincine varan Osman'ın zaman içinde kendini topluluğun varlığına adanmış ve kendi benliğinden zaman içinde sıyrıldığı görülür. Zaman içinde benlik duygusundan sıyrılarak topluluk için yaşamaya başlayan Osman'ın öfkesinden sıyrıldığı ve sakin bir şekilde geleceği öngörmeye çalıştığı görülür. Halka dönük idealleri olan birine dönüşmesi onu büyük bir lider haline getirir.

6.4. Umud

Yağmur Beklerken *Yağmur Beklerken* romanının adından da anlaşılacağı üzere romandaki taşralı anlatı kişilerinin bireysel ve toplumsal açıdan büyük umutları, arzuları ve beklentileri vardır. Ülke derin bir ekonomik buhran döneminden geçmektedir. Halk devlet tarafından toplanan Kazanç Vergisi ve Müsakkafat Vergisi gibi ağır vergileri ödeyememektedir. Zira bölgede kuraklık olduğundan köylüler umdukları gibi bir hasat dönemi geçirememişlerdir. Devlet tarafından koyulan ağır vergileri ödeyebilmek için köylüler malını, mülkünü ve tarlasını satmak zorunda kalmaktadır. Ekinlerin büyümesi için halk yağmur yağmasını beklemektedir. Ağır vergilerden bunalmış olan halk siyasete yeni bir partinin girmesi ve onun iktidara gelmesiyle de huzura kavuşacağına inanır. Ancak umulan gerçekleşmez. Serbest Fırka seçimleri kaybeder. Yağmur yağar ancak tarladaki ekinlere ciddi zarar verir. Halk büyük hayal kırıklığına uğramış ve umutlarını yarına ertelemiştir.

7. Duygusal Bağ

7.1. Aşk

Siyah Kehribar Buğra'nın yayımlanan ilk romanı olarak ün kazanan *Siyah Kehribar*'da işlenen ana temalardan biri aşktır. Roma'da Sanat Tarihi alanında doktora yapan kahraman anlatıcı, Fernando aracılığıyla Melina'yla tanışır. Melina da kahraman anlatıcı gibi sanatla ilgilenmektedir. Melina özellikle resim sanatıyla yakından ilgilenir. Kahraman anlatıcı Melina'yla çok kısa sürede yakınlık kurar. Başlarda kahraman anlatıcı Melina'nın başka erkeklerle görüştüğünden şüphelenir. Ancak ilerleyen zamanlarda bu şüphenin beyhude olduğunu anlar. Ostia gezisinde tamamen yaklaşıp sevgili olurlar. Melina kahraman anlatıcıyla birlikte kaçır ve onunla bir hayat kurmak ister. Melina Türkiye'ye gitmek ve kahraman anlatıcının kasabasına yerleşmek ister. Ancak bu mümkün olmaz. Zira yaşanan esef verici olaylar aşkın önüne geçer. Fernando Sofiya'ya aşıktır. Ancak onun gerçek yüzünü gördüğünde ondan vazgeçer. Daha sonra Niva adında bir konsomatrise aşıklar olur ve onunla birlikte ABD'ye kaçır.

Gençliğim Eyvah *Gençliğim Eyvah* adlı romanın ana teması Güliz ile Raşit arasında geçen aşk ilişkisidir. Raşit İhtiyar'ın örgütüne katılmayı reddeder. Bunun üzerine İhtiyar Güliz'i kadınlığını

kullanarak onu etkisi altına almak ve böylece örgüte üye yapmakla görevlendirilir. Ancak Güliz Raşit'e âşık olur. Raşit de aynı şekilde Güliz'e âşık olur. Güliz görev bilinci ile aşkı arasında sürekli olarak gidip gelir. İhtiyar'a belli etmeden gizli bir aşk yaşamaya çalışırlar. Ancak bir süre sonra gizli bir ilişkiyi daha fazla sürdürmek istemezler. İhtiyar'ın gazabına uğrayabilecekleri ihtimalini göze alarak ilişkilerini yürütmeye çalışırlar. En sonunda onu öldürmeye karar verirler.

İbiş'in Rüyası *İbiş'in Rüyası* adlı romanın baş anlatı kişisi Nahit, tiyatroya atıldığı ilk yıllarda bilgisi, görgüsü, güzelliği ve tiyatro oyunculuğundaki kabiliyetinden etkilendiği Vedia'ya âşık olmuştur. Ancak onun tiyatroyu sevmediğini öğrenmesi ve hayatına müdahale etmeye başlamasıyla ondan ayrılır. Hatice'yle tanışana kadar kadınlarla geçici ilişkiler yaşar. Tiyatrosunda kanto yapan Hatice'yi takıntı haline getirir ve onu tutkuyla sever. Hatice Nahit'in duygusal dengesini epeyce etkiler ve onun hiç alışkın olmadığı radikal eylemlerde bulunmasına neden olur. Hakkında çıkacak dedikoduları göze alır. En yakın arkadaşları Hatice'nin kendisini üzeceği konusunda defalarca uyarıda bulunmalarına rağmen Nahit beslediği yoğun duygulara kendini kaptırır. Aynı şekilde Hatice de Nahit'e âşık olur. Bunun haricinde başkarakterin bir diğer aşkı da tiyatrodur. Nahit tiyatro oyuncusu olabilmek için küçük yaşta evini terk etmiş ve annesiz babasız büyümüştür. Tiyatro için türlü zorluklara göğüs germiştir. Sahneye koyduğu İbiş rolü onun hayatta en çok değer verdiği şeylerdendir.

7.2. Gönül Macerası

Siyah Kehribar Aşk temasına bağlı olarak eserde çarpık kadın-erkek ilişkilerinin işlendiği de görülmektedir. En başta Sofiya Fernando'yla birlikte olmasına rağmen başka erkeklerle de görüşmeye devam eder. Hatta Fernando ortalıktan kaybolduğunda Frederiko adlı varsıl bir tüccarın metresi olur. Sofiya Fernando'yla aşk ihtiyacını, diğer erkeklerle de şehvet ihtiyacını giderir. Fernando geri döndüğünde yeniden birlikte olurlar. Ancak parasızdırlar. Bundan dolayı Sofiya para için Frederiko'yla birlikte olur. Frederiko da Sofiya'dan sonra hemen genç ve güzel bir kadınla birlikte olur. Melina'yla kahraman anlatıcı her ne kadar birbirlerini sevseler de onların yaşadıkları ilişki de bir gönül macerasından ibaret kalır. İtalya'daki kadın-erkek ilişkileri çoğunlukla gelip geçicidir. Baskıcı ve şiddetle dayalı bir ortamda aşkın filizlenmesi ve yeşerip büyümesi mümkün olmaz.

7.3. Kıskançlık

Dönemeçte Kızılışık kasabasına doktor olarak atanıp görevine başlamış olan Şerif Handan'a âşık olmuştur. Handan'a karşı beslediği duyguları kendisine açmış olsa da Şerif duygularına karşılık bulamamıştır. Bir gün Handan tarafından sevilleceği umuduyla Şerif onunla görüşmeye devam eder. Bir yandan da kasabaya gelen her yeni erkekte korkar. Handan'ı başka birine âşık olacağı düşüncesi onu endişelendirir. En sonunda Şerif'in korktuğu başına gelir ve Handan, kasabaya yeni atanan savcı yardımcısına âşık olur. Şerif, birbirine seven ikilinin arkasında oyun çevirmez, hatta onların kavuşması için elinden geleni yapar. Ancak hem Orhan hem de Handan birbirlerine kavuşmak için türlü oyunlar oynarlar. Celal'in intihar etmesinin ardından ikili birbirine kavuşur. Ancak Orhan'ın Şerif'i Handan'dan kıskanması üzerine mutlu ilişki bozulur. Orhan'ın kıskançlığına dayanamayan Handan en sonunda intihar eder.

İbiş'in Rüyası *İbiş'in Rüyası* adlı romanda yer alan anlatı kişilerinin çoğu tiyatroyla ilgilenmektedir. Bazı anlatı kişileri tiyatro oyuncusuyken bazıları da kantocudur. Nahit'in ilk tiyatro tecrübesi Darülbedayi tarafından verilen bir ilana başvuru yapmasıyla olur. Kendisi her ne kadar yetenekli bir oyuncu olsa da kısa boyu ve çirkinliği nedeniyle seçmelerde elenir. Kendisinden daha az yetenekli olan Sadi ise uzun boylu ve yakışıklı olduğu için seçmeleri kazanır. O günden sonra Nahit Sadi'yi daima kıskanır. Daha sonra Nahit'le aynı sahneyi paylaşacak olan Muhsin Bey onun oyunculuğunun gölgesinde kalmaktan korktuğu için oyunu iptal eder. Nuran Tiyatrosu'na kantocu olarak başvuran Hatice, diğer kantocular tarafından kıskanılır. Bu durum tiyatro topluluğu üyelerinin arasında dedikodu konusu olur. Tiyatrocular arasındaki kıskançlıkların haricinde Nahit, Hatice ve Sadi üçlüsü arasında da aşk duygusundan kaynaklı bir kıskançlık olduğu görülür. Nahit'le ilişkisi olan Hatice'ye Sadi ilgi gösterir. Hatice de aynı şekilde Sadi'ye ilgi gösterir. Nahit, sarhoş haldeki Sadi'yi sahneye çıkararak onu seyirciler karşısında rezil eder ve böylece onun tiyatro kariyerini tehlikeye atar.

7.4. Dostluk

Dünya'nın En Pis Sokağı İstanbul'da Tıp eğitimini tamamlayıp bir köyde doktorluk yapmaya başlayan Yılmaz, Hukuk Fakültesi'ni bitirip askerliğini tamamladıktan sonra Siyasal Bilgiler de okuyup

bucak müdürü olarak atanan Fazıl'la tanışır. Yılmaz ile Fazıl çok sıkı dost olurlar. Birbirleriyle edebiyat ve sanat üzerine konuşurlar. Fazıl kasaba gazetesine fıkralar yazar. Bazen başyazı yazdığı da olur. Yazıları beğenilen Fazıl İstanbul'daki bir gazeteden iş teklifi alır. Yılmaz Fazıl'a İstanbul'a gidip ünlü olduğunda kurumlanmamasını ve kişilik olarak değişmemesini nasihat eder. Ancak bu gerçekleşmez. İstanbul'a giden Fazıl zaman içinde değişir. Fazıl Yılmaz'la olan dostluğunu unuttur. Ancak Yılmaz Fazıl'ı unutmaz ve yaşadığı değişimden, dostluğuna ihanet etmiş olduğundan dolayı Fazıl'a öfkelenir.

Küçük Ağa Ankara'da Millî Mücadele döneminde ulusça yaşanan büyük sıkıntılar ve bunalımlar ortak amaçları ve umutlar doğrultusunda kişileri birbirine daha çok yakınlaştırır. Ülkenin yabancı işgalinden kurtarılması ve yeni bir yönetimin kurulması amacıyla oluşturulan Kuvayı Milliye'deki silah arkadaşlıkları oldukça sıkı, samimi ve güçlüdür. Birbirleri için uzuvlarını hatta canlarını verirler ve amaçları doğrultusunda esir düşüp işkence görmeyi de göze alırlar. Silah arkadaşları birbirlerine ölümüne sadıktır. Küçük Ağa, Salih ve Ali Emmi arasındaki yakın dostluk bunun en iyi göstergesidir. Bunun haricinde Ermeni veya Yunan olmasına rağmen Müslüman Türklere ve Osmanlı'ya bağlılık gösteren savaş karşıtı karakterler de romanda yer alır.

Osmanlık Romanın başkahramanı Osman, attığı hiçbir adımda ve bulunduğu hiçbir girişimde yalnız değildir. Sungur, Akça Koca, Konur Alp ve Gazi Rahman Osman Bey'in daima yanındadır ve onu sürekli olarak desteklerler. İhtiyaç duyduğu her konuda ona gerekli yardımı sağlarlar. Sadakat, fedakârlık ve vefaya dayalı bir dostluk ilişkileri vardır. Bunun haricinde Osman Bey, Bizanslı saygın bir aile olan Kosseslerden Mihail'le de yakın arkadaşır. Osman'ın dürüstlüğüne, cesaretine, fedakarlığına ve merhametine hayran kalan Mihail bu sayede Müslüman olmaya karar verir. Osman'ın etkisiyle Müslüman olup Köse Mihail adını alır.

7.5. İhanet

İbiş'in Rüyası Anlatının baş anlatı kişisi olan Nahit, genç yaşta tiyatrocu olmak için evini terk ettikten sonra tiyatrocu bir kadınla evlenir. Oğlunun evlilik haberini alan baba onu evlatlıktan reddeder. Nahit terk edilmiş ve ihanete uğramış hisseder. O günden sonra insanlarla kurduğu ilişkilerde bu durum oldukça etkili olur. Kısa boyu ve çirkinliğinden dolayı kompleksli bir kişiliğe sahip olan, kendini yetersiz hisseden Nahit sevdikleri tarafından ihanete uğrayacağını düşünür. Hatice'yle tanıştıktan sonra rüyalarında ihanet temalı olaylar görür. *Tabanca Boş, Tabanca Dolu ve Hangi Çanta* başlıklı bölümde bir yazar, dostu olan bir nazırın ihanetine uğrar. Bir dükkân sahibi de dostunun ihanetine uğrar. Bu rüyalar Nahit'e Hatice'yle Sadi'yi hatırlatır. Oyunun sonunda Nahit ikili tarafından ihanete uğramış hisseder. Gelişen olaylar Hatice'nin ölümüne neden olur.

Küçük Ağa *Küçük Ağa* adlı romanda işlenen ana konulardan biri I. Dünya Savaşı sonrası mütareke imzalayan ve parçalanma sürecine giren Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan iç karışıklıklardır. Akşehir'de yaşayan Salih ile Niko çocukluktan beri arkadaşlırlar. Birkaç çocuk tarafından dövülen Niko'yu Salih kurtarır. Bunun üzerine Salih ile Niko sıkı olur. Salih'in gayrimüslim bir Rum'la arkadaşlık etmesi tuhaf karşılanırsa da Müslüman Türkler onun sayesinde Rumlar hakkında çok şey öğrenirler. Ancak mütareke dönemiyle birlikte imparatorluktaki bazı azınlıklar kendi devletlerini kurma konusunda hak iddiasında bulunurlar. Bunun üzerine yüzyıllarca Osmanlı İmparatorluğu'nun sağladığı nimetlerden faydalanmış olan bazı Rumların vefasızlık göstererek ihanet içinde bulunduğu görülür. Bunlardan biri de Niko olur. Niko, Türklerin yaptığı iyilikleri unutup Pontus Devleti'nin kurulması için silahlı mücadeleye katılmaya karar verir.

7.6. Sadakatsizlik

Yalnızlar Anlatının kadın başkarakterlerinden biri olan Hurrem Rıza Candaş'ın kendinden emin ve özgüvenli kişiliği karşısında büyülenir. Hurrem Rıza Candaş'ın her istediğini yapar ve onunla evlenmeyi kabul eder. Hurrem gücünden ve karizmasından etkilendiği Rıza Candaş'ın egemenliği altına girer. Ancak Rıza Candaş'ın bencil, megaloman ve kötücül kişiliğiyle karşılaştığından ondan soğur. Şefkati ve sevgiyi yeniden hatırladığı Murad'la birlikte olmak ister. Hurrem Murad'la görüştüğü zamanlarda ve onunla birlikte olmak istediğinde Rıza Candaş'ı aldatıyormuş gibi hissetmez. Rıza Candaş'la evli olmasına rağmen Murad'ı arzular. Zira Murad da beşik kертmesi Şükriye'ye rağmen Hurrem'le birlikte olmak ister. Şükriye Murad'ı altı yıl beklemiştir. Murad'la evleneceği için okuldan alınmış ve hayallerini süsleyen öğretmenlik mesleğini icra edememiştir. Kendi tutkuları, ihtirasları ve şehvetleri nedeniyle başkalarının duyguları ve hayatlarıyla oynamayı umursamazlar. Tiyatro topluluğunun üyeleri arasındaki çarpık ilişkilere de yüzeysel olarak değinilir.

8. Etik

8.1. Yozlaşma

Firavun İmanı Özellikle Millî Mücadele döneminin dönüm noktalarından biri olan Sakarya Muharebesi öncesinin ve sonrasının işlendiği Buğra'nın *Firavun İmanı* adlı romanında savaş ortamını kendi ikballeri için bir fırsata çevirmek isteyen çıkarıcı, vurguncu ve hain kişiler işlenir. Önceleri saltanat yanlısı olan Ali Yusuf daha sonra kuvvacı olur. Yönetimde önemli bir konuma gelmek istediğinden Bolşeviklerle iş birliği yapar. Zile'de Ankara'ya karşı tertiplenen ayaklanmaya liderlik etmesi istenir. Kendi çıkarlarına önem verdiğinden bu teklifi kabul eder. Daha sonra Ankara'nın cephede zafer kazanacağını anladığında Zile'den kaçır. Ayaklanmayı bastırıldığı yalanını söyleyip Ankara'nın takdirini ve güvenini kazanır. Bolşeviklerle Paşa'nın yakınlaşmasını kendi geleceği için tehlikeli bulduğunda Bolşeviklere bazı bilgiler sızdırır. Ancak Paşa'nın güvenini kazanmak için elinde gelen her şeyi yapmaya da devam eder. Görüldüğü üzere Ankara'daki mecliste yer alan bazı isimler ülkeyi düşman işgalinden kurtarmaktan ziyade kurulacak yeni devlette önemli mevkiiler işgal etmek isterler.

Yağmur Beklerken Taşoluk kasabasında Halk Fırkası'na yakın olan bazı isimler bürokratlarla yakın ilişkiler kurar. İktidara yakın olan isimler siyaset alanındaki nüfuzlarını kullanarak devletteki kadrolaşmada nepotizme neden olurlar. İktidara yakın olan aileler ve kişiler siyasetteki nüfuzlarını kullanarak ticarete atılırlar ve kolay yoldan varsıllaşırlar. Yeni fırkanın kurulduğu dönemlerde siyasetin kendilerine sağladığı imkanlardan mahrum kalmamak için rakip siyasi partiyi karalama kampanyaları yürütürler. Devletin silahlı güçlerini kullanarak seçimlerde halkı baskı altına alırlar ve böylece seçimlere şaibe karıştırmış olurlar. Halk Fırkalılar bürokrasi ve askeriye'deki nüfuzlarını kullanarak seçimlerin şartların eşit olduğu bir ortamda gerçekleşmesine engel olurlar. Devlet kadrolarında yer alan isimler onların lehinde faaliyetlerde bulunurlar.

Küçük Ağa Ankara'da Zaman içinde halkın büyük desteğini alan Kuvayı Milliye düzenli bir ordu haline gelmiş ve genel karargahını Ankara'ya kurmuştur. Çıkarılan tekalifi millîye kanunları, müdafaa-i hukuk cemiyetlerinin Kuvayı Milliye'ye entegre olması ve mensuplarının sayısının her geçen gün artmasıyla Ankara işgalci güçler tarafından tanınan ve muhatap alınan bir güç haline gelir. Ancak ülke henüz kurtarılmamışken Ankara'da siyasi ve ticari rant devşirme oyunları çoktan başlamıştır. Yeni kurulacak olan ülkede herkes yer kapma peşindedir. Bu durum Küçük Ağa'ya en çok korkutan şeydir. Zira ülke büyük bedeller ödenerek kurtarılacak ancak yeniden eski sorunlarla yüz yüze gelinecektir.

8.2. Vatanseverlik

Küçük Ağa Buğra'nın *Küçük Ağa* adlı romanında işlenen en baskın ana tema vatanseverliktir. I. Dünya Savaşı sırasında ülkenin dört bir yanında birçok cephe açılmıştır. Arabistan, Balkanlar ve Kafkasya'dan sonra düşman Anadolu'nun içlerine kadar girmiştir. Birçok cephede büyük mücadeleler verilmiş ve büyük bedeller ödenmiş olmasına rağmen düşmanın ilerleyişine karşı koyulamamıştır. Son kale olan Anadolu'yu savunmak için ülkenin her yanında müdafaa-i hukuk cemiyetleri ve çeteler kurulur. Zaman içinde bunların çoğu Kuvayı Milliye adı altında birleşir. Düşman kuvvetlerini ve hainleri ülkeden atmak için düzenli ordu kurmaya çalışılır. Halk büyük fedakârlıklar yaparak Kuvayı Milliye'yi destekler ve zaten yoksulluk içinde olmasına rağmen elinde olanları da paylaşır. Ülkenin düşman işgalinden kurtulması için halkın büyük bölümü büyük fedakârlıklar yapar.

Osmanlık Anadolu'yu yurt edinmeye çalışan Kayı boyu milliyetçi bir bilinçle zaman içinde fetihler yaparak yayılır ve kendine yeni topraklar kazandırır. Kadın ya da erkek fark etmeksizin boyun mensubu olan her birey onun refahı ve genişlemesi için gerekli her türlü fedakarlığı yapar. Boyun varlığı için gerektiğinde ölmek dahi oldukça olağandır. Boyun varlığı bireyin varlığından önce gelir. Uzak bir diyardan gelmiş olan Kayı boyu ve diğer beylikler savaşarak varlıklarını devam ettirir. Askerlik, gaza, fetih ve yağma boyun varlığını sürdürmesini sağlayan ve onu bir arada tutan temellerdir. Militarist duyguların had safhada olduğu açıkça görülür. Beyliğin büyük bir devlet haline gelmesiyle ordu yapısı da değişir.

Firavun İmanı Özellikle Millî Mücadele döneminin dönüm noktalarından biri olan Sakarya Muharebesi öncesinin ve sonrasının işlendiği Buğra'nın *Firavun İmanı* adlı romanında savaş ortamını kendi ikballeri için bir fırsata çevirmek isteyen çıkarıcı, vurguncu ve hain kişiler haricinde vatanın ve halkın kurtuluşu için mücadele eden kişiler de işlenir. Hüseyin Avni, Mehmet Akif ve Hasan Basri gibi isimler dış odaklarla iş birliği yapan kişilere karşı mücadele verirler. Aynı zamanda içeride de kendi çıkarından

başka hiçbir şey düşünmeyen ve Paşa'ya yakınlaşıp onun güvenini kazanmak için türlü oyunlar oynayan kişilere karşı mücadele ederler. Hüseyin Avni Paşa'yla görüşmek ve onu Ali Yusuf konusunda uyarmak için çok çalışır. Ancak bu amacında başarılı olamaz. Paşa'ya suikast yapmakla suçlanan Ali Yusuf tutuklanır. Masum olduğunun anlaşılması üzerine bir süre sonra serbest bırakılır. Vermiş oldukları mücadelenin sonunda yaşadıkları hezimet onun bunalıma düşmesine neden olur. Ancak Mehmet Çavuş onun yeniden umutlanmasına vesile olur.

9. Duygusal Dengesizlik

9.1. Açgözlülük

Gençliğim Eyvah Raşit, Güliz ve İhtiyar adlarındaki başkarakterlerin kişiliklerini oluşturan ve onları çeşitli eylemleri icra etmeye güdümlleyen yegâne duygular; megalomani, bencillik ve büyük ihtiraslardır. Kendilerini olduklarından çok daha büyük gören ve büyük işler başarıp büyük şeylerin parçası olmak isteyen karakterlerin açgözlülükleri zaman içinde onları trajik bir sona götürür. Büyük ihtiraslar, beklentiler, arzular ve umutlar karakterlere büyük yük olur. Raşit sahip olduklarından daha fazlasını hak ettiğine inanır. İhtiyar ise sahip olduklarıyla asla yetinmez. Güliz de rahat ve refah bir hayata sahip olabilmek için İhtiyar'la yaşamayı kabul eder.

9.2. Düşmanlık

Küçük Ağa Ankara'da *Küçük Ağa Ankara'da* adlı romandaki temel çatışma Çerkez Ethem'le İsmet Paşa arasında geçmektedir. Çerkez Ethem birçok kez Kuvayı Milliye'ye yardım etmiş ve mensuplarını birçok sıkıntıdan kurtarmıştır. Düzenli ordu kurulduktan sonra Çerkez Ethem komutan olmak ister. Ancak Garp Cephesi Komutanı olarak İsmet Paşa'nın tayin edilmesiyle birlikte Ankara'ya karşı tavır alır. İsmet Paşa'ya ve Ankara'ya karşı düşmanlık besler. İsteklerini Ankara'ya kabul ettirebilmek için silahlı bir kalkışmaya girişir ve Yunanlardan da destek alır. Küçük Ağa Çerkez Ethem'i Kuvayı Milliye mensubu olmaya davet etmek ister. Küçük Ağa, memleket kurtarılmadan ve bağımsızlığına kavuşmadan makam mevki kavgasına tutuşmuş olan isimleri eleştirir.

10. Görüntü

10.1. Aldatma

Gençliğim Eyvah *Gençliğim Eyvah* adlı romanın en etkin anlatı kişilerinden biri olan İhtiyar insanları ve toplumu kandırarak kendine güç devşirmektedir. Çeşitli vaatlerde bulunarak ya da korkutma yoluna başvurarak insanları aldatır. Oldukça başarılı bir manipülatör olan İhtiyar bir şekilde ihtiyacı olduğunu bildiği kişileri etrafında toplamayı ve onları istediği gibi yönlendirmeyi başarır. Onun örgütüne giren bir kişi kendi isteğiyle ayrılmaz. Her ne kadar insanları yetiştirip önemli mevkilere getirirse de asıl amacı kendi hedeflerini gerçekleştirmektir. İnsanlardan nefret eden İhtiyar toplumun ve insanlığın zararına çalışır. İnsanları birbirine düşürerek güç elde eder.

TİYATRO

Genel Bakış Tarık Buğra'nın tiyatro piyeslerinde toplumsal, siyasi, bireysel ve etik boyutları bir arada barındıran zengin bir tema örgüsü işlenmektedir. Cemiyet başlığı altında kültür, ataerkillik, toplumsal sınıf ve iş kavramları üzerinden geleneksel ile modern değerlerin çatışması, toplumsal hiyerarşi ve iktisadi kalkınma meseleleri ele alınır. Siyaset teması, baskı, özgürlük, devrim ve güç izlekleriyle baskıcı rejimlerin bireyler ve toplumlar üzerindeki yıkıcı etkilerini, özgürlük mücadelesini ve iktidar hırsının doğurduğu yozlaşmayı sahneye taşır. Adalet başlığında intikam duygusu, ihanete uğramış karakterlerin öfkeyle verdikleri yıkıcı tepkiler üzerinden işlenir. Psikoloji teması mutluluk arayışı, yalnızlık, ıstırap, yabancılaşıma ve korku gibi duygu durumlarıyla karakterlerin iç dünyasındaki bunalımları derinlemesine yansıtırken; Görüntü başlığı kendini kandırma, yalanlar ve aldatma temalarıyla karakterlerin gerçeklikle kurdukları çarpık ilişkiyi gözler önüne serer. Duygusal Bağ başlığı aşk ve ihanet ekseninde insan ilişkilerinin kırılganlığını işler; Etik başlığı ise vatanseverlik ve diğerkâmlık gibi erdemler üzerinden bireyin topluma karşı sorumluluğunu vurgular. Arayış teması, Yunus Emre örneğinde olduğu gibi varoluşsal sorgulama ve iç gözlemi; Hayatın Evreleri başlığı ölüm mefhumu karşısında yaşanan varoluşsal kaygıyı ele alır. Duygusal Dengesizlik başlığında düşmanlık ve kıskançlık gibi yıkıcı duygular, Değişim başlığında ise geçicilik teması sahnenin ve insan ilişkilerinin kalıcı olmayan doğasını yansıtır. Bu geniş tema yelpazesi, Buğra'nın tiyatro eserlerini bireysel

psikolojiden toplumsal ve siyasi meselelere uzanan çok katmanlı bir sahne dünyası hâline getirmektedir.

1. Cemiyet

1.1. Kültür

İbiş'in Rüyası Bu oyunda kültür teması, döneminin Türkiye'sindeki tiyatro dünyasının iki farklı yüzü üzerinden işlenir. Bir yanda halka açık, doğaçlamaya dayalı, kanto ve komik-i şehir gibi unsurlarla örülü geleneksel tuluat tiyatrosu; diğer yanda Darülbeyaz'ın temsil ettiği batılı, klasik ve kurumsal tiyatro anlayışı vardır. Nahit ile Sadi'nin karşılaşması, bu iki kültürel dünyanın çatışmasını ve iç içe geçişini simgeler. Çehov ve Pirandello gibi yazarların oyunlarının Nuran Tiyatrosu'nda sahnelenmesi, tuluatın salt bayağı bir eğlence biçimi olmadığını, sanatsal bir dönüşüm geçirdiğini gösterir. Oyun içinde oyun tekniğiyle sahnelenen İbiş oyunları, geleneksel Osmanlı seyirlik kültürünü canlı tutarken, Cumhuriyet döneminin getirdiği toplumsal değişimi de yansıtır: Feyzullah Efendi'nin kızını istediği kişiyle evlendirmek istemesi karşısında seyircinin "artık kızların kendi eşini seçtiği" yönündeki tepkisi, eski değerlerle yeni cumhuriyet kültürü arasındaki gerilimi açıkça ortaya koyar. Ayrıca tiyatro camiasının kendine özgü bir alt kültürü, dayanışması ve hiyerarşisi de eserde belirgin biçimde işlenir. Nahit'in yoksul ve yetenekli gençlere kapısını açması, bu sanat çevresinin insancıl ama aynı zamanda rekabetçi doğasını yansıtır. Böylece oyun, geleneksel ile modern, halk kültürü ile seçkin sanat arasında bir köprü kurarak dönemin kültürel geçiş sürecini sahneye taşır.

1.2. Ataerkillik

Güneş ve Arslan Buğra tarafından kaleme alınmış olan *Güneş ve Arslan* adlı tiyatro piyesindeki vakaların geçtiği nesnel zaman bilinmemektedir. Oyun masalsi bir zaman ve uzamda geçer. Ancak vakaların geçtiği kurgusal toplumsal yapıya bakıldığında ataerkil nitelikler gösterdiği görülmektedir. Nureddin'in hüküm sürdüğü topraklarda töreler ve gelenekler oldukça baskındır. Kadın her açıdan erkeğin gerisinde kalmaktadır. Kadın oyuncuların ikincil roller üstlendikleri görülmektedir. Kadın oyuncular toplumsal cinsiyet rollerini beklenildiği gibi oynamaktadırlar. Güneş Hatun ile İldüze Hatun'un en büyük görevi İl Arslan'a bir çocuk vermek ve onu memnun etmektir. Ancak, İl Arslan üzerinde büyük etkisi olan Güneş Hatun onu istediği gibi yönlendirmeyi becerir. İl Arslan'a bir çocuk vermeyi vazifesi olarak gören Güneş Hatun yaşadığı baskı ve obsesyonun sonucunda finalde intihar eder.

1.3. Toplumsal Sınıf

Patron *Patron* adlı tiyatro oyununda iki karşıt iktisadi-siyasi görüşün birbiriyle çatıştığı görülmektedir. Yazar'ın çalıştığı dergi özel teşebbüslere, yani burjuva sınıfına karşıdır. Toplumsal ilerlemenin ve iktisadi kalkınmanın ancak devletçilikle olabileceğini savunur. Dergiye göre burjuva sınıfının hiçbir insani değeri yoktur. Burjuvanın tek amacı kendi çıkarını düşünmek ve olabildiğince büyüüp zenginleşmektir. Bunu yaparken hiçbir ahlaki değer taşımaz ve kanunlarla kuralları ezip geçer. Ancak Yüncü ailesi bu görüşün karşı tarafında yer alır. Sermayedar sınıfın devletin ve halkın çıkarlarına hizmet edebileceğini göstermeye çalışır Sadık Yüncü. Yabancı sermayeye karşı millî sermayeyi destekleyerek ülkenin gelişebileceğini savunur.

1.4. İş

Patron Ülke genelinde millî sermayeyi büyütmek ve sanayileşmeyi ilerletmek için çaba sarf eden büyük bir iş insanının başarı öyküsü *Patron* adlı oyunda işlenmektedir. Pamuk ticareti yapan babasıyla birlikte ticaret yapmayı öğrenen Sadık Yüncü zaman içinde ülkenin en varlıklı isimlerinden biri haline gelir. Onun asıl önemseydiği şey kendi menfaati ve para kazanmak değildir. O yalnızca başarmak, başarılı olmak istemektedir. Başlangıçta basit bir iplik fabrikası kurmuşken daha sonra bez ve boya fabrikaları kurulur. Çimento fabrikası buna eşlik eder. Daha sonra bütün yabancı sermayeyi karşısına alarak yüzde yüz yerli sermayeyle bir lastik fabrikası kurmak ister. Bu amacında da başarılı olur. Birçok fabrika kurmuş ve kurulan birçok fabrikaya ortak olmuş olan Sadık Yüncü Yazar'a yaşadığı zorlukları ve başarılarını anlatır. İş dünyasında dönen entrikalar üzerinde durulur. İş dünyasının acımasız olduğu söylenir. Fabrikalar haricinde Yüncü ailesi okullar, kreşler ve hastaneler de açmıştır.

2. Siyaset

2.1. Baskı

Ayakta Durmak İstiyorum Agonya'nın egemenliği altına girmiş olan Mitinya özgürlüklerini kaybetmiştir. Kendi anadilini konuşamaz, siyasi partiler kuramaz ve bağımsız hareket edemez. Siyasi, iktisadi, toplumsal, eğitsel, ekinse ve askerî alanlarda tamamen baskılanmış olan Mitinya halkı huzursuzdur. Mevcut egemen devletin baskısı korku, huzursuzluk, mutsuzluk ve aşağılanma gibi duyguların halk tarafından yoğun bir şekilde yaşanmasına neden olur. Kuşatılmışlık ve bağımlılık halk tabanında ciddi tepkilere neden olur. Mitinya halkı içinde bulunduğu esenliksiz durumdan çıkış yolları arar.

Yüzlerce Çiçek Birden Açtı Tarık Buğra, Humbhery Evans'ın *Kızıl Çin'den Neden Kaçtım* adlı eserinden esinlenerek kaleme almış olduğu oyunda baskı rejimlerinde yaşanan insanlık dışı durumları ve bu rejimlerden kaçan insanların durumunu kurgusal bir uzam ve zamanda işlemektedir. ABD'ye eğitim almak amacıyla gitmiş olan Robert Loh devrimci gençlerle birlikte devrimin gerçekleşmiş olduğu vatanlarına dönmek için sabırsızdır. Loh, Profesör'den ve babasından ülkedeki gelişmelerin olumsuz yönde olduğuna dair mektuplar alır. Ülkeye döndüğünde de tamamen baskı rejiminin içinde bulur kendini. Baskıcı yöntemler ve kurallarla insanlar tamamen denetim altında tutulur. Hükümete kendini kanıtlamak ve makam sahibi olmak isteyenler en yakınlarını jurnalleyip rejimin istediği profilde kişilere dönüştürler. Hükümet rejimi tehlikeye sokacak her eyleme ve her kişiye sert ve sıkı tedbirler alır. Rejimin varlığı insandan daha önemli hale gelmiştir.

2.2. Özgürlük

Ayakta Durmak İstiyorum Agonya tarafından kuşatılmış ve egemenliği elinden alınmış olan Mitinya'da halk ciddi derecede huzursuzdur. Kendi anadilini konuşamamak, siyasi, iktisadi ve toplumsal özgürlüğü yitirmiş olmak zaman içinde halk tabanında özgürlük duygusunun kabarmasına neden olur. Dolayısıyla Mitinya halkı en temel özgürlüklerini elde edebilmek için egemen güce karşı başkaldırır ve mevcut hükümete karşı ayaklanır. Bağımsız bir devlet olmak amacıyla gerçekleştirilen kalkışma sırasında birçok insan yaşamını yitirir, tutuklanır ve işkence görür. Ancak bütün zorluklara, engellere ve olumsuzluklara rağmen halk özgürlüğünü elde etme konusunda umutlu ve ısrarcıdır.

2.3. Devrim

Ayakta Durmak İstiyorum Tarık Buğra, gece sekreteri olarak Milliyet gazetesinde çalıştığı yıllarda 1956 yılındaki Macar ayaklanmasını yakından takip etmiştir. Macarların, egemen ve baskıcı rejime karşı vatanseverce kalkışması Tarık Buğra tarafından simgesel ve kurgusal bir piyeste işlenmiştir. Şubat ayında gerçekleştirilen ilk ayaklanma başarısızlığa uğramış ancak bu başarısızlık halk tarafından asla unutulmamıştır. Gerçekleştirilecek yeni ayaklanmadan herkes umutludur. Halk kendi arasında gizlice örgütlenir. Ayaklanma başarısız olsa bile verilen mücadelenin sonrakilere güç vereceğine inanılır. Mevcut olanı alaşağı edip yeni bir düzen kurmak istenir.

2.4. Güç

Güneş ve Arslan Fethedilen diyarlarla ülkenin toprakları genişlemiştir. Gücünün zirvesine ulaşmış olan Nureddin yaşlanmıştır ve koltuğunu en büyük oğlu İl Arslan'a bırakmaya hazırlanmaktadır. Ancak danışmanlarıyla, bilhassa Mansur'la, yapmış olduğu görüşmeler sonucunda Nureddin fethedilen ülkeleri gerçek sahiplerine iade etmeye karar verir. Zira zafer ve cihangirlik gibi tutkularla kişisel ve evrensel mutluluğa ulaşamayacağını düşünür. Alınan bu karara itiraz edenler de olur. Özellikle bazı komutanlar ellerindeki gücü kaybetmek istemezler. Bundan dolayı Nureddin'in arkasından bazı oyunlar oynarlar. Özellikle Güneş Hatun, tahtın vârisi olan eşinin bu güçten mahrum kalmasını istemez. Güç, onu arzulayan kişileri yozlaştırır. Güneş Hatun güç için kayınpederini öldürür.

Yüzlerce Çiçek Birden Açtı Güç insanı yozlaştırdığı gibi toplumu da yozlaştırır. *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı* adlı oyunun olay örgüsünde bir devrim gerçekleşir. Anlatının başoyuncusu devrimi destekler ve ülkedeki sorunların çözüme kavuşacağından umutludur. Ancak ülkeyi ele geçirmiş olan Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü adlı kişiler toplumu adeta esir alır. Kurmuş oldukları baskıcı ve zorba düzenle vatandaşları birbirine düşman eder ve insanları kişilik olarak kendilerine yabancılaştırır. Mevcut baskıcı yönetim gücünü konsolide etmek ve kendini tamamen güvence altına almak için vatandaşları kendine tamamen sadık olan kişiliksiz ve duygusuz robotlar haline getirmeye çalışır. Mevcut gücünü insanları birbirine düşürerek, şiddete ve tehdide başvurarak korur.

3. Adalet

3.1. İntikam

Güneş ve Arslan Fethedilen toprakları asıl sahiplerine geri vermeye karar veren Nureddin, en büyük oğlu İl Arslan'ın eşi Güneş Hatun tarafından zehirlenerek öldürülür. Zira eşine bir çocuk verememiş olan Güneş Hatun onun yakın gelecekte elde edeceği gücün azalmasını istemez. İl Arslan sultan olur, ancak Güneş Hatun'un onun üzerinde büyük tesiri vardır. İl Arslan Nureddin'in ölümüne sebep olan kişileri bulmak ve onları cezalandırmak ister. Ancak Nureddin ölüm anında kalp krizinden öldüğünün söylenmesini istemiştir. Zira ölümünden sonra saltanat içinde tartışma ve çatışma olmasını istememiştir. İldüze Hatun Nureddin'i zehirleyen kişinin Güneş Hatun olduğunu İl Arslan'a söyler. İl Arslan Güneş Hatun'la yüzleşir. Takıntılarına ve tutkularına aşırı derecede kapılmış olan Güneş Hatun en sonunda intihar eder.

İbiş'in Rüyası İntikam teması, ihanetle sarsılan ilişkilerin doğal bir uzantısı olarak sahneye taşınır. Nahit, Sadi'nin kendisine ve Vedia'ya karşı ihanetini öğrendiğinde önce şaşkınlık ve üzüntü yaşasa da zamanla bu duygu bir intikam arzusuna dönüşür. Sadi'yi topluluktan kovarak ona ilk cezasını verir. Ancak asıl büyük intikam sahnesi, Hatice'nin Sadi'ye duyduğu ilgiyi öğrendiği anda gerçekleşir. Nahit, sarhoş haldeki Sadi'yi sahneye sürükleyip herkesin önünde küçük düşürerek hem kişisel öfkelerini hem de kıskançlığını tatmin eder. Bu sahne, intikamın yalnızca bireysel bir tatmin değil, aynı zamanda toplumsal bir aşağılama aracı olarak kullanıldığını gösterir. Öte yandan Hatice de kendince bir intikam alır. Yastığının altına sakladığı tabancayı sonunda ateşleyerek, yaşadığı hayal kırıklığına ve aldatılmışlık duygusuna kendi çapında bir karşılık verir. Böylece oyun, intikamın öfkeden doğduğunu ama sonunda yıkıcı ve geri dönüşü olmayan sonuçlara yol açtığını sahneye taşır.

4. Psikoloji

4.1. Mutluluk

Akümülatörlü Radyo Tarık Buğra'nın kaleme almış olduğu ilk yazınsal eseri olan *Akümülatörlü Radyo* adlı oyundaki oyuncular mutluluğu aramaktadır. Özel ve mesleki hayatlarında hüsrana uğramış olan Hüseyin şehirden göç edip kırsala sığınarak çiftçilik yapmaya başlar. İnsanlardan uzaklaşarak mutlu olacağını düşünür. Eşini ve çocuğunu kaybetmiş olan Hüseyin avukatlık mesleğini bırakarak şarap üretmeye başlar. Şarap üreterek mutluluğa erişmeyi amaçlar. Aynı şekilde annesini ve ağabeyini kaybettikten sonra öğretmen mektebinden de alınmış olan Şükriye Murat'la evlendirilmek istenir. Kendisinden isteneni yaparak kendini altı yıl boyunca Murat için hazırlar. Şükriye Murat'ı ideal bir eş olarak hayal eder ve onunla çok mutlu olacağına inanır. Ancak içten içe yaptığı şeyden pişmanlık duyar ve mektebi bıraktığı için üzülür.

4.2. Yalnızlık

İbiş'in Rüyası Yalnızlık teması, karakterlerin gösterişli tiyatro dünyasının ardında sakladıkları içsel boşluk üzerinden hissettirilir. Nahit'in gençliğinde paşa babasına karşı gelip evden kaçması ve medresede aç, parasız, kimsesiz günler geçirmesi, onun tiyatroyu bir sığınak olarak kurmasının ardındaki derin yalnızlığı ortaya koyar. Hatice'nin karlı havaları "insansız, zamansız ve mekânsız" hissettiği için sevmesi, onun da yaşamında taşıdığı yalnızlığın örtük bir itirafıdır. Necla'nın yıllarca Sadi'yi sabırla beklemesi, sevdiği kişinin yanında bile duygusal olarak yalnız kalabileceğini gösterir. Nahit'in dış görünüşü ve başarısı nedeniyle güçlü görünse de sevdiği kişiyi kaybetme korkusuyla sürekli bir iç sıkıntısı yaşaması, onun da toplumun içinde aslında derin bir yalnızlık taşıdığını ortaya koyar. Böylece oyun, sahne ışıklarının ve alkışların ardında, karakterlerin her birinin kendi hikâyesiyle baş başa kaldığı bir yalnızlığı ustalıkla sezdirir. Nahit'le Vasıf arasında geçen bazı diyaloglar, başkarakterin yaşadığı derin yalnızlığı gözler önüne serer.

4.3. İstirap

Bir Ben Vardır Benden İçeri *Bir Ben Vardır Benden İçeri* adlı tiyatro oyununda Yunus Emre'nin düşünce dünyasından kısa bir kesit işlenir. Yunus Emre zihnini kurcalayan sorulara iç huzursuzluğunu rahatlatmak için tatmin edici yanıtlar aramaktadır. Sorduğu sorulara tatmin edici yanıtlar alamayan, insan hayatını tamamen saçma ve anlamsız bulan Yunus Emre derin bunalım yaşar ve varoluşsal bunalımı bulantıya dönüştür. Nihilizm ve varoluşsal saçmalık onun sinirsel ve ruhsal olarak ağır

sorunlar yaşamasına neden olur. Yoğun bir duygusal dengesizlik yaşayan Yunus Emre kendi içine kapanır. Rüyalarından ter içinde uyanır. Günlerce uyuduğu görülür.

4.4. Yabancılaşma

Yüzlerce Çiçek Birden Açtı Humbhery Evans'ın *Kızıl Çin'den Neden Kaçtım* adlı eserinden esinlenerek kaleme alınmış olan oyunda oyuncuların kişilik olarak zaman içinde değiştikleri görülür. Ülkede devrimin gerçekleşip baskıcı bir rejimin kurulmasıyla birlikte kişiler kendi kişiliklerine yabancılaşırlar. Başlangıçta büyük idealleri ve samimi duyguları olan Robert Loh ile Lili zaman içinde kökten değişir. Dürüst, namuslu ve şerefli bir eş olma hayali kuran Lili devrimden sonra varsıl biriyle evlenmek zorunda kalır ve hem kendini korumak hem de makam sahibi olmak için partinin istediği her şeyi yapar. Duygusal olarak neredeyse tamamen katılaşır ve hissizleşir. Aynı şekilde Loh da idealist bir gençken rejimin önemli parçalarından biri haline gelir. Yakınlarını jurnaller ve partinin istediği gibi bir vatandaş olur. Devrimle birlikte kurulan baskıcı rejim vatandaşları kendilerine yabancılaştırır ve herkesi korkuyla yönetir.

4.5. Korku

Yüzlerce Çiçek Birden Açtı Tarık Buğra'nın kaleme almış olduğu *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı* adlı oyunun olay örgüsü sırasında bir devrim gerçekleşir. Devrimin gerçekleşmesiyle birlikte devleti ele geçiren yeni rejim ve yöneticiler elde etmiş oldukları gücü korumak ve geliştirmek için insanları korkutmaya başlar. Cezalandırma, işini kaybetme ve hatta canından olma korkusu yaşayan kişiler zaman için kişilik olarak tamamen değişir ve kendi kişiliklerine tamamen yabancılaşarak idarenin istediği yurttaşlara dönüşürler. Korku nedeniyle kişiler bütün insani duygularını ve değerlerini yitirirler. Hayatta kalma dürtüsü ve üst makamlara yükselme hırsı kişileri zaman içinde tüketir. Loh'un Lili'ye ve Lili'nin Loh'a olan masum aşkı kirlenir. Birbirlerine karşı artık devrimden önceki duyguları besleyemezler. Zira yeni yönetim onların saflıklarını yok etmiştir.

5. Görüntü

5.1. Kendini Kandırma

Akümülatörlü Radyo Tarık Buğra'nın kaleme almış olduğu ilk tiyatro oyununda çeşitli roller üstlenen oyuncular kendilerini aşan ideallere sahiptirler. Topluma faydalı olma ve hizmet etme idealiyle avukat olmuş olan Murat Mardin'in bir kazasına gönderildiğinde derin bir pişmanlık yaşamıştır. Aynı şekilde Doktor Rıza da büyük ideallerle doktor olmuş ancak meslek hayatı onu yaptığı meslekten neredeyse tamamen soğutmuştur. Annesiyle kardeşini kaybedip öğretmen mektebinden ayrıldıktan sonra Şükriye, son altı yıldır hiç yüzünü bile görmemiş olduğu Murat'la evlenmeye hazırlanır. Hayallerinde onun kendisi için ideal bir iş olduğunu tasarlar ve onunla mutluluğa erişeceğini umar. Çiftliğin hizmetlilerinden olan Ali'nin kızı Zehra da şehre gitmek ve şehirli olmakla mutlu olacağını düşünür. Onları gözleri açık bir şekilde gördükleri rüyadan uyandıran kişi Doktor Rıza olur. Doktor Rıza hüsrana uğramış oyunculara büyük ideallerden ziyade kişinin kendi hayatını ve çevresini güzelleştirmeye çalışması gerektiğini söyler.

5.2. Yalanlar

Akümülatörlü Radyo *Akümülatörlü Radyo* adlı oyunda rol alan kişiler hayatlarının belirli dönemlerinde çeşitli sorunlar yaşamış ve bundan dolayı kendilerine söyledikleri yalanlarla kendilerini kandırmaya başlamışlardır. Hüseyin, mahkemelerde haksızlıklara karşı mücadele vermekten ve medeniyetten uzak kazalarda görev yapmaktan bıktığı için başlarda büyük ideallerle başladığı mesleğinden istifa edip çiftliğe yerleşir. Öğretmen mektebinden ayrılmak durumunda kalmış olan Şükriye de evlendirilmek istendiği Murat'ı yıllardır görmemiştir. Teyzesinin rehberliğinde altı yıl boyunca onun için ideal bir eş olmaya hazırlanır. Ancak Şükriye hayallerindeki Murat'la gerçek Murat'ın aynı kişiler olmayacağını düşünür ve bundan korkar. Murat tarafından seilmeyecek olmaktan korkar. Doktor Rıza'yla evlenmiş olan Hürrem Murat'la gönül ilişkisi yaşamış ancak bu ilişkiden Doktor Rıza'ya hiç bahsetmemiştir. Ancak Doktor Rıza durumun farkındadır. Oyunun sonunda herkese büyük bir ders verir. Büyük hayaller ve idealler peşinde koşup kendilerini tüketmemelerini ve kendilerine dürüst olup cesur olmaları gerektiğini söyler.

5.3. Aldatma

Güneş ve Arslan Nureddin'in en büyük oğlu ve tahtın veliahdı İl Arslan'la evli olan Güneş Hatun eşini çok sevmektedir. Ancak ona bir erkek evlat vererek en büyük görevini yerine getirememiş olmak büyük bir kuşku ve korku yaşamasına sebep olur. Aşırı paranoya ve takıntı nedeniyle derin duygusal dengesizler yaşayan Güneş Hatun saray içinde büyük entrikalar çevirir. Eşine bir çocuk veremediğinden kendini suçlu hisseden Güneş Hatun ona bir şeyler vermek ister. Fethedilen toprakları gerçek sahiplerine geri vermeye karar veren Nureddin'i öldürmeye karar verir. Böylece İl Arslan'ın hem hükümdar olmasını hem de oldukça büyük bir coğrafyaya hükmetmesini sağlayacaktır. Güneş Hatun Nureddin'i zehirleyerek öldürür. Eşine ikinci eş olarak uygun gördüğü İldüze Hatun'a da tuzak kurar. Suçu onun üzerine atar. Onun doğuracağı çocuğu sahiplenip ona annelik yapmayı planlar. Dayısı Uluğ Temir'i de kandırır. Onun orduların başkomutanı olmasına engel olur. İl Arslan'ı oldukça sever. Yumuşak başlı bir kişilik gibi görünür. Ancak oldukça kötü eylemlerde bulunur ve herkesi kandırır.

6. Duygusal Bağ

6.1. Aşk

Güneş ve Arslan Buğra'nın kaleme almış olduğu *Güneş ve Arslan* adlı tiyatro oyununun ana temalarından biri aşktır. İl Arslan Güneş Hatun'u çok sever ve onunla birlikte mutlu olmaktan başka hiçbir şey düşünmez. Aklında sultan olmak dahi yoktur. Ancak bir çocuk dünyaya getiremediğinden İl Arslan'ı veliahtsız bırakmış olan Güneş Hatun bu durumu takıntı haline getirir. Aşırı takıntı durumu onun tedirgin olmasına, kuşku duymasına neden olur. Korkuya kapılan Güneş Hatun İl Arslan'ı memnun etmek için çılgınca işlere girer. İl Arslan'ı İldüze Hatun'la evlendirir. Oldukça uysal ve kendi halinde olan bir diyardan gelen İldüze Hatun saraydaki entrikalarla mücadele edemez. Onun masumiyetine ve tokgözlülüğüne hayran kalan İl Arslan ona âşık olur. Kuşkucu, tedirgin, komplocu ve açgözlü Güneş Hatun intihar edip yerini İldüze Hatun'a bırakır.

Yüzlerce Çiçek Birden Açtı Oyunun başyöncüsü olan Robert Loh, üniversitenin en başarılı öğrencisiyken daha sonra üniversitede akademisyen olur. Öğrencilik yıllarında âşık olduğu bar şarkıcısı Lili'ye duygularını açar. Duygularına karşılık almış olan Loh Lili'ye evlenme teklif eder. Lili Loh'un teklifini onun ABD'ye gidip eğitimini tamamlaması şartıyla kabul eder. Ancak Loh ABD'ye gittikten sonra ikilinin arası açılır. Mektuplaşma sıklığı azalır. Loh, değişen rejim nedeniyle Lili'nin başına kötü bir şey geldiğini düşünür. Bir bar şarkıcısı olan Lili yeni rejim tarafından yozlaşmış vatandaş olarak kabul edilir. Ancak Lili varsıl biriyle evlenerek cezalandırılmaktan kurtulur. Mevcut baskıcı rejime uyum sağlayan Lili makam sahibi olmak için yakınlarını jurnalleyip her denileni yapar. Baskıcı rejimle birlikte yürekleri katılaştıran ikilinin duyguları da silikleşir. Ancak yine de birbirlerine duydukları aşk tamamen tükenmez. Oyunun sonunda Lili Loh'tan ayrıldığı ve yaptıklarından duyduğu utançtan dolayı intihar eder.

Akümülatörlü Radyo *Akümülatörlü Radyo* adlı oyunun temelde en görünür temalarından biri aşktır. Annesini ve kardeşini kaybedip öğretmen mektebinden teyzesinin isteği üzerine ayrılan Şükriye Murat'la evlendirilmek ister. Altı yıl boyunca Murat'la evlenmeyi bekleyen Şükriye onu hayallerinde büyütür ve aslında hiç var olmayan bir kişiye Murat'ın görüntüsünü vererek âşık olur. Ancak her ne kadar Şükriye Murat'a âşık olsa da öğretmen mektebini bırakıp altı yıl boyunca Murat'ı beklemiş olmaktan içten içe pişmanlık duyar. Çiftliğe gelen Murat'ın Doktor Rıza'nın eşi Hürrem'le geçmişte bir gönül ilişkisi olduğu ortaya çıkar. Murat Hürrem'e Şükriye'yi değil kendisini sevdiğini söyler. Söylenenleri duymuş olan Şükriye intihar etmeye yeltenir ve büyük bir hayal kırıklığı yaşar. Hürrem Doktor Rıza'ya sadık kalmıştır. Ancak Murat'la geçmişte yaşamış olduğu ilişkiden eşine hiç bahsetmemiştir.

6.2. İhanet

Ayakta Durmak İstiyorum *Ayakta Durmak İstiyorum* adlı oyunda yalnızca vatansever karakterler yoktur. Aynı zamanda kendi çıkarları, ezilmişliği ya da narsisizmi nedeniyle karşı tarafta yer alan kişiler de bulunmaktadır. Yansı bunların başında gelmektedir. Sürekli olarak küçük görülen ve diğerleri tarafından ötekileştirilen Yansı rejim için çalışır ve devrimcileri jurnaller. Oyun boyunca devrimci oyuncular içlerindeki casusu bulmaya çalışırlar. Erin, hain olduğunu düşündüğü Molin'i öldürür. Ancak Molin de devrim yanlısıdır. Yansı Helen'i elde etmek ister. Devrimciler yakalandığında onu kurtarmak ister. Ancak Helen Yansı'nın teklifini geri çevirir ve hem sevdiği erkek hem yoldaşlarıyla birlikte ölmeyi tercih eder.

İbiş'in Rüyası Bu oyunda ihanet teması, karakterler arasındaki ilişkileri derinden sarsan bir kırılma noktası olarak karşımıza çıkar. Sadi'nin, Nahit ile Vedia'nın ayrılmasına sebep olacak bir yalan uydurması, dostluk bağının ihanetle nasıl çürüyebileceğini gösterir. Bu itiraf, Nahit'i hem öfkeliendirir hem de derin bir hayal kırıklığına uğratar. Hatice'nin kimliği ve geçmişiyle ilgili sakladığı gerçekler de bir tür duygusal ihanet olarak okunabilir. Nahit'e anlattığı yalanlar, aralarındaki güveni zamanla aşındırır. Oyunun doruk noktasında yaşanan asıl ihanet ise Sadi'nin hem Nahit'in dostluğunu hem de Hatice'nin aşkını istismar ederek onu baştan çıkarmaya çalışmasıdır. Bu durum Nahit'in gözünde Sadi'yi tamamen güvenilmez kılar. Hatice'nin Nahit'e yazdığı mektup ise Nahit için nihai ihanet anıdır ve onu sarhoş haldeki Sadi'yi herkesin önünde rezil etmeye sürükler. Böylece oyun, ihanetin yalnızca aşkta değil dostluk ve sadakatte de yıkıcı sonuçlar doğurabileceğini vurgular.

7. Etik

7.1. Vatanseverlik

Ayakta Durmak İstiyorum *Ayakta Durmak İstiyorum* adlı tiyatro oyununda Erin, Helen, Tökil, Müdür, Molin, Eva ve Mari gibi oyuncularını mevcut baskıya karşı harekete geçiren en güçlü duygu vatanseverliktir. Kendi benliklerinden sıyrılmış olmanın yanında kendi özgürlükleri için de her türlü zorluğa karşı mücadele etme eğilimi gösteren karakterleri güdümlenen yegâne duygu vatanseverliktir. Mitinya halkı kurtulmadan kendi kurtuluşlarının da mümkün olmadığını bilen karakterler ortak ülküler etrafında bir araya gelirler. Vatani yabancı etkisinden kurtarmak kendi özgürlüklerini elde etmek için zaruridir.

7.2. Diğerkâmlık

Patron *Patron* adlı tiyatro oyununda Yüncü ailesinin başarı öyküsü anlatılır. Banka kredileri ve devlet teşvikleri alarak fabrikalar kuran Yüncü ailesi, bazı fabrikalarına halkı da ortak eder. Oyun boyunca Sadık Yüncü'nün ve Yüncü ailesinin ne kadar vatansever, milliyetçi ve diğerkâm olduğu vurgulanmak istenir. Elde edilen sermayeyle Yüncü ailesi yalnızca kâr edebileceği fabrikalar değil, topluma hizmet edecek kurumlar da kurmaktadır. Okullar, kreşler, hastaneler ve öğrenci yurtları bunlardan bazılarıdır. Ayrıca engelli çocuklar için tedavi ve eğitim merkezleri de kurmaktadır. Zarar ettiği projelerde halkın bundan etkilenmemesi için bütün sorumluluğu üzerine alır. Ülkenin sermayedar sınıfına yöneltilen eleştirilere mümkün olduğunca cevap vermeye çalışılır.

8. Arayış

8.1. Arayış

Bir Ben Vardır Benden İçeri *Bir Ben Vardır Benden İçeri* adlı tiyatro oyununda Yunus Emre'nin zihnini kurcalayan sorulara tatmin edici yanıtlar aradığı görülür. Hayatın saçmalığı, insanların birbirine düşman olması, yaşam ve ölüm, ölümden sonra yaşam ve insanın varoluş nedeni gibi konular üzerine düşünen Yunus Emre bazı cevaplar aramaya çalışır. Şeyhinin emri üzerine Konya'ya gider. Orada karşısına çıkan biri sorduğu sorulara cevap bulmasına yardımcı olur. Yunus Emre'nin arayışı oldukça meşakkatlidir. Sorduğu sorulara yanıt bulmak oldukça zordur. Sorduğu soruların yanıtlarını çok uzun bir süre dışarıda aramış olan Yunus Emre zaman içinde yanıtları aslında kendinde araması gerektiğini anlar.

8.2. İç Gözlem

Bir Ben Vardır Benden İçeri *Bir Ben Vardır Benden İçeri* adlı tiyatro oyununda Yunus Emre zihnini kurcalayan sorulara tatmin edici yanıtlar bulabilmek için kendi iç dünyasına yönelir. İnsanların birbirine düşman olması, güç istenci, gurur, ün arayışı, hayatın amacı, ölüm ve ölümden sonraki hayat gibi konular üzerine sorular sorar. Rüyalarına giren ve sesini duyduğu şeyhi aracılığıyla bu soruların yanıtlarını bulmak için kendi iç dünyasına yönelir. Yunus Emre başlangıçta oldukça karamsar ve nihilisttir. İnsan hayatının ve yaşamın tamamen saçmalık üzerine kurulu olduğuna inanır. Ancak şeyhinin yönlendirmesiyle kendi nefsinin yenen ve benlik duvarını yıkan Yunus Emre hayatın anlamını anlar. İnsan sevgi, özgürlük ve insanlık için vardır.

9. Hayatın Evreleri

9.1. Ölüm

Bir Ben Vardır Benden İçeri Bir Ben Vardır Benden İçeri adlı tiyatro oyununda Yunus Emre zihnini kurcalayan sorulara tatmin edici yanıtlar ararken hissettiği en baskın duygu korkudur. Zira Yunus Emre'nin zihnini kurcalayan en temel konu ölümdür. Oldukça kısa hayatları olan ve bir gün öleceğinin bilincinde olan insanların nasıl birbirleriyle savaşıp san, şeref, ün, güç ve servet için birbirlerini öldürdüklerini anlayamaz. İnsanların birbirlerine bu kadar kötü davranmaları onun nihilizme sürüklenmesine neden olur. İnsan hayatı Yunus Emre'ye saçma görünür. Bundan dolayı hayatla olan bağı kopar. Aynı zamanda ölümün olduğu bir dünyada yaşamın amacının ne olduğunu sorgular. Ölüm mefhumunun mahiyetini anlamaya çalışır.

10. Duygusal Dengesizlik

10.1. Düşmanlık

Patron Patron adlı tiyatro oyununda başoyuncunun karşısında yer alan bir güç olarak Yılmaz, Muhsin ve Yazar üçlüsü bulunmaktadır. Bir dergide çalışmakta olan üçlü devletçi bir dünya görüşüne sahiptir. İktisadi, siyasi ve toplumsal ilerlemenin devlet eliyle gerçekleştirilmesi gerektiğine inanırlar. Sadık Yüncü'ye bir kapitalisttir. Ülkenin millî bir burjuva sınıfıyla kalkınacağını savunmaktadır. Oyun boyunca iki karşıt görüşün düşüncelerinin ve tezlerinin birbiriyle çatıştırıldığı görülmektedir. Dergi çalışanları, özellikle Yılmaz, Sadık Yüncü'yü bir düşman olarak görür. Ancak Sadık Yüncü onların düşmanı değildir. Zaman içinde Yazar Sadık Yüncü'nün yabancı sermayeye ve kapitalistlere karşı mücadele ettiğine kanaat getirir. Yazar'a göre iki taraf da aslında aynı şeyi savunmaktadır. Ancak Yılmaz'la Muhsin'in önyargılarının kırılması zaman alır.

10.2. Kıskançlık

İbiş'in Rüyası Kıskançlık teması hem aşk hem de dostluk ilişkilerini zehirleyen yıkıcı bir güç olarak işlenir. Vasıf'ın Nahit'i Sadi'nin aşırı kıskanç ve hasetçi bir yapıya sahip olduğu konusunda uyarması, bu duygunun oyunun ilerleyen bölümlerinde nasıl bir felakete dönüşeceğinin habercisidir. Nitekim Sadi Nahit'in başarısını ve Hatice'ye duyduğu aşkı kıskanarak onu elinden almaya çalışır. Bu kıskançlık, Sadi'yi Hatice'yi baştan çıkarmaya, Nahit ile Necla arasındaki yakınlığı abartarak Hatice'yi de kıskandırmaya iter. Öte yandan Nahit'in kendisi de Hatice'nin Sadi'ye gösterdiği ilgi karşısında derin bir kıskançlığa kapılır. Bu duygu onu akıl dışı ve öfkeli bir davranışa, Sadi'yi herkesin önünde rezil etmeye sürükler. Hatice'nin Nahit'in Necla ile geçmişte bir ilişkisi olabileceğine dair imalar karşısında duyduğu kıskançlık da ilişkiler ağını daha da karmaşıktırır. Böylece kıskançlık, oyundaki neredeyse tüm karakterleri saran, güveni aşındıran ve trajik sona zemin hazırlayan ortak bir duygu olarak öne çıkar.

11. Değişim

11.1. Geçicilik

İbiş'in Rüyası Hem tiyatro sanatının doğasında hem de karakterlerin ilişkilerinde belirgin biçimde hissettirilir. Sahnenin kendisi geçici bir dünyadır. Işıklar söner, oyunlar biter, alkışlar dinir ve her gece yeniden başa dönlür. Bu döngüsellik hayatın da bir o kadar geçici ve tekrar eden bir doğası olduğunu sezdirir. Leyla'nın parlak döneminin ardından yerini Hatice'ye bırakması, sahnedeki başarısının ve popülerliğin kalıcı olmadığını, her yıldızın bir gün sönebileceğini gösterir. Hatice'nin "kırk yaşına gelmeden ölmek istediğini" söylemesi, gençliğin, güzelliğin ve tutkunun geçiciliğine dair derin bir bilinci yansıtır. Nahit ile Hatice arasındaki aşk da başlangıçtaki yoğunluğunu koruyamaz. Yakınlaşma, güven ve mutluluk zamanla yerini kıskançlık ve çözülmeye bırakır. Böylece oyun, sahnedeki parıltının da insan ilişkilerindeki tutkunun da er ya da geç sona ereceğini, hiçbir şeyin kalıcı olmadığını vurgular.

ÖYKÜ

Genel Bakış Tarık Buğra'nın öykülerinde, beş farklı derlemeye yayılmış geniş bir tema yelpazesi içinde bireyin iç dünyası ve gündelik hayatın küçük ama derin anları öne çıkmaktadır. *Oğlumuz* adlı derlemede ergenlik, babalık, evlilik ve kayıp gibi aile içi temalar; çocuğun büyürken aileden kopuşu ve ebeveyn şefkati işlenir. *Yarın Diye Bir Şey Yoktur* derlemesinde suçluluk, yalnızlık, kültür, ataerkillik ve açgözlülük gibi kavramlar üzerinden bireyin gündelik hayatla ve kendi vicdanıyla hesaplaşması öne

çkar. *Sonrakiler* derlemesinde yozlaşma, çocukluk, dostluk, yaşlanma, ıstırap ve utanç gibi temalarla insan ömrünün farklı evrelerindeki iç çatışmalar ve pişmanlıklar ele alınır. *İki Uyku Arasında* derlemesinde şehvet, pişmanlık, cazibe, haksızlık, toplumsal sınıf ve hırs gibi temalarla insanın arzuları ile vicdanı arasındaki gerilim işlenir. Son olarak *Hikâyeler* derlemesinde aşk, ayrılık, özlem, dönüşüm ve geçicilik temaları öne çıkar; kısacık anların hayatları nasıl değiştirebileceği ve idealize edilen aşkların zamanla nasıl yıprandığı vurgulanır. Bu beş derleme boyunca ortak olarak aşk, yalnızlık, pişmanlık, değişim ve iç gözlem gibi izlekler tekrar eder; Buğra, sıradan insanların gündelik yaşamındaki küçük anları büyük bir duygusal derinlikle işleyerek bireyin iç dünyasına ayna tutar.

1. Oğlumuz : Oğlumuz (Ergenlik, Babalık) – Bacanak (Açgözlülük, Fırsatçılık) – Havuçlu Pilav Meselesi (Evlilik, Kayıp) – Martı (Gam, Çaresizlik) – Sihirli Ayna (Aşk, Korku) – Hayat Böyledir İşte (Aşk, İç Gözlem) – Ömer (Şefkat, Babalık) – Çok Sonra (İntikam, Suçluluk) – Fal (Pişmanlık, Değişim) – Kel Melahat (Aşk, Özgürlük) – İki İhtiyar (Aşk, Özlem) – Kara Oğlan (Aşk, Çaresizlik) – Buhran (Kıskançlık, Aşk).

Oğlumuz (Ergenlik) *Oğlumuz* adlı öyküde, baba rolündeki kahraman anlatıcının kendi ağzından oğluyla yaşadığı sorunlar anlatılır. Tamamen ailesine, ebeveynlerine bağlı küçük bir çocuk olan Ömer, yaş aldıkça aileden kopmaya başlamıştır. Yaşadığı acılar ve zaman onu yıpratmıştır. Zaman içinde ailesinden kopmuş olan Ömer, kendini inşa edememiş olmanın neden olduğu bir bunalım yaşar. Ebeveynler çocuklarının yaşadığı değişimi ve bunalımı endişeyle izler.

Hayat Böyledir İşte (İç Gözlem) Öyküde aşkın yanı sıra güçlü biçimde işlenen ikinci tema, kabullenme ve sıradan hayatın içindeki sessiz onurdur. Kadın büyük bir aşk yaşamamış, parlak bir hayat sürmemiştir; ilk aşkı karşılıksız kalmış, evliliği ise derin bir tutkudan çok karşılıklı saygı ve ortak hayaller üzerine kurulmuştur. Ancak kadın bu hayatı küçümsemez; kocasını buharın içinde uzaktan izlerken yargılamaz, sorgulamaz. Tarık Buğra bu temayla, hayatın çoğu zaman insanın hayal ettiği gibi değil olduğu gibi aktığını ve asıl olgunluğun bu akışa direnmekte değil onu anlayarak içinde bir anlam bulmakta yattığını ustalıkla ortaya koyar.

Ömer (Babalık) *Ömer* adlı öykünün ana teması, kitaba adını veren *Oğlumuz* adlı öyküyle aynıdır. Kahraman anlatıcı olan baba çocuklarını çok sever ve onları hayatının merkezine yerleştirmiştir. Özellikle oğlunun büyüyünce önemli yerlere geleceğine inanır. Ancak bir gün oğlu hastalanır. Başlangıçta hastalığa teşhis koyulamaz. Tifo olduğu anlaşıldığında tedavi süreci uzun sürer. Anne oğlunun iyileşeceğinden umudunu keser. Ancak baba oğlundan asla umudunu kesmez. Onun iyileşeceğinden emindir. Babaya göre Ömer iyileşecek, Fenerbahçe futbol takımının santraforu olacak, İngiltere'ye son dakika golü atacak, elektrik mühendisi olup ülkenin her yerine elektrik götürecektir.

2. Yarın Diye Bir Şey Yoktur : Yarın Diye Bir Şey Yoktur (Suçluluk, Kısır Döngü) – Kuyruklu Yıldız (Umursama, Yalnızlık) – Hiç Bir Şey Bilmiyordum (Aşk, Dönüşüm) – Küllük (Gündelik Hayat, Görünüm) – Coğrafya Dersi (Kültür, Güç) – Üstadla Konuştum (Öfke, Dürüstlük) – Söz Alma... Fakat Kimden (Ataerkillik, Bastırılmışlık) – Bitmemiş Senfoni (Değişim, Özlem) – Borç (Baskı, Güç) – Ayakkabı Gıcirtısı, Hoparlör ve Şöhrete Dair (Açgözlülük, Gösteriş) – 087956'nın Sıfırı (Yalan, Umud) – Şarap Şişeleri ve Kitaplar (Hayal Kırıklığı, Arayış).

Yarın Diye Bir Şey Yoktur (Suçluluk) *Yarın Diye Bir Şey Yoktur* adlı öykünün kahraman anlatıcısı suçluluk psikolojisine kapılmış olması nedeniyle uyumakta zorlanır. Boşa geçen ve yitirmiş olduğu zamanın bilincine varan anlatıcı derin bir endişe yaşar. Yaşadığı suçluluk duygusu nedeniyle uyumakta zorlanır, sigara içerek acılarını unutmaya çalışır ve heyecandan midesi ağarır. Uyumakta zorlanan ve düşüncelerine hâkim olamayan anlatıcı akli dengesini korumakta zorlanır. Bir gazete muhabiri olan anlatıcı aşksız ve yoksulluk içinde bir hayat yaşamaktadır. Sabah vakitlerinde yapması gereken bir iş vardır. Heyecandan ve telaştan uyumakta zorlanır. En sonunda kendisiyle hesaplaşır. Gece boyunca kalan bütün sigaralarını içer. En sonunda kendine kızarak uyur ancak gitmesi gerektiği yere de gidemez. Zira akşama kadar uyumuştur.

Küllük (Gündelik Hayat) *Küllük* adlı kısa öyküde Tarık Buğra'nın önemli uğrak yerlerinden olan, müdavimi olduğu Küllük Kahvesi anlatılır. Öykünün başında Küllük Kahvesi anlatıcının öznel izlenimleriyle betimlenir. Ardından Küllük'teki gündelik hayat anlatılır. Küllük'e insanlar hoş vakit geçirmek için gelir. Kişiler anlattıkları anekdotlarda olmak istedikleri kişilere dönüşürler. İnsanlar

fikirlerini, düşünceleri ve hayallerini başkalarına açar. Ancak Küllük'ün her bir müdavimi birer yeniktir. Günlük Hayatın hengamesinden uzaklaşıp rahatladıkları en önemli yerdur Küllük.

Coğrafya Dersi (Kültür) *Coğrafya Dersi* adlı öyküde anlatıcı önündeki dünya küresini incelemektedir. İnsanlığın var oluşundan itibaren dünya küresi birçok amaç için kullanılmıştır. Kimi imparatorlar ve komutanlar küreyi farklı coğrafyaları fethetmek için kullanmışken, kimi seyyahlar da dünyayı gezmek için kullanmışlardır. Ancak anlatıcı coğrafyayı insanla özdeşleştirir. Her coğrafyanın farklı özellikleri olduğu gibi insanların da farklı özellikleri vardır. Ancak farklı coğrafyalardan olmalarına rağmen insanları ortak paydalarda birleştiren değerler de vardır. Dünyanın neresine gidilirse gidilsin insana dair ortak değerler değişmez. Anlatıcı okura kendi izlenimlerini ve düşüncelerini aktarır.

3. Sonrakiler : Şehir Kulübünde (Suçluluk, Yozlaşma), Kardan Adam (Çocukluk, Arayış), Sevginin Bedeli (Dostluk, Sevgi) – Beşinci (Nezakət, Yalnızlık) – Var Olmak veya Olmamak (Yaşlanma, İstirap) – Heyyi Hey (Utanç, Yaşlanma) – “Gün Akşamlıdır” (Kuşak Çatışması, Yaşlanma), Helvacı Güzeli (Açgözlülük, İç Gözlem), Eşekarısı (Babalık, İç Gözlem), Çocuklar ve Elmalar (Yaşlanma, Keder), Dostluk (Dostluk, Yalnızlık), Çifte Tabancalı Hafıye (Aşk, Rüya, Korku), Uzaklardan (Hatıra, Geçicilik), Otel Faresi (Ceza, Değişim).

Şehir Kulübünde (Suçluluk) *Şehir Kulübünde* adlı öykünün başkarakteri olan doktor ilçeye büyük hayaller, umutlar ve beklentilerle gelmiştir. Başlangıçta büyük işler başarma ve ülkesine faydalı bir vatandaş olma niyetiyle ilçeye çalışmak için gelmiş olan doktor hayallerini gerçekleştiremez. Zaman içinde şehir kulübünde çeşitli oyunlar oynayarak ve içki içerek sabahlayan bir kişi haline gelir. Benimsediği hayat tarzı nedeniyle hem eşinden uzaklaşır hem de kendinden tiksindir. Ceza Yargıcı Münir Cevdet Bey'in düzenli ve ölçülü hayat biçimini gören doktor onu kıskanır. Onun gibi olmak ister. Yaptıklarından ve yapamadıklarından dolayı kendini suçlar.

Kardan Adam (Çocukluk) *Kardan Adam* adlı öyküde öykünün karakterlerinden biri olan öykücünün Kolomb adını verdiği bir çocuğun hayal gücüne ve çocukluğun büyümesine değinir. On üç on dört yaşlarındaki Kolomb hayat doludur. Evin karşısındaki boş arazide birikmiş olan karlardan kendine ait bir dünya yaratır. Kardan korsan adamlar yapar ve ardından bunlarla çatışmaya tutuşur. Yeni bir öykü yazmak ve bir karakter yaratmak isteyen öykücü çocuğu hayranlıkla izler. Çocuk öykücü gibi bezgin değildir ve insanlık sevinciyle doludur. Öykücü kendini dış dünyadan kendini soyutlayıp hayatı yaşamaktan kaçınırken çocuk dış dünyanın içinde maceralara atılmaktadır.

Otel Faresi (Ceza) *Otel Faresi* adlı öyküde anlatının başkarakteri olan Mahmut'un kaldığı otelde ceketi çalınır. Bunun üzerine ceketi kimin çaldığı merak edilir ve araştırılır. Ancak araştırmalar uzun süre sonuçsuz kalır. Aylar sonra Mahmut bir adam tarafından ceketini çalmış olmakla itham edilir. Yapılan sorgulamalar sonucunda Mahmut'un suçsuz olduğu anlaşılır. Ancak bu sorgulama ve araştırma sırasında Mahmut fazlasıyla korkmuş ve derin bir utanç yaşamıştır. Yine aylar sonra Mahmut'un ceketini çalan kişi bulunur. Mahmut hırsızlıkla suçlandığı zaman yaşadıklarını hatırlayıp hırsızla empati yapar. Onun serbest bırakılmasını istese de yaptığını cezasız kalmaması gerektiğine karar verir ve ondan şikayetçi olur.

4. İki Uyku Arasında : İki Uyku Arasında (Şehvet, Pişmanlık) – Kurtuluş (Dönüşüm) – Mavi-Doç (Cazibe), Belediye Başkanımıza Dilekçe (Haksızlık) – Piyano ve Keman İçin (İstirap) – Beşinci (Ağırbaşlılık) – Ufacık Ölü (Keder) – Ata Binmiş Ali Ağa (Toplumsal Sınıf) – Meçhul Kahraman (Yaşlılık) – Şaheser Peşinde (Hırs) – Muhallebicide (Evlilik) – Pazar Nöbetine ve Sınırlara Dair (Can Sıkıntısı) – Şehir Kulübünde (Pişmanlık).

İki Uyku Arasında (Şehvet) Buğra *İki Uyku Arasında* adlı kısa öyküde bir kadınla para karşılığında birlikte olan bir adamın başından geçenleri anlatır. Gece vakitlerinde içtiği alkolün etkisiyle adam kadınla birlikte olur. Ancak sabah uyandığında yaşadığı ilişkiden hem pişman olur hem de bu durumu umursamaz. Şehvet duygusu adamın kendi iç dünyasında bir çatışma yaşamasına neden olur. Kadını hem arzular hem de ondan uzak durmaya çalışır. Para karşılığında yaşanmış bir cinsel ilişki içten içe onu huzursuz eder.

Mavi-Doç (Cazibe) Derlemenin üçüncü öyküsü olan *Mavi-Doç*, ünlü bir güreşçinin cazibesine kapılmış bir kadının yaşadıklarını ve o kadına aşık olan bir şoförün yaşadıklarını anlatır. Mavi Doç Sabahat'a ilgi gösterir. Onun sevgisini ve ilgisini kazanmak için elinden geldiğince çabalar. Sabahat da

ona karşılık vermek ister. Ancak Sabahat bir güreşçiye âşıktır. Ne yaparsa yapsın ondan vazgeçemez. Mavi Doç'un Sabahat'ı etkilemek için giriştiği bütün çabalar sonuçsuz kalır.

Pazar Nöbetine ve Sınırlara Dair (Can Sıkıntısı) *Pazar Nöbetine ve Sınırlara Dair* adlı öyküde Buğra, bir mektepte muallim muavinliği yapan ve pazar günü mektepte nöbetçi olan anlatıcının yaşadığı iç sıkıntısını anlatır. Bir nisan günü insanlar dışarıda hayata karışırken anlatıcı mektepte sıkışıp kalır. Dışarı çıkmak, hayata karışmak ve sevgilisini görmek ister. Ancak işini kaybetme korkusu ona engel olur. Recep'in yazdığı bir şiiri hatırlayan ve talebelerin durumunu gören anlatıcı hem öğrencilere oyun oynamaları için izin verir ve hem de mektepten dışarı çıkıp sevgilisine gider.

5. Hikâyeler : Ovaya Destan (Yalnızlık, Geri Kalmışlık, Özlem) – Yarıda Kalan Aşk (Aşk, Ayrılık, İstirap) – Mağlup (Bekleyiş, Aşk, Kayıp) – İlk Aşk (Aşk, Özlem) – Kör (Dönüşüm, Aldatılma) – Kırk Beş Saniye (Geçicilik, Kayıp).

İlk Aşk (Aşk) Kızın gençliğinde (on yedi yaşında) yaşadığı aşk, saf ve oyun gibi masum bir duyguydu. Tahta tabancaların ve bez bebeklerin büyüğü bu çocuksu ve idealize edilmiş aşkı simgeler. Ancak yıllar sonra karşılaştığında gördüğü tablo çok farklıdır. Adam artık sürekli içki içen, elinde daima bir bardak şarapla dolaşan, düşkün bir hâldedir. Kızın ona sürekli mi içtiğini, içkiden sonra çalışıp çalışmadığını sormak istemesi, bir zamanlar hayranlık duyduğu kişiye duyduğu özleminden kaynaklanmaktadır. Şimdilerde bütün bunlar komik ve küçültücü gelmektedir cümlesi, geçmişte kutsal sayılan aşkın bugün nasıl da değersizleştiğini açıkça ortaya koyar. Böylece öykü, zamanın ve gerçekliğin, gençlik döneminde idealize edilen aşkı nasıl acımasızca yıktığını çarpıcı biçimde gösterir.

Kör (Dönüşüm) Suphi'nin öyküsü, fiziksel eksikliğin nasıl farklı bir güce dönüştüğünü anlatan bir dönüşüm teması üzerine kuruludur. Doğuştan kör olması ve kolunun eksikliği, doğduğu anda onu neredeyse ölüme mahkûm eder. Büyükler tarafından uğursuzluk alameti sayılıp ahırda bir hayvanın ayakları dibine bırakılır. Ancak öykü boyunca bu "eksiklik" tersine çevrilir: görmemesi, diğer duyularını (işitme, koku alma, dokunma) olağanüstü bir hassasiyete kavuşturur; suya değen eliyle ayları, mevsimleri ayırt edebilecek kadar ince bir algı geliştirir. Bu duyuşsal zenginlik onu sıradan bir insan değil, sesiyle şöhrete ulaşan, kasabadan İstanbul'a uzanan bir hafız yapar. Eksiklik, öyküde bir lanet olarak başlar ama onu var eden, özel kılan asıl kaynağa dönüşür. Bu tema, toplumsal önyargıların (sakatlığın uğursuzluk sayılması) bireyin gerçek potansiyelini örtebileceğini de vurgular.

Kırk Beş Saniye (Geçicilik) Öykünün merkezinde, insanların gündelik hayatta hiç önemsemediği kırk beş saniyelik bir zaman diliminin aslında hayatları değiştirebilecek kadar büyük bir güce sahip olduğu fikri yer alır. Adam, arkasındaki kişinin saatini kırk beş saniye geriden ayarladığını fark ettiğinde, önce bu kadarcık bir farkı önemsizmiş gibi görür, ama ardından zihni atom çalışmalarına, dünyanın kaderine dek uzanan bir düşünce zincirine kapılır. Kırk beş saniyede hayatların kurtarılabildiğini, dostlukların ve aşkların bu kadar kısa sürede başladığını veya çöktüğünü, klasik eserlerdeki büyük baht dönüşlerinin bile böylesi kısacık anlarda gerçekleştiğini düşünür. Bu tema, insanın zamana karşı gösterdiği ilgisizlikle, zamanın aslında taşıdığı varoluşsal ağırlık arasındaki çelişkiyi vurgular. Saatini düzeltten kişinin bu farkın bilincinde olmadan çekip gitmesi, öykünün bu ironik vurgusunu güçlendirir. En kırılgan anlar çoğu zaman fark edilmeden akıp gider.

SENARYO

1. Zafer Gaye Değildir : Çatışma – Özgürlük – İdealler – Vatanseverlik.

İdealler Tarık Buğra tarafından kaleme alınmış olup 1993 yılında kitap halinde yayımlanmış olan *Zafer Gaye Değildir* adlı senaryonun başkarakteri Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurucusu ve Millî Mücadele'nin başkomutanı Mustafa Kemal Atatürk'tür. Henüz harp akademisinde kurmay adayırken Mustafa Kemal memleket meselelerini kendine dert edinir. Geceleri uyumakta, sabahları uyanmakta zorluk yaşar. Ülkenin içinde bulunduğu esenliksiz durum nedeniyle bunalım halindedir. Vatan toprağının, onun üzerinde yaşayan halkın iradesiyle kurtulacağına inanan Mustafa Kemal büyük sorumluluklar altına girer. Saltanat aleyhine yürütülen faaliyetlerde yer alır. Cemiyet kurar. Silah arkadaşlarını örgütler. İttihatçılara katılır. Ancak İttihatçı liderlerin ülkeyi felakete sürükleyeceklerini düşünerek İttihatçılıktan ayrılır. Fransız düşünürlerinden ve devriminden etkilenmiş olan Mustafa Kemal ülkesini özgürleştirmek ve muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak ister.

Sıfırdan Doruğa : Toplumsal Sınıf – İş – Aşk – Düşmanlık – Diğerkâmlık

İş Buğra'nın kaleme almış olduğu *Sıfırdan Doruğa* adlı senaryoda Sabancı ailesinin ülkenin en varlıklı ailelerinden biri oluşunun öyküsü anlatılmaktadır. Akçakaya'da dünyaya gelmiş olan Hacı Ömer, babasının Arabistan cephesinde şehit olmasının ardından ailenin reisi olur. Adana'ya giderek pamuk fabrikasında çalışır. Kendi hayatından büyük fedakârlıklar yaparak zaman içinde kendi işini kuracak kadar sermaye biriktirir. Yaptığı yatırımlarla gelirini artırır ve elde ettiği sermayeyi kurduğu işi geliştirmek ve yeni iş alanlarına girmek için kullanır. Toplumsal gelişmeye ve ekonomik kalkınmaya devletin mi, yabancı sermayenin mi yoksa yerli girişimcinin öncülük etmesi gerektiğinin tartışıldığı dönemlerdir. Senaryoda yerli girişimciden ve serbest piyasa ekonomisinden yana olunduğu görülür. Hacı Ömer'in oğulları babalarının bıraktığı serveti büyütmek ve başarılı olmak için ellerinden geleni yaparlar.

GEZİ

Gagaringrad (Moskova Notları) (Spor) *Gagaringrad Moskova Notları* adlı eserde Tarık Buğra, 1961 yılında Türkiye-Sovyetler Birliği arasında gerçekleşecek futbol müsabakasını takip etmek ve müsabakayı haberleştirmek için gittiği Moskova'daki gözlemlerini, izlenimlerini ve düşüncelerini anlatır. Dünya Kupası elemelerinde Sovyetler Birliği'yle karşılaşacak olan Türk Millî Futbol Takımı Moskova'ya gelmiştir. Öncesinde Almanya'da iki haftalık bir kampa girmiştir. Tarık Buğra yaptığı gözlemlerle Almanya, Sovyetler ve Türkiye arasında bir kıyaslama yapar. Türk oyuncularını oldukça disiplinsiz bulur. Federasyonun yaptığı basit hatalara ve iş bilmezliğine değinir. Almanya'daki tesisleri diğerlerinden ayıran niteliklerden bahsedilir. Bir futbol müsabakası üzerinden farklı milletler ve devletler arasında kıyaslama yapılır. Milletlerin ve devletlerin düşünce yapısı, anlayışları ve ruhu futbola da sirayet etmektedir. Buğra Almanların futbolda da oldukça ileri olduklarını düşünür. Ona göre Sovyetlerle Türkiye'nin birçok eksiği vardır.

ANLATI KİŞİLERİ

ROMAN

Dışa Dönük : Şerif (Dönemeçte), Handan (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Malhun (Osmancık), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar).

İçe Dönük : Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Hürrem (Yalnızlar).

Yumuşak Başlı : Şerif (Dönemeçte), Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Malhun (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Hürrem (Yalnızlar).

Antagonist : Handan (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar).

Sorumlu : Şerif (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı

(Osmancık), Malhun (Osmancık), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar).

Sorumsuz : Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), Sadi (İbiş'in Rüyası), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Murad Kervancı (Yalnızlar), Hurrem (Yalnızlar).

Duygusal Dengesiz : Şerif (Dönemeçte), Handan (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Malhun (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar), Hurrem (Yalnızlar).

Duygusal Dengeli : Orhan (Dönemeçte), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Malhun (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken).

Deneyime Açık : Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar), Hurrem (Yalnızlar).

Deneyime Kapalı : İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Sadi (İbiş'in Rüyası), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Malhun (Osmancık), Rıza (Yağmur Beklerken), Hurrem (Yalnızlar).

TİYATRO

Dışa Dönük : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Yılmaz (Patron), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarli Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

İçe Dönük : Hürrem (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Yunus Emre (Bir Ben Vardır Benden İçeri), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı).

Yumuşak Başlı : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Hürrem (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Yunus Emre (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Murtaza (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarli Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası).

Antagonist : Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Yılmaz (Patron), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Sorumlu : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Robert Loh (Yüzlerce

Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarli Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası).

Sorumsuz : İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Duygusal Dengesiz : Hürrem (Akümülatörlü Radyo), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Yunus Emre (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yılmaz (Patron), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Duygusal Dengeli : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Çarli Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı).

Deneyime Açık : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Yunus Emre (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Murtaza (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Yılmaz (Patron), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarli Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Deneyime Kapalı : Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yılmaz (Patron), Sadi (İbiş'in Rüyası).

ÖYKÜ

Dışa Dönük : Doktor (Şehir Kulübünde), Yazar (Şaheser Peşinde), Suphi (Kör), Anlatıcı (Buhran), Doktor (Şehir Kulübünde/Sonrakiler).

İçe Dönük : Adam (Kırk Beş Saniye), Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar).

Yumuşak Başlı : Adam (İki Uyku Arasında), Kız (İlk Aşk), Suphi (Kör), Adam (Kırk Beş Saniye), Kahraman-Anlatıcı (Oğlumuz), Anlatıcı (Ömer), Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli), Mahmut (Otel Faresi).

Antagonist : Adam (İki Uyku Arasında), Yazar (Şaheser Peşinde), Mahmut (Otel Faresi).

Sorumlu : Yazar (Şaheser Peşinde), Suphi (Kör), Anlatıcı (Ömer), Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli).

Sorumsuz : Doktor (Şehir Kulübünde), Mahmut (Otel Faresi), Anlatıcı (087956'nın Sıfırı), Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar).

Duygusal Dengesiz : Adam (İki Uyku Arasında), Doktor (Şehir Kulübünde), Yazar (Şaheser Peşinde), Kız (İlk Aşk), Suphi (Kör), Adam (Kırk Beş Saniye), Kahraman-Anlatıcı (Oğlumuz), Anlatıcı (Ömer), Anlatıcı (Buhran), Doktor (Şehir Kulübünde), Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli), Mahmut (Otel Faresi), Kahraman Anlatıcı (Yarın Diye Bir Şey Yoktur), Anlatıcı (087956'nın Sıfırı), Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar).

Duygusal Dengeli : Adam (İki Uyku Arasında), Suphi (Kör).

Deneyime Açık : Doktor (Şehir Kulübünde), Yazar (Şaheser Peşinde), Suphi (Kör), Adam (Kırk Beş Saniye), Anlatıcı (Ömer), Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli), Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar).

SENARYO

Dışa Dönük : Sakıp Sabancı (Sıfırdan Doruğa), Şükriye (Sıfırdan Doruğa), Yılmaz (Sıfırdan Doruğa), Mustafa Kemal/Atatürk (Zafer Gaye Değildir), Enver (Zafer Gaye Değildir), Ali Fethi (Zafer Gaye Değildir).

Yumuşak Başlı : Sakıp Sabancı (Sıfırdan Doruğa), Şükriye (Sıfırdan Doruğa), Mustafa Kemal/Atatürk (Zafer Gaye Değildir), Ali Fethi (Zafer Gaye Değildir).

Antagonist : Yılmaz (Sıfırdan Doruğa), Enver (Zafer Gaye Değildir).

Sorumlu : Sakıp Sabancı (Sıfırdan Doruğa), Şükriye (Sıfırdan Doruğa), Yılmaz (Sıfırdan Doruğa), Mustafa Kemal/Atatürk (Zafer Gaye Değildir), Enver (Zafer Gaye Değildir), Ali Fethi (Zafer Gaye Değildir).

Duygusal Dengesiz : Sakıp Sabancı (Sıfırdan Doruğa), Şükriye (Sıfırdan Doruğa), Yılmaz (Sıfırdan Doruğa), Mustafa Kemal/Atatürk (Zafer Gaye Değildir), Enver (Zafer Gaye Değildir).

Duygusal Dengeli : Sakıp Sabancı (Sıfırdan Doruğa), Şükriye (Sıfırdan Doruğa).

Deneyime Açık : Sakıp Sabancı (Sıfırdan Doruğa), Şükriye (Sıfırdan Doruğa), Yılmaz (Sıfırdan Doruğa), Mustafa Kemal/Atatürk (Zafer Gaye Değildir), Enver (Zafer Gaye Değildir), Ali Fethi (Zafer Gaye Değildir).

Deneyime Kapalı : Sakıp Sabancı (Sıfırdan Doruğa), Yılmaz (Sıfırdan Doruğa), Enver (Zafer Gaye Değildir).

GEZİ

Dışa Dönük : Anlatıcı-Yazar (Gagaringrad), Fedesov (Gagaringrad), Sandro Puppo (Gagaringrad).

Yumuşak Başlı : Sandro Puppo (Gagaringrad).

Sorumlu : Anlatıcı-Yazar (Gagaringrad), Fedesov (Gagaringrad), Sandro Puppo (Gagaringrad).

Duygusal Dengesiz : Anlatıcı-Yazar (Gagaringrad), Fedesov (Gagaringrad), Sandro Puppo (Gagaringrad).

Duygusal Dengeli : Fedesov (Gagaringrad).

Deneyime Açık : Anlatıcı-Yazar (Gagaringrad), Fedesov (Gagaringrad).

ÖRNEKLER

ROMAN KİŞİLERİ

Genel Bakış Bu bölümde Tarık Buğra'nın romanlarındaki başkişiler, psikolojide yaygın kabul gören Beş Faktör Kişilik Kuramı (Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengelilik ve Deneyime Açıklık) çerçevesinde ele alınmaktadır. Dışadönüklük boyutunda karakterler dışa dönük ve içe dönük olmak üzere ikiye ayrılır; dışa dönük kişiler sosyal, girişken ve çevreleriyle kolayca etkileşim kuran figürler olarak öne çıkarken, içe dönük kişiler daha çekingen ve kendi iç dünyalarına kapanık bir yapı sergiler. Yumuşak Başlılık boyutunda, başkalarına karşı şefkatli, güvenilir ve iş birliğine açık yumuşak başlı karakterlerin karşısında, çıkarıcı, çatışmacı ve bencil tutumlarıyla öne çıkan antagonist kişilikler yer alır. Sorumluluk boyutu, kişilerin görev bilinci, düzenlilik ve öz denetim düzeylerine göre sorumlu ve sorumsuz olmak üzere ayrılır; sorumlu karakterler planlı ve kararlı davranırken, sorumsuz karakterler dürtüsel ve tutarsız bir kişilik sergiler. Duygusal Dengelilik boyutunda, kaygı, öfke ve huzursuzluk gibi olumsuz duyguları yoğun yaşayan duygusal dengesiz karakterlerle, sakin ve istikrarlı bir ruh haline sahip duygusal dengeli karakterler karşılaştırılır. Son olarak Deneyime Açıklık boyutunda, yeni fikirlere, sanata ve değişime meraklı deneyime açık karakterler ile geleneksel ve alışılmış olana bağlı kalan deneyime kapalı karakterler ele alınır. Bu beş

boyutlu inceleme, Buğra'nın roman kişilerinin karmaşık ve çok katmanlı psikolojik yapısını sistematik bir çerçevede ortaya koymaktadır.

Dışa Dönük : Şerif (Dönemeçte), Handan (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Malhun (Osmancık), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar).

Melina (Siyah Kehribar) Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Bir norm karakter olarak Melina ben-öyküsel anlatıcının sevgilisidir. Umbarto amcasıdır. Üniversite eğitimi almıştır. Güzel sanatlarla ve bilhassa da resimle yakından ilgilenir. Kitap okumayı sever. Ben-öyküsel anlatıcıyla birlikte olmaya başladıktan sonra Melina ona tamamen bağlanır. Sevddiği adamın yaşadığı topraklara gitmek ve orada onunla bir ömür geçirmek ister. Oldukça duyarlı ve duygusaldır. Yaşanan olaylardan çabuk etkilenir. Dostane ve sıcakkanlıdır. Yardım etmeyi ve paylaşmayı sever. Fedakâr ve diğerkamdır. Güvenilirdir. Diğer anlatı kişilerinin aksine düzenlidir. Sorumluluk bilincine sahiptir. Mevcut faşist yönetimden dolayı oldukça huzursuzdur. Sürekli olarak ülkeyi terk etmeyi, ben-öyküsel anlatıcının memleketine gitmeyi düşünür. Sanatçı bir kişiliği olan Melina duyarlıdır. Geniş ilgilere sahiptir.

Fernando (Siyah Kehribar) Yumuşak Başlı/Sorumsuz/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Kumral saçlı, bıyıklı ve elaya çalan yeşil gözleri olan Fernando ben-öyküsel anlatıcıyla aynı pansiyonda kalır. Bir akşam pansiyonda yaşanan bir olay üzerine tesadüfen ben-öyküsel anlatıcıyla karşılaşır. Sofiya adlı şarkıcı bir kadınla birlikte. Ancak başka erkeklerle görüştüğünü bildiği Sofiya'yı hem kıskanır hem de ona öfkelenir. Bir gün Fernando ortalıktan kaybolur. Onun İspanya'ya gittiği söylenir. Ancak bir süre sonra yeniden ortaya çıkan Fernando'nun İspanya'ya gitmediği ortaya çıkar. İspanya'ya gittiğine dair yalan söyler. Zira oraya gidip iç savaşta yer almamış olmayı kendine yediremez. Sofiya'yla yeniden birlikte olur. Ancak onun gerçek yüzünü gördüğünde ondan ayrılır. Niva adında konsomatrislik yapan bir kadınla birlikte olur ve onu çok sever. Aynı dünya görüşünü paylaştığı dostları Barbaryo'yla Leonardo'yu öldüren Komiser Cıyo'yu öldürdükten sonra ülkeyi terk eder. Oldukça dostane ve sıcakkanlıdır. Başkalarına yardım etmeyi ve paylaşmayı sever. Güvenilirdir. Ancak Fernando'nun sorumluluk sahibi bir kişiliği yoktur. Hem ülkedeki baskı rejimi hem de sürekli çalkantılı halde olan aşk hayatı nedeniyle huzursuzdur. Sanata ve yeni fikirlere açıktır. Deneyime açık bir karakterdir.

Şerif (Dönemeçte) Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengesiz

İstanbul'da Tıp Fakültesi'ni tamamladıktan sonra Kızılışık kasabasına doktor olarak atanmış olan Şerif burada çalışmaya başlamıştır. Başlangıçta aydın bilinciyle idealist emeller peşinde koşmuş olan Şerif daha sonra kasabadaki diğer memurlar gibi zaman içinde yılgın bir kişiye dönüşmüştür. Kasabada çalışan Operatör Cevdet Bey'in İstanbul'da Sosyoloji ikinci sınıf öğrencisi olan kızına âşık olur. Medeni cesaret gösterip duygularını Handan'a açsa da ondan umduğu karşılığı bulamaz. Reddedildiği günden sonra Şerif kasabaya yeni gelen her erkeğe şüpheyle yaklaşmaya başlar. Zira Handan'ın başka birine âşık olacağı düşüncesi onu korkutur. Kasabaya yeni gelen herkesi sorguladığından kendisine "Teşrifat Nazırı" lakabı takılır. Ancak Şerif'in korktuğu başına gelir. Handan Orhan'a âşık olur. Bunun üzerine Şerif, bazı kasabalıların isteği üzerine siyasete atılır. Genel olarak hassas, vicdanlı ve erdemli bir kişiliğe sahiptir.

İçe Dönük : Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Hurrem (Yalnızlar).

Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar) Yumuşak Başlı/Sorumsuz/Duygusal Dengesiz-Dengeli/Deneyime Açık

Anlatının başkarakteri Roma'da Sanat Tarihi alanında doktora yapmaktadır. Olaylar ben-öyküsel anlatıcının ağzından aktarılır. Anlatının başlarında dördüncü duvarı yıkarak okura doğrudan hitap ettiği görülür. Roma'da eğitim aldığı dönemlerde Fernando'yla tanışan ben-öyküsel anlatıcının hayatı tamamen değişir. Ben-öyküsel anlatıcı Fernando aracılığıyla Melina'yla tanışır. Güzel sanatlarla, özellikle resimle, ilgilenen Melina'ya ben-öyküsel anlatıcı âşık olur. Melina aracılığıyla ben-öyküsel anlatıcı Cumhuriyetçilerle tanışır. Ülkenin mevcut siyasi atmosferini daha yakından hisseder. Yaşanan vakalara doğrudan karışmasa da bunlardan etkilenir. Aslında içe dönük bir kişiliğe sahip olan karakter İtalyan dostlarının sıcakkanlılığı sayesinde arkadaş edinir. İyi niyetlidir ve onlara elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışır. Güvenilir ve diğerkâmdır. Ancak Melina ve diğerleriyle geçirdiği zaman süresince kahraman-anlatıcı sorumluluklarını ihmal eder. Melina'yla birlikteyken hayatının en mutlu günlerini yaşar. Ondan ayrıldıktan sonra duygusal dengesizlikler yaşar. Sanatla ilgilenen kahraman anlatıcı yeni deneyimlere açıktır. Cumhuriyetçilere elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışır. Cesur ve maceracıdır.

Hurrem (Yalnızlar) Yumuşak Başlı/Sorumsuz/Duygusal Dengesiz/Deneyime Kapalı-Açık

Bir diplomat kızıdır. Babasının vefatının ardından annesi tarafından büyütülmüştür. Fransız mektebinde eğitim almış ve iki yabancı dil öğrenmiştir. Bunların yanı sıra Hurrem özel dersler alarak müzik de öğretmiştir. Hurrem Murad'ı çocukluğundan beri tanımaktadır. Murad'ın Hurrem'e karşı beslediği duygular karşılıksız değildir. Ancak oldukça uysal ve evcimen bir kişiliğe sahip olan Hurrem Rıza Candaş'ın gücü ve iradesi karşısında savunmasız kalır. Rıza Candaş'ın cazibesine kapılan Hurrem Murad'ı sevsen de doktorla evlenir. Zaman içinde Murad'ı unutacağını düşünür. Ancak Rıza Candaş'ın zaman içinde kişilik olarak değişmesiyle Hurrem büyük bir pişmanlık yaşar. Rıza Candaş'tan ayrılıp Murad'la birlikte olmak ister. Doktor'la evliyken Murad'la görüşmeye başlar ve bu durumdan hiç rahatsız olmaz. Eşini aldatıyormuş gibi hissetmez. Zira artık ona karşı olan duyguları yok olmuştur. Hurrem iyi bir eğitim almış olmasına rağmen gelenekçi kişilik özellikleri gösterir. Ancak aynı zamanda Murad'la birlikte olmak ister. Kendini inşa etme konusunda kendi içinde düşünsel ve duygusal çatışmalar yaşar.

Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı) Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Anlatının başkarakteri olan Yılmaz varsıl bir ailenin küçük oğludur. Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra doktor olmuş ve Anadolu'daki bir köyde görev yapmaya başlamıştır. Yaşadığı konak küçük yaşlarında silahlı bir adam tarafından baskına uğramış ve babası öldürülmüştür. Konağın sadık adamlarından biri olan Reşo Yılmaz'ı kaçırp hayatını kurtarmıştır. Reşo Yılmaz'ı babasının intikamını alması için kurtarmıştır. Ağabeyi ve ailenin kadınları Yılmaz'a babasının intikamını alması için sürekli baskı yapmıştır. Ancak Yılmaz öldürülmekten ziyade birini öldürmekten korkar. Yaşadığı travma, korku, sorumluluk ve omuzlarına bindirilen yük ona ağır gelir. Yılmaz, okul arkadaşı ve meslektaşının iş teklifi üzerine İstanbul'a geri döner. Bir sağlık merkezine ortak olur ve burada çalışır. Babasının öldürülmesi, Fazıl'a gösterdiği dostluğa ihanet edilmesi, Albatros'un ikiye bölünmesi ve toplumdaki kutuplaşma onu derinden etkiler. Edebiyatla ilgilidir ve şiir okumayı sever.

Yumuşak Başlı : Şerif (Dönemeçte), Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Malhun (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Hurrem (Yalnızlar).

Mehmed Reşid (Küçük Ağa) Dışa Dönük/Sorumlu/Duygusal Dengesiz-Dengeli/Deneyime Kapalı-Açık

Dersaadet'te oldukça saygı gören ve bilinen bir isim olan Mehmed Reşid Akşehir'e gelir. Onun gelişini memleketin eşrafı ve hoca sınıfı da merakla bekler. Oldukça genç olmasına rağmen bilgili, görgülü ve hitabeti güçlü biridir. Konuşmayı bilir ve söylemleriyle çevresindekileri hemen etkisi altına alır. İstanbullu Hoca olarak tanınan başkarakter payitahta ve geleneklere oldukça bağlıdır. Zira Akşehir'e gelmesinin amacı işgal altında olan ülke tebaasının padişaha sadık kalmasını sağlamaktır. Düzenli olarak padişahın propagandasını yapar ve padişaha karşı bir güç haline gelen kuvvacıları da eleştirir. Kendine verilen sorumlulukları yerine getirir ve yardımseverdir. Mehmed Reşid aslında faydacı ve antagonist bir kişiliğe sahip değildir. Sadece payitahta aşırı güvenecek kadar saftır. Düşüncelerinde

yanıldığını anladığında kuvvacılara destek vermeye başlar. Başlangıçta deneyime kapalı bir karakter gibi görünse de zaman içinde gerçeklerin farkına vararak değişir. Akşehir'de Emine adında bir eşi ve Mehmed adından bir oğlu olur. Kuvvacılar tarafından arandığı dönemde Küçük Ağa adını alır.

Mehmet Akif (*Firavun İmanı*) Dışa Dönük/Sorumlu/Duygusal Dengeli/Deneyime Açık

Anlatının norm karakterlerinden biri olan Mehmet Akif, önemli Türk şairlerden biri olan Mehmet Akif Ersoy'dur. Hiçbir çıkar gözetmeyen ve kendilerini tamamen vatanlarına adanmış grubun en saygın isimlerinden biridir. İstiklal Marşı'nı yazmış olmasından dolayı kendine sonsuz saygı duyulur. Bunun haricinde diğer şiirleri de herkesin dilindedir. Kendinden emin kişiliği ve duruşuyla grubu yönlendirir. Her üye Mehmet Akif'e saygı duyar ve onu örnek olarak gösterir. Hasan Basri ve Hüseyin Avni'yle birlikte Paşa'yı meclisteki çıkarıcı, vurguncu ve fırsatçı gruplar konusunda uyarmaya çalışır. Ali Yusuf bunların en başındadır. Paşa'nın vatanseverliğinden hiçbir şüpheleri olmasa da bazı eylemlerine ve düşüncelerine karşı çıkar. Paşa'nın çevresindeki kişileri ülkenin geleceği için çok tehlikeli bulur. Millî Mücadele kazanıldığında ülke yönetiminin yanlış kişilerin eline düşmesi en büyük korkusudur. Mecliste de bir iç savaş vardır ve Mehmet Akif bu savaşta üzerine düşeni yapmaya çalışır.

Raşit (*Gençliğim Eyvah*) Dışa Dönük/Antagonist/Sorumsuz/Duygusal Dengeli-Dengesiz/Deneyime Açık

Buğra'nın *Gençliğim Eyvah* adlı romanının başkahramanı olan Raşit okurun karşısına çoğunlukla Delikanlı adıyla çıkar. Bir köyde doğup büyümüş olmasına rağmen çocuğu olmayan bir uzak akrabası sayesinde ilde lise eğitimini tamamlamıştır. Yoksul bir memur babanın oğludur. İstanbul'a gelip üniversite eğitimi alırken masraflarını karşılayabilmek için bir yandan da çalışır. İlk olarak bir dükkânda ve bir limanda çalışır. Daha sonra askerliğini yedek subay olarak yapıp bir miktar para biriktirir. Ancak parasının tükendiğini fark ettiğinde musahhihlik ve muallim muavinliği gibi işler yapar. Kendisini üniversitede görmüş olan İhtiyar'ı etkilemeyi başarmış olan Raşit onun en büyük takıntısı olur. İhtiyar Raşit'i örgütüne almak ve onu veliahdı olarak yetiştirmek ister. Raşit örgüte üye olur. Ancak güç istenci ya da merak duygusunda dolayı üye olmaz. İhtiyar'ın en değerli üyelerinden biri olan Güliz'e âşık olduğundan örgüte üye olmayı kabul eder. Ancak özgürlüğünü yitiren ve aşkını dilediği gibi yaşayamayan Raşit, İhtiyar'ı öldürmeye ve örgütü çökertmeye karar verir. Amacında başarılı olsa da sevdiği kadını yitirir.

Antagonist : Handan (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar).

İhtiyar (*Gençliğim Eyvah*) Dışa Dönük/Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık-Kapalı

Anlatının kötücül karakteri ve engelleyici eyleyeni olan İhtiyar Osmanlı'nın çöküş dönemlerinde dünyaya gelmiştir. Babası önemli bir şeyhtir ve insanları nasıl kontrol edeceğine dair ilk bilgileri ondan edinmiştir. Ancak İstanbul'a geldikten sonra İhtiyar başkalarını kontrol etmenin asıl yolunun güç olduğunu anlar. Üniversitede öğretim üyesi olan İhtiyar toplumu kutuplara ayırmak ve ayrı kutupları birbirleriyle çatıştırıp güç elde etmek için bir vakıf adı altında örgüt kurar. Şantaj, tehdit ve vaatlerle önemli kişileri örgüte üye yapar. Ancak örgüte fedailer de lazımdır. Bundan dolayı yetenekli öğrencileri örgüte üye yapar. Örgüt zaman içinde büyür ve devlet içinde devlet haline gelir. Böylesine büyük bir gücü yöneten ihtiyar her geçen gün gücünü daha da arttırmak ister. Başkalarına hatta kendine dahi acı çektirmekten zevk alır. Başkaları üzerinde tahakküm kurmak ve bir şeyleri kontrolü altına alıp onlara istediği doğrultuda yön vermek hayatındaki en önemli meşgalelerdir.

Ali Yusuf (*Firavun İmanı*) Dışa Dönük/Sorumlu-Sorumsuz/Duygusal Dengesiz-Dengeli/Deneyime Açık

Yetim bir çocukken Ali Yusuf'u annesi büyüttüştür. Sürekli olarak evlerine gidip gelen kişinin amcası olmadığını öğrendiğinde yaşadığı travma nedeniyle kişilik olarak köklü bir değişim geçirir. Mekteb-i Sultani'de talebeyken başlarda oldukça çalışkan ve başarılı bir öğrencidir. Ancak yaşadığı travma nedeniyle değişir, bambaşka bir kişiye dönüşür. Öğrencilik yıllarında arkadaşlarına türlü oyunlar oynar. Öğretmenlerini dahi tehdit etmesi sonucunda mektepten atılır. Mektepten atıldıktan sonra eğitimini kendi parasıyla tamamlamaya karar verir. Gazetecilik yaparken varsıllara şantaj yaparak ciddi kazançlar elde eder. En sonunda Millî Mücadele döneminde Ankara'da geleceği için büyük fırsatlar

olduğunu keşfettiğinde oraya gider. Bir yandan Paşa'yla yakınlaşıp onun güvenini kazanmaya çalışırken diğer yandan Bolşevikler için casusluk yapar. Zile'deki Ankara karşıtı ayaklanmaya liderlik eder. Ancak Ankara'nın Sakarya Muharebesi'ni kazandığını öğrenince Zile'den kaçar ve ayaklanmayı bastırdığı yalanına önemli isimleri inandırır.

Sadi (İbiş'in Rüyası) Dışa Dönük/Sorumsuz/Duygusal Dengeli-Dengesiz/Deneyime Açık-Kapalı

Uzun boylu ve yakışıklı bir erkek olan Sadi, Darülbeydi tarafından sahneye koyulacak Shakespeare oyunu için figüranların alınacağını duyuran ilana Nahit'le birlikte başvuru yapar. Nahit kadar yetenekli ve özgün bir oyuncu olmamasına rağmen Sadi yakışıklılığı sayesinde seçmeleri kazanmayı başarır. Hovarda, hedonist ve sorumsuz bir mizaca sahiptir. Kadın düşkünü olduğundan sürekli başka kadınlarla birlikte olur ve birlikte olduğu kadınları başka kadınlarla aldatır. Aynı zamanda Nazi yanlısıdır. Nazi yanlısı olduğu anlaşıldığında Darülbeydi'den atılır. Sadi de Nahit gibi tiyatrocı olmak için büyük mücadeleler vermiştir. Ancak sorumlu bir karaktere sahip değildir. Kıskançlıkları nedeniyle sürekli insanların aralarını bozar. Nahit'in Vedia'dan ayrılmasının sebeplerinden biri de kendisidir. İşsiz kaldığı bir dönemde Nahit tarafından Nuran Tiyatrosu'na kabul edilir. Ancak Nahit'in başarısını kıskanan Sadi Hatice'yle yakınlaşmaya çalışır. Oyunlara sarhoş bir halde gelir. Birlikte olduğu Necla'yı başka bir kadınla aldatır ancak yapmış olduğu şeyden pek pişmanlık duymaz.

Sorumlu : Şerif (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Malhun (Osmancık), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar).

Osman (Osmancık) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Anlatının başkahramanı olan Osmancık Kayı boyunun beylerinden olan Ertuğrul Gazi'nin oğullarındandır. Annesinin adı Cankız'dır. Gündüz Alp ve Savcı adlarında iki erkek kardeşi vardır. Asi, öfkeli, hırslı, inatçı, coşkulu ve şiddete meyilli bir mizaca sahip olan Osman kendini beyliğin müstakbel beyi olarak görmez. Zira kardeşlerini kendinden daha zeki ve yetenekli bulmaktadır. Ancak Ede Balı Osman'ın kişilik olarak olgunlaşmasını sağlar. Zaman içinde Osman öfkesini kontrol etmeyi ve sabırlı olmayı öğrenir. Uzak diyarlardan gelmiş olan boyunu Anadolu'ya getiren ülküleri idrak edip bunları özümsemiş bey olmaya hazır hale gelir. Savaşmaktan çekinmeyen, cesur, mert, dürüst, adil, merhametli ve dostane bir kişiliği olan Osman dostlarına güven düşmanlarına ise korku verir. Kişilik olarak olgunlaşması ve harp meydanlarında başarılar kazanması sayesinde saygınlığı artar ve zaman içinde han unvanını alır. Malhun'a âşık olur ve ölene kadar onunla birlikte olur.

Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da) Dışa Dönük/Antagonist/Duygusal Dengeli-Dengesiz/Deneyime Açık

Türk tarihinde Millî Mücadele döneminin en tartışmalı isimlerinden biri olan Çerkez Ethem Küçük Ağa Ankara'da adlı romanın en önemli anlatı kişilerinden biridir. Anadolu'nun işgal edildiği Mütareke Dönemi'nde Çerkez Ethem kurmuş olduğu silahlı kuvvetle eylemler gerçekleştirmeye başlar. Kuvayı Milliye'ye de birçok yardımı dokunur ve defalarca düşman tarafından yenilgiye uğratılmasına engel olur. Ancak Çerkez Ethem aşırı megaloman kişiliği nedeniyle Kuvayı Milliye için bir tehdit haline gelir. Garp Cephesi Komutanlığına atanan İsmet Paşa'ya karşıdır. Onun görevden alınması ve bu görevin kendisine verilmesi için kuvvetleriyle Ankara'ya yürümeye karar verir. Çerkez Ethem oldukça onurludur. Dürüstdür. Verdiği sözü tutar. Bundan dolayı güvenilirdir. Ancak aynı zamanda aşırı narsist ve megalomandır. Pire için battaniye yakabilecek bir kişiliğe sahiptir. Büyük bir silahlı kuvvete liderlik ettiğinde sorumluluk sahibidir. Baskındır ve dışa dönüktür. Gergin ortam onun duygusal olarak dengesizleşmesine sebep olur. Öfkeli olmasının yanında korkmaktadır da.

Hüseyin Avni (Firavun İmanı) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz-Dengeli/Deneyime Açık

Hüseyin Avni Erzurumludur. Mehmet Akif ve Hasan Basri'yle aynı grupta yer alır. Hayatı boyunca hiç siyasetle ilgilenmemiş hatta siyasetten mümkün olduğunca uzak durmuş olan Hüseyin önemli isimlerle

birlikte yol alır. Vatansever bir gruba üye olan Hüseyin Avni meclisteki çıkarıcı, vurguncu ve fırsatçı kişilere karşı mücadele eder. Savaşın kazanılmasından dolayı yönetimin çıkarıcı grupların eline geçmesinden büyük endişe duyar. Bu gruplar konusunda Paşa'yı uyarmak için elinden geleni yapar. Ali Yusuf'un gerçek yüzünü ortaya çıkarmak için çok çalışır. Ancak ilerleyen dönemlerde adı Paşa'ya yapılan suikast girişiminin şüphelileri arasına karışır. İstiklal Mahkemelerinde yargılanır ve suçsuzluğu kanıtlanır. Paşa'ya düşman olmasa da ona muhalefet eder ve onun karşısındaki grupta yer alır. Hukuk eğitimi almıştır. Ankara'daki yönetimin iç ve dış odakların etkisinden kurtulması için çok çaba sarf eder. Ancak amacında başarılı olamaz.

Sorumsuz : Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), Sadi (İbiş'in Rüyası), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Murad Kervancı (Yalnızlar), Hurrem (Yalnızlar).

Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı) Dışa Dönük/Antagonist/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Anlatının başkarakterinin karşısındaki güç olarak Albatros engelleyici rolü oynamaktadır. İstanbul'daki yazar çevresinin ileri gelenlerinden biridir. Zamanının çoğunu Yılmaz'ın Dünyanın En Pis Sokağı adını verdiği sokakta bulunan Elif adlı kahvede geçirmektedir. Burası Kadıköy'dedir. Albatros bulunduğu ortamlarda sözünün dinlenmesini ve başkaları üzerinde etki bırakmayı sever. Kalabalık ortamlarda kendisiyle tartışılmasını sevmez. Kendisiyle tartışan Yılmaz'a karşı kin güder. Düşüncelerinin ve inançlarının haklılığından emindir. Bunların tartışılmasını istemez. Bulunduğu ortamda herkesin kendisine baktığını ve onun hakkında konuştuğunu sanır. Oldukça megaloman, bencil, otoriter, kendini beğenmiş ve ikiyüzlü bir karakterdir. Edebiyatın toplumla ilişkili olması gerektiğini ve toplumun sorunlarını anlatması gerektiğini savunur. Ancak ağızından hiç düşürmediği halk hakkında neredeyse hiçbir şey bilmemektedir. Zamanının çoğunu içki masalarında entelektüel konular üzerine konuşarak geçirir.

Duygusal Dengesiz : Şerif (Dönemeçte), Handan (Dönemeçte), Orhan (Dönemeçte), Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Malhun (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar), Hurrem (Yalnızlar).

Nahit (İbiş'in Rüyası) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı-Antagonist/Sorumlu/Deneyime Açık

Nahit'in babası paşadır. On iki yaşındayken bir Ramazan günü babasıyla birlikte izlediği tiyatrodan sonra bütün hayatı değişir. Tiyatrocu olma hayaliyle yanıp tutuşan Nahit, babasının buna izin vermeyeceğini bildiğinden on sekiz yaşında evi terk eder. Cebindeki bir miktar parayla bir pansiyona yerleşip iş arar. Parasız kaldığı bir dönemde de Vasıf'ın yanında kalır. Darülbedayide gördüğü bir iş ilanına başvurur. Ancak oyuncu kadrosuna seçilmez. Başka tiyatrolarda yan roller oynar. Daha sonra Darülbedayide oyun oynama şansı yakalar ve bu şansı değerlendirir. Vedia adlı bir tiyatrocuyla evlense de daha sonra çeşitli anlaşmazlıklar nedeniyle eşinden boşanır. İki çocuğu vardır. Nuran Tiyatrosu'nu kurar ve burada İbiş rolünü oynar. Kantocu olarak topluluğa başvuru yapan Hatice'ye âşık olur. Onu takıntı haline getirir ve sürekli onu düşünür. Anlatının şimdiki zamanında otuz yedi yaşındadır. Birçok kadınla birlikte olmuş olsa da Hatice'ye çok değer verir. Onu kıskanır.

Salih (Küçük Ağa) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Deneyime Açık

Beş çocuklu bir ailenin oğlu olan Salih bir demirci ustasının yanında çıraklık yapmıştır. I. Dünya Savaşı'nda askere alınıp Kut'ül-Amare cephesinde savaşmıştır. Savaş sırasında kollarından birini ve kulaklarından birinin bir bölümünü kaybeder. Harp sırasında babası vefat etmiş ve erkek kardeşi de Çanakkale'de şehit olmuştur. Savaşın kaybedilmesinin ardından memleketine dönen Salih travma sonrası stres bozukluğu yaşar. Aynı zamanda sürekli olarak geçmişte yaşadığından ve gerçekle hayali birbirine karıştırdığından psikoza yakın bazı belirtiler gösterir. Rumlarla arkadaşlık ettiğinden Müslüman Türkler tarafından dışlanır. Ancak Rum dostlarının ayrılıkçı ve milliyetçi faaliyetler içinde olduklarını öğrenmesi üzerine onlarla dostluk yapmayı bırakır. Savaş malulü olarak memleketine geri

dönmüş olmaksızın hiç geri dönememiş olmayı diler. Kuvayı Milliye ona yeni bir umut olur. Ödediği ağır bedellere rağmen ülkenin yabancı işgalinden kurtulması için yeniden silaha sarılır.

Murad Kervancı (*Yalnızlar*) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumsuz/Deneyime Açık

Kervancı ailesinin oğlu olan Murad varlık içinde yaşamıştır. Yenice köyünde ailesine ait bir çiftlik vardır. Hukuk fakültesinde öğrenci olduğu yıllarda eğitimini tamamlayamamış ve müzikle ilgilenmeye başlamıştır. Hürrem'e duyduğu aşk onun hayatına yön veren en büyük güçlerden biri olur. Gençlik yıllarından itibaren Murad Hürrem'le evlenmeyi ve ailesinin çiftliğinde onunla yaşamayı hayal eder. Ancak dünya genelinde ekonomik buhranın yaşandığı ve Hitler'in iktidara geldiği bir dönemde Hayriye Hürrem'i varlıklı ve eğitilmiş biriyle evlendirmeyi uygun görür. Hürrem'e kavuşamamış olmanın ve hayallerini gerçekleştirememiş olmanın pişmanlıklarıyla Murad Kervancı derin bir duygusal dengesizlik yaşar. Uyması gerektiği toplumsal normları reddeder. Bundan dolayı da marjinal bir kişiliktir. Hukuk fakültesini bitiremeyip müzikle ilgilenir. Beğenilen, belirli çevrelerce takdir edilen ve başarılı olan bir beste yapar. Ancak Hürrem'e kavuşamadığı için kendini alkole verir. Kendisiyle evlenecek olan Şükriye'yi altı yıl bekletir.

Duygusal Dengeli : Orhan (Dönemeçte), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Malhun (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Kenan (Yağmur Beklerken), Rıza (Yağmur Beklerken).

Ede Balı (*Osmancık*) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Deneyime Açık

Anlatının norm anlatı kişilerinden biri olan Ede Balı, Kayı boyunun ve diğer beyliklerin saygı duyduğu, her konuda akıl danıştıkları bir bilgedir. Ailesi ve müritleriyle birlikte yaşadığı tekke Yesevi Ocağı'ndan kalma gibidir. Osman'daki yeteneği ve potansiyeli gören Ede Balı onun Kayı boyunun müstakbel beyi olacağını öngörür. Ede Balı Osman'da gizli olan potansiyelin su yüzüne çıkmasına önayak olur. Başboş, asi ve bütün sorunlarını kaba kuvvetle çözmeye çalışan Osman'ı nefisini kontrol etmesi ve olgunlaşması konusunda eğitir. Verdiği öğütler ve telkinlerle Osman'ın beyliğe ve ardından da hanlığa giden yolda rehberi olur. Düşüncelerine ve bilgi birikimine değer verilen bir kişi olarak Ede Balı herkesten saygı görür. İlimiye sınıfına mensup olduğu söylenebilir. Başkalarındaki potansiyeli görür. Merhametli ve adaletlidir. Yol gösterici bir eğitimcidir. Başkalarına karşı büyük sorumlulukları vardır ve hem bu sorumlulukları ve hem de boyu güdümlenen ülkeleri özümlediğinden güvenilir.

Mehmet Akif (*Firavun İmanı*) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Deneyime Açık

Anlatının norm karakterlerinden biri olan Mehmet Akif, önemli Türk şairlerden biri olan Mehmet Akif Ersoy'dur. Hiçbir çıkar gözetmeyen ve kendilerini tamamen vatanlarına adanmış grubun en saygın isimlerinden biridir. İstiklal Marşı'nı yazmış olmasından dolayı kendine sonsuz saygı duyulur. Bunun haricinde diğer şiirleri de herkesin dilindedir. Kendinden emin kişiliği ve duruşuyla grubu yönlendirir. Her üye Mehmet Akif'e saygı duyar ve onu örnek olarak gösterir. Hasan Basri ve Hüseyin Avni'yle birlikte Paşa'yı meclisteki çıkarıcı, vurguncu ve fırsatçı gruplar konusunda uyarmaya çalışır. Ali Yusuf bunların en başındadır. Paşa'nın vatanseverliğinden hiçbir şüpheleri olmasa da bazı eylemlerine ve düşüncelerine karşı çıkar. Paşa'nın çevresindeki kişileri ülkenin geleceği için çok tehlikeli bulur. Millî Mücadele kazanıldığında ülke yönetiminin yanlış kişilerin eline düşmesi en büyük korkusudur. Mecliste de bir iç savaş vardır ve Mehmet Akif bu savaşta üzerine düşeni yapmaya çalışır.

Haydar Bey (*Küçük Ağa*) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Deneyime Açık

Anlatının norm karakteri ve yardımcı eyleyeni olan Haydar Bey bir doktordur. I. Dünya Savaşı'nda sıhhiye olarak görev yapar ve Arabistan cephesinde bulunur. Araplara esir düşer. Bir Arap şeyhinin koltuk altında çıkan çibani aldıktan sonra serbest bırakılır ve memleketine döner. Ancak Haydar Bey boş durmaz. İşgal altındaki ülkeyi kurtarmak için Kuvayı Milliye'ye katılır ve bir gruba liderlik eder. İnsanlarla kurduğu iletişimde baskın bir karakter olan Haydar çevresindekileri etkilemeyi başarır. Diğerkâm ve fedakârdır. Vatanı kurtarmak ve halka hizmet etmek için üzerine düşen her vazifeyi yerine getirir. Birçok zorlukla boğuşmuş ve trajik olaylara maruz kalmışsa da karamsarlığa, ümitsizliğe ve bunalıma düşmez. Geleceğe umutla bakar. Eğitilmiş ve dünyadaki gelişmelerden haberdar olan

Haydar Bey deneyime açıktır. Cesurdur ve maceraya atılmaktan çekinmez. Başındaki silahlı gruba liderlik eder ve vazifesini layığıyla yerine getirmeye çalışır.

Deneyime Açık : Yılmaz (Dünyanın En Pis Sokağı), Fazıl (Dünyanın En Pis Sokağı), Albatros (Dünyanın En Pis Sokağı), Ali Yusuf (Firavun İmanı), Hüseyin Avni (Firavun İmanı), Mehmet Akif (Firavun İmanı), Raşit (Gençliğim Eyvah), İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Güliz (Gençliğim Eyvah), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası), Mehmed Reşid (Küçük Ağa), Salih (Küçük Ağa), Haydar Bey (Küçük Ağa), Küçük Ağa (Küçük Ağa Ankara'da), Salih (Küçük Ağa Ankara'da), Osman (Osmancık), Ede Balı (Osmancık), Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar), Fernando (Siyah Kehribar), Melina (Siyah Kehribar), Rahmi (Yağmur Beklerken), Kenan (Yağmur Beklerken), Murad Kervancı (Yalnızlar), Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar), Hurrem (Yalnızlar).

Doktor Rıza Candaş (Yalnızlar) Dışa Dönük/Antagonist/Sorumlu/Duygusal Dengesiz

Diğer iki ana karakterin aksine Doktor Rıza Candaş çocukluk ve gençlik yıllarında büyük zorluklar yaşamış ve hayatla mücadele etmiştir. Tıp Fakültesi'ni bitirip doktor olmayı başarmıştır. Anlatının eşsüremsel zamanında otuz sekiz yaşındadır. Kendi çabalarıyla maddi imkanlarını geliştirmiş ve çok çalışarak entelektüel olarak da kendini geliştirmiştir. Atacağı her adımı önceden her açıdan düşünür. Yaşamış olduğu zorluklar ve haksızlıklar onu toplum düşmanına dönüştürmüştür. Özellikle şehirli insanlardan nefret eder. Onları hor görmeyi, küçümsemeyi ve aşağılamayı adeta takıntı haline getirmiştir. Oldukça cesur, cüretkâr ve baskın bir karakter olan Rıza Candaş Hurrem'i baştan çıkarır. Ancak Hurrem'in Murad'a karşı duyguları olduğundan şüphelenir. Bu şüphesindeki haklılığını ispat etmek için çeşitli girişimlerde bulunur. Yenice köyüne gittiğinde Rıza Candaş kişilik olarak hayli değişir. Çiftlik işleriyle ilgilenir ve yeni bir kokteyl üretmeye uğraşır. Narsist, sadist ve megaloman bir kişiliğe sahiptir.

Kahraman Anlatıcı (Siyah Kehribar) İçe Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumsuz/Duygusal Dengesiz-Dengeli

Anlatının başkarakteri Roma'da Sanat Tarihi alanında doktora yapmaktadır. Olaylar ben-öyküsel anlatıcının ağzından aktarılır. Anlatının başlarında dördüncü duvarı yıkarak okura doğrudan hitap ettiği görülür. Roma'da eğitim aldığı dönemlerde Fernando'yla tanışan ben-öyküsel anlatıcının hayatı tamamen değişir. Ben-öyküsel anlatıcı Fernando aracılığıyla Melina'yla tanışır. Güzel sanatlarla, özellikle resimle, ilgilenen Melina'ya ben-öyküsel anlatıcı âşık olur. Melina aracılığıyla ben-öyküsel anlatıcı Cumhuriyetçilerle tanışır. Ülkenin mevcut siyasi atmosferini daha yakından hisseder. Yaşanan vakalara doğrudan karışmasa da bunlardan etkilenir. Aslında içe dönük bir kişiliğe sahip olan karakter İtalyan dostlarının sıcakkanlılığı sayesinde arkadaş edinir. İyi niyetlidir ve onlara elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışır. Güvenilir ve diğerkâmdır. Ancak Melina ve diğerleriyle geçirdiği zaman süresince kahraman-anlatıcı sorumluluklarını ihmal eder. Melina'yla birlikteyken hayatının en mutlu günlerini yaşar. Ondan ayrıldıktan sonra duygusal dengesizlikler yaşar. Sanatla ilgilenen kahraman anlatıcı yeni deneyimlere açıktır. Cumhuriyetçilere elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışır. Cesur ve maceracıdır.

Hatice (İbiş'in Rüyası) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı-Antagonist/Sorumlu/Duygusal Dengesiz

Hariciyeci bir babanın kızı olan Hatice varsıl bir aile tarafından büyütülmüştür. Dans, şan ve tiyatro gibi sanatlarla yabancı değildir. Ancak babasının ölümünden sonra aile maddi olarak zor günler geçirmeye başlamıştır. Hasta annesine ve mektep öğrencisi olan kız kardeşine bakmak zorunda olan Hatice Ankara'da görev yapan yüksek bir memurla henüz on yedi yaşındayken evlenmek zorunda kalır. Hatice eşini mutlu etmek için çok çaba gösterir. Ancak çocuk sahibi olması tıbbi olarak mümkün olmayan Hatice eşinden boşanmak zorunda kalır. Ailesinin geçimini sağlamak için kantocu olmak zorunda kalan Hatice Nuran Tiyatrosu'na iş başvurusu yapar. Gösterdiği performansla herkesi etkiler ve kısa sürede tiyatro topluluğunun gözdesi olur. Nahit ile Hatice arasında bir ilişki başlar. Açık bir ilişki yaşamaktan çekinilir. Ancak duygusal olarak aşırı dengesiz bir kişiliğe sahip olan Hatice Nahit'i Sadi'yle kıskandırır. Nahit'in Sadi'yi seyircilerin önünde rezil etmesinin ardından Hatice topluluktan ayrılır ve bir süre sonra da onun ölüm haberi alınır.

Deneyime Kapalı : İhtiyar (Gençliğim Eyvah), Sadi (İbiş'in Rüyası), Çerkez Ethem (Küçük Ağa Ankara'da), Malhun (Osmancık), Rıza (Yağmur Beklerken), Hurrem (Yalnızlar).

Sadi (İbiş'in Rüyası) Dışa Dönük/Antagonist/Sorumsuz/Duygusal Dengeli-Dengesiz/Deneyime Açık

Uzun boylu ve yakışıklı bir erkek olan Sadi, Darülbedayi tarafından sahneye koyulacak Shakespeare oyunu için figüranların alınacağını duyuran ilana Nahit'le birlikte başvuru yapar. Nahit kadar yetenekli ve özgün bir oyuncu olmamasına rağmen Sadi yakışıklılığı sayesinde seçmeleri kazanmayı başarır. Hovarda, hedonist ve sorumsuz bir mizaca sahiptir. Kadın düşkünü olduğundan sürekli başka kadınlarla birlikte olur ve birlikte olduğu kadınları başka kadınlarla aldatır. Aynı zamanda Nazi yanlısıdır. Nazi yanlısı olduğu anlaşıldığında Darülbedayiden atılır. Sadi de Nahit gibi tiyatrocı olmak için büyük mücadeleler vermiştir. Ancak sorumlu bir karaktere sahip değildir. Kıskançlıkları nedeniyle sürekli insanların aralarını bozar. Nahit'in Vedia'dan ayrılmasının sebeplerinden biri de kendisidir. İşsiz kaldığı bir dönemde Nahit tarafından Nuran Tiyatrosu'na kabul edilir. Ancak Nahit'in başarısını kıskanan Sadi Hatice'yle yakınlaşmaya çalışır. Oyunlara sarhoş bir halde gelir. Birlikte olduğu Necla'yı başka bir kadınla aldatır ancak yapmış olduğu şeyden pek pişmanlık duymaz.

Rıza (Yağmur Beklerken) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli

Erkek kardeşinin ölümünden sonra onun evini de satarak sermaye sahibi olmuş olan Rıza, elindeki sermaye doğru yöneterek tarlalara sahip olmasının yanı sıra bir fabrika ve bir bankaya ortak olur. Cephede yitirdiği kardeşinin oğlu Rahmi'ye sahip çıkar. Onu kendi çocuklarından ayırmaz ve onun iyi yerlere gelebilmesi için elindeki bütün imkanları seferber eder. Kendi halinde bir tüccar olan Rıza siyasetten mümkün olduğunca uzak durmaya çalışır. Onun için aile, çiftçilik ve ticaret her şeyden daha önemlidir. Okumamış ve herhangi bir eğitim almamış olmasına rağmen görmüş geçirmiş bir kişiliğe sahiptir. Bundan dolayı öngörüsü yüksektir ve olayları tutarlı ve bütüncül bir şekilde yorumlar. Huysuz bir mizaca sahip olsa da genel olarak yumuşak başlıdır. Çevresindekilere yardım etmeyi sever. Bundan dolayı kasabalılar tarafından sevilip sayılır. Ailesine liderlik etmeye çalışsa da başkalarının almış olduğu kararlara saygı duyar. Tüccar ve bankacı olmasının yanında kasabaya elektrik getirilmesi için çalışır.

Malhun (Osmancık) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli-Dengesiz

Ede Balı'nın kızı Malhun anlatıda yardımcı norm anlatı kişisi olarak kendini göstermektedir. Ede Balı'nın kızı Osman'a âşık olur ve babasının rızasını alarak onunla evlenir. Başlangıçta Osman'la evlenmesini uygun görmeyen Ede Balı'nın sözünü dinler. Geleneklere bağlı olan Malhun Osman'dan Ede Balı'yı ikna etmesini ister. Eşini tutkuyla sever. Başkalarına karşı oldukça dostane ve sıcakkanlıdır. İnsanlara yardım etmeyi sever. Oldukça zor bir görev üstlenen eşinin her zor anında yanında olur. Eşinin yokluğunda çocuklara bakar ve evi çekip çevirir. Beyliğin genişleyip büyük bir devlet haline geldiği süreçte büyük zorluklar yaşayan Osman'ın dertlerine ortak olur. Diğerkam, vefalı, cefakâr bir eştir. Aynı zamanda geleneklerine bağlı ve evcimendir. Orhan'la Alaaddin'i dünyaya getirir. Eşi Osman Han hayatını kaybettiği ana kadar onun yanından hiç ayrılmaz. Malhun Osman'ın Zümrüdüanka'sıdır.

TİYATRO KİŞİLERİ

Dışa Dönük : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Yılmaz (Patron), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarlı Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Çarlı Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı) Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli/Deneyime Açık

Varsıl bir ailenin çocuğu olan Çarlı Ken Robert Loh'un en yakın arkadaşıdır. Hayat dolu bir kişiliğe sahip olduğundan dışa dönük ve yumuşak başlıdır. Loh'la birlikte doktora eğitimini tamamlamak için ABD'ye gider ancak o devrimci harekete katılmaz. Ken olaylara karşı daha mantıklı bir tutum sergilediğinden oldukça faydacıdır. Devrimden sonra babasının fabrikalarının başına geçmek için ülkeye döner. Sanılanın aksine yeni rejimin en önemli isimlerinden biri haline gelir. Ülkeye döndükten sonra büyük zorluklar yaşayan Loh'a daima destek olur. Ancak yeni rejim Ken'i yüceltip büyütürken Loh'a büyük zarar verir. Ken Loh'un ülkeyi terk etmesi için elinden geleni yapar.

Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum) Yumuşak Başlı/Duygusal Dengeli/Deneyime Açık

Sen Peter Koleji'nde bulunma nedeni tam olarak bilinmeyen Tökil sürekli olarak jimnastik yapmaktadır. Çoğu zaman alaycı kişiliği nedeniyle başkaları tarafından eleştirilse de sevilen bir kişidir. Delidolu, sulu ve aptal gibi sıfatlarla nitelenen Tökil özellikle kendini beğenmiş ve narsist bir kişiliğe sahip olan Yansı'yla sürekli alay eder. Alaycı, umursamaz, lakayt tavırları bir kenara bırakıldığında Tökil aslında kendini tamamen devrime adanmış bir kişiliğe sahiptir. Diğerlerinin aksine lafını esirgemez ve düşüncelerini herhangi bir süzgeçten geçirmeden karşısındakine olduğu gibi dile getirir. Sevdikleri için gerekli her türlü fedakarlığı yapmaktan çekinmez. Hiç tanımadığı Mari'ye Meydan'dayken ceketini verir. İdam edilmesine karar verilen Eva'nın götürülmemesi için kendini öne atar. Helen'e karşı derin duygular besliyor olmasına rağmen onun Erin'e âşık olduğunu bilir. Bundan dolayı duygularını gizlemeyi ve Helen'le yalnızca arkadaş olarak kalmayı kabullenir.

Şükriye (*Akümülatörlü Radyo*) Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli/Deneyime Açık

Hüseyin'in kızı ve Nigâr'ın yeğeni olan Şükriye 19-20 yaşlarında, becerikli, canlı, duyarlı, mutlu ve iyimser bir kişiliğe sahiptir. İnce ve sade bir güzelliğinin olmasının yanı sıra kırılgan bir mizacı vardır. Annesiz büyümüş ve ağabeyi de intihar etmiş olan Şükriye babası tarafından da yeterince ilgi görmemiştir. Zira Hüseyin Şükriye'yi öğretmen mektebinden almış ve Nigâr'ın isteği üzerine onu Murat'la evlendirmeye karar vermiştir. Yaşadığı travmalar nedeniyle olumsuz olaylar ve durumlardan kolayca etkilenir. Mesleğini bırakmış, mektepten alınmasına sebep olmuş ve kendini çiftliğe kapatmış olan babasına karşı içten içe öfkeli. Altı yıldır yaşadığı çiftlikte evleneceği kişi olan Murat'ı büyük hayaller kurarak bekler. Onunla evlenerek mutluluğa erişeceğini umut eder. Ancak bir yandan beklentilerinin ve hayallerinin tamamen boşa çıkacağından da şüphe eder ve bundan korkar. Hislerine karşılık alamamış ve yıllarını boşa harcamış olmanın verdiği üzüntüyle odasına çıkıp intihar etmeye kalkışır.

İçe Dönük : Hürrem (*Akümülatörlü Radyo*), Erin (*Ayakta Durmak İstiyorum*), Yunus Emre (*Bir Ben Vardır Benden İçeri*), İl Arslan (*Güneş ve Arslan*), Robert Loh (*Yüzlerce Çiçek Birden Açtı*).

Yunus Emre (*Bir Ben Vardır Benden İçeri*) Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Tarık Buğra tarafından 1991 yılında kaleme alınmış olan *Bir Ben Vardır Benden İçeri* adlı tiyatro oyununun başoyuncusu, dünyaca ünlü bir halk şairi olan Yunus Emre'dir. Tek kişilik bir tiyatro oyunu olan *Bir Ben Vardır Benden İçeri* tamamen onun monologları ve tiratlarından oluşur. Oyun boyunca Yunus Emre'nin fiziksel yapısı ve dış görünümü hakkında herhangi bir bilgi verilmez. Yunus Emre oyun boyunca düşünce ve duygu dünyasıyla okurun/izleyicinin karşısına çıkar. İnsanlardan tamamen uzaklaşmış olan Yunus Emre kendi içine kapanarak kendi iç dünyasını gözlemler. Nefret, şiddet, hırs, güç istenci gibi insanlığı olumsuz yönde etkileyen mefhumlar üzerine düşünür. İnsanların birbirlerine olan düşmanlığını kendine dert edinmiştir. İnsanın varoluşunu sorgulayan ve insanlığa dair olumsuzluklara şahit olan Yunus Emre nihilizme kapılır, varoluşsal bir bulantı yaşar ve insan hayatının/varoluşunun saçma olduğunu düşünür. Derin duygusal dengesizlikler yaşadığından rüyalar görür, uykuları oldukça uzun sürer ve uykularından terleyerek dehşet içinde uyanır. İnsanlığın ve dünyanın dertlerini kendine dert edinmiş olan ve estetik zevkleriyle yetenekleri olan Yunus Emre düşünsel ve duygusal olarak deneyime açıktır.

Erin (*Ayakta Durmak İstiyorum*) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli/Deneyime Açık

Sen Peter Koleji'nde Matematik öğretmenliği yapan başoyuncu ihtilalin önemli isimlerinden biridir. Öğretmenlik yapmasının yanında aynı zaman kolejde müdür yardımcılığı da yapmaktadır. Şubat ayında gerçekleşmiş olan ilk ayaklanma sırasında bütün ailesini yitirmiştir. Bundan dolayı ağır başlı, ciddi ve soğuk bir kişilik görüntüsüne sahiptir. Ayaklanmanın kolejdaki yapılanmasından sorumludur. Devrime olan bağlılığı nedeniyle yoğun bir aşk duygusu beslediği Helen'e uzun süre duygularını açamaz. Helen ve diğer arkadaşlarıyla aynı safta olduğunu öğrendiğinde onlarla samimi olur. Kolejdaki diğer devrimcilere liderlik eder ve onları hem güdümlüyor hem de koordine eder. Ailesini kaybetmesi ve vatanının esaret altında olması duygusal dengesizlikler yaşamaya neden olsa da devrimden oldukça umutludur. Yılgınlığa ve korkuya yer vermez. Ölümü göze alacak kadar devrime ve ülkenin kurtuluşuna inanmıştır.

Robert Loh (*Yüzlerce Çiçek Birden Açtı*) Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Oyunun başoyuncusu olan Loh üniversitenin en başarılı öğrencisidir. Öğrenci olduğu yıllarda büyük bir hayranı olduğu şarkıcı Lili'ye aşkını itiraf eder. Ardından doktora eğitimini tamamlamak amacıyla ABD'ye gider. ABD'deki bazı vatandaşlarıyla birlikte devrim yanlısı eylemlere katılır. Ülkede devrim olduktan sonra bazı şüpheleri olmakla birlikte geri döner. Ancak ülkeye geri döndüğünde baskıcı bir yönetimle karşılaşır. Oldukça idealist, zeki ve yumuşak başlı bir kişiyken baskıcı rejim nedeniyle bireyci, antagonist ve kurnaz bir kişiye dönüşür. Üniversitede asistanken un fabrikasına müdür olur. Daha sonra ise partinin İdeoloji Enstitüsü'nde çalışmaya başlar. Ürkek ve terbiyeli bir mizaca sahipken zaman içinde patavatsız ve umursamaz bir kişi haline gelir.

Yumuşak Başlı : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Hürrem (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Yunus Emre (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Murtaza (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarlı Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası).

Nureddin (Güneş ve Arslan) Dışa Dönük/Sorumlu/Duygusal Dengesiz-Dengeli/Deneyime Açık

Piyasin başoyuncularından olan Nureddin masalsi ülkenin sultanıdır. İl Arslan en büyük oğludur. Onun haricinde Sencer ve İzzet adlarında iki oğlu daha vardır. Oldukça büyük bir ülkeye hükmetmekte olan Nureddin zafer ve kahramanlık tutkusunun bireysel ve evrensel mutluluğun önünde engel olduğunu düşünür. Bundan dolayı en güvendiği danışmanı ve en samimi dostu olan Mansur'la konuşarak fethedilen ülkelerin gerçek sahiplerine geri verilmesini ister. Nureddin bir karar almadan önce mutlaka danışmanlarına, oğullarına ve komutanlarına danışır. Çocuklarını çok sever. En sevdiği kişilerden biri de gelini Güneş Hatun'dur. Güvenilir ve diğerkâm olan Nureddin'in yumuşak başlı bir kişilik olduğu görülür. Büyük bir ülkeyi yönettiğinden sorumluluğu ağırdır. Genellikle duygusal olarak dengelidir. Ancak fethedilen ülkelerde atılmış olan düşmanlık tohumları onun huzursuzlaşmasına neden olur. Duyarlı, hassas, ahlaklı, empati yeteneği güçlüdür. Cesur ve maceracıdır. Duygusal ve eylemsel olarak deneyime açıktır.

Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı) Dışa Dönük/Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Tahsilini tamamlayamamış olan Lili hasta babasına bakmak için şarkıcılığa başlamıştır. Loh onun en büyük hayranlarından biridir. Ancak yaptığı meslek nedeniyle bazı çevreler tarafından hor görülmektedir. Yapmış olduğu mesleğe ve iyesi olduğu toplumun durumuna rağmen şerefini ve onurunu korumaya çalışır. En büyük hayali evlenip şerefli bir eş olmaktır. Hayatın acı gerçekleriyle genç yaşta tanışmış olmasında dolayı ona göre çok daha gerçekçidir. Yeni rejim tarafından yozlaşmış bir vatandaş olarak görülür. Cezalandırılmaktan korktuğundan varsıl biriyle evlenir ve partinin güvenini kazanıp yükselbilmek için istenen her şeyi yapar.

Hürrem (Akümülatörlü Radyo) İçer Kapanık/Duygusal Dengesiz

Doktor Rıza'nın eşi 25-30 yaşlarında olan, güzel ve açık elbiseler giymeyi seven ancak buna karşın durgun ve canı sıkkin bir kişiliğine sahiptir. Doktor Rıza'yla severek evlenmiş olsa da zaman zaman onun patavatsız söylemleri ve cüretkâr tavırları nedeniyle ona kızar. Başlangıçta sadakatsiz bir kadın görüntüsü veren Hürrem'in vakanın ilerleyen bölümlerinde aslında öyle olmadığı anlaşılır. Evlenmeden önce Murat'la bir ilişki yaşamış olan Hürrem evlendikten sonra eşine sadık kalmıştır. Aradan geçen yıllara rağmen eşine hayranlıkla bağlı kalır. Doktor Rıza'nın güçlü kişiliği ve meziyetleri Hürrem'i cezbeden en önemli özelliklerdir. Murat'la yüzleşecek olmanın verdiği tedirginlik onun çiftlikte daha içe kapanık biri olmasına neden olur. Sahip olduklarıyla ne yapacağını bilmez ve amaçsız görünmektedir. Hürrem Şükriye'yi sever ancak Murat'la evlenecek olmasından dolayı içten içe onu çekemez.

Antagonist : Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Yılmaz (Patron), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Güneş Hatun (Güneş ve Arslan) Dışa Dönük/Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık-Kapalı

Güneş Hatun İl Arslan'ın eşidir. Güneş Hatun eşi İl Arslan'ı her şeyden çok sever. Ancak ona bir çocuk verememiş olmayı takıntı haline getirmiştir. Bu durum onun paranoyaya kapılmasına, aşırı tedirgin

olmasına ve her şeyden kuşku duymasına neden olur. Güneş Hatun İl Arslan'ın kendisine duyduğu sevgiden dahi şüphe eder. Kısırlığını kompleks haline getirmiş. Güneş Hatun bu eksikliğini bir şekilde telafi etmek ister. Güneş Hatun İl Arslan'ın ikinci bir evlilik yapmasını ister. Evleneceği kadının dünyaya getireceği çocuğa annelik yapmayı planlar. Aynı zamanda Nureddin'i öldürerek hem İl Arslan'ı hükümdar yapmak hem de fethedilen ülkelerin gerçek sahiplerine geri verilmesi tasarısına engel olmak ister. Böylece İl Arslan'ı mutlu edeceğine ve kısırlığını telafi edeceğine inanır. Konuşkan, canlı ve baskın bir oyuncu olan Güneş Hatun dışa dönüktür. Ancak bencil ve güvenilmez olduğundan antagonisttir. Planlı olma, düzenlilik ve dakiklik gibi sorumluluk faktöründen yüksek puan alan kişilik özellikleri gösterir. Kısırlığını takıntı haline getirmiş olan Güneş Hatun kuşkucu, tedirgin, paranoyak ve komplekslidir. Eylemsel olarak deneyime açık olsa da duygusal ve düşünsel olarak deneyime kapalıdır.

Yılmaz (Patron) Dışa Dönük/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık-Kapalı

Oyunun fon oyuncularından biri olduğu söylenebilecek olan Yılmaz Yazar'la aynı dergide çalışmaktadır. Aynı zamanda Yılmaz Yazar'ın nişanlısıdır. Ülkedeki burjuvaları sömürgeci, iş birliği ve komprador olarak nitelendirir. Ülkenin burjuva sınıfına karşı oldukça önyargılıdır ve onları en büyük düşman olarak görür. Toplumsal ilerlemenin ve iktisadi kalkınmanın devlet eliyle yapılması gerektiğini savunur. Özel sermayeye ve serbest piyasa ekonomisine karşıdır. Zaman içinde fikirlerinin değiştiğini gördüğü Yazar'la alay eder, ona kızar. Ancak Sadık Yüncü'yü tanıdıkça Yılmaz'ın da ister istemez tavrı değişmeye başlar. Yılmaz konuşkan ve canlı bir kişiliğe sahiptir. Aşırı alaycılığı ve Sadık Yüncü'ye karşı düşmanca bir tavır takınması antagonist bir kişiliğe sahip olduğunu da gösterir. Ancak Yılmaz'ın niyeti kötü değildir. O da ülkesine, topluma ve insanlığa faydalı olmaya çalışmaktadır. Yazar'ın Sadık Yüncü'yle yakınlaştığını ve onun dünya görüşünün değiştiğini görmek Yılmaz'ı huzursuz eder. Yenilikçi ve değişime açık bir düşünce yapısına sahip olsa da görüşlerini dogmatiklaştırmıştır.

Sadi (İbiş'in Rüyası) Dışa Dönük/Sorumsuz/Duygusal Dengesiz/Deneyime Kapalı-Açık

Darülbeydi için ihtiyaç duyulan niteliklere sahip uzun boylu ve yakışıklı bir erkek olan Sadi, sahneye koyulacak yeni oyunun seçmelerine Nahit'le birlikte katılmıştır. Yetenek bakımından gelecek vadetmese de yakışıklılığı sayesinde rolü kapar. Daima vasatın biraz üstünde olmuş ve özgün hiçbir niteliği olmayan Sadi disiplinsizliği nedeniyle en sonunda Darülbeydi'den kovulur. Ancak orada bulunduğu yıllarda birçok klasik piyeste yer almıştır. Sadi hovarda, hedonist, habis ve sorumsuz bir mizaca sahiptir. Necla'yı evlilik vaadiyle kandırmaktadır. Alkoliktir. Her fırsat bulduğunda içki içmektedir. Avrupa'da Faşizmin yükselişte olduğu dönemlerde Nazileri destekler. Daha sonra Halk Fırkası'nın rakibi olur Serbest Fırka'yı desteklediği görülür. Nazilikten Serbestçiliğe geçiş yapan Sadi'nin nabza göre şerbet verdiği, ideolojik ya da siyasi bir duruşu olmadığı görülür. Nahit'in başarısını daima kıskanmış olan Sadi ondan intikam almak ister. Nahit'in Vedia'dan boşanmasına sebep olur ve Hatice'yi de baştan çıkarmaya çalışır.

Sorumlu : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarlı Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası).

Sadık Yüncü (Patron) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz-Dengeli/Deneyime Açık-Kapalı

Tiyatro oyununun başoyuncusu Sadık Yüncü, Hacı Ömer Yüncü'nün altı oğlundan biridir. Küçük yaşlardan itibaren babasının yanında pamuk alım-satımı yapmaya başlayarak ticareti öğrenmiştir. Küçükken geçirdiği zatürre nedeniyle sınıfta kalmıştır. Daha sonra da geçirdiği rahatsızlıklar nedeniyle sınıfta kalmış ve okulu bırakmak zorunda kalmıştır. Çocukluğunu ve gençlik yıllarını çalışarak geçirmiştir. Tek eğlencesi sinema izlemek ve motosiklet sürmek olmuştur. Sadık Yüncü kadercidir. Başarılı olmanın tanrı tarafından takdir edildiğine inanmaktadır. O yalnızca başarılı olmak ister. Kazandığı para onun için önemli değildir. Canlı ve sıcakkanlıdır. Başkalarına yardım etmeyi sever ve paylaşımcıdır. Devletin yapmakla mükellef olduğu hastane, yurt ve okul gibi kurumlar yaptırır. Oldukça çalışkan, mücadeleci ve sorumluluk sahibidir. Çoğu zaman duygusal olarak dengelidir. Ancak iş dünyasında ya da ailesinde yaşadığı sorunlar zaman zaman onu huzursuz eder. Sanata meraklıdır ve ilgi alanları geniştir. Ancak yine de muhafazakâr bir kişiliğe sahiptir. Aileye önem verir. Gelenekçidir.

Nahit (*İbiş'in Rüyası*) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Oyunun başrolü olan Nahit tiyatrocu olabilmek için genç yaşlarında babasına karşı gelerek evden kaçmıştır. İstanbul'da tanıştığı Vasıf'la birlikte Servili Medrese'nin bir odasında kalmaya başlar. Açlık ve yoksulluk Nahit'i epeyce zorlar. Ancak Nahit hayallerini gerçekleştirebilmek için bütün zorluklara direnir. Darülbeydi tarafından yapılan seçmelere katılan oynanacak olan oyunda bir figüran rolü kapmaya çalışır. Burada Sadi'yle tanışır. Daha sonraki yıllarda Nuran Tiyatrosu'nu kurup tuluat yapmaya başlar. İbiş rolüyle herkesin beğenisini kazanır. Vedia'yla evlenir ve iki çocuğu olur. Ancak Sadi'nin uydurduğu bir yalan nedeniyle Nahit eşinden boşanır. İlerleyen yıllarda Nuran Tiyatrosu'na kantocu olarak başvuran Hatice'ye âşık olur. Ona sahip olmak ister ve onu kıskanır. Oldukça babacan bir mizaca sahip olan Nahit tiyatrosundaki her oyuncuya saygı ve sevgiyle yaklaşır. Hatice'ye âşık olmasıyla birlikte duygusal olarak dengesizleşir. Özellikle Vasıf'la baş başa kaldığında melankoliye kapıldığı görülür.

Aksakallı Koca (*Bir Ben Vardır Benden İçeri*) Yumuşak Başlı/Duygusal Dengeli/Deneyime Açık

Tarık Buğra tarafından 1991 yılında kaleme alınmış olan *Bir Ben Vardır Benden İçeri* adlı tiyatro oyununun başoyuncusu olan Yunus Emre'ye yol gösteren, ona rehberlik eden kişi aksakallı kocadır. Yunus Emre'nin taşıdığı kişisel değerleri ve kişilik özellikleri edinmesinde büyük bir rol oynayan aksakallı koca tiyatro oyununun norm oyuncusudur. Aynı zamanda Algirdas Greimas'ın «le schéma actantiel»ine göre (eyleyensel örnekçe) yardımcı eyleyen konumundadır. Oyun boyunca aksakallı koca Yunus Emre'ye bir ses olarak görünür. Yunus Emre aşırı düşünceli ve bunalımlı bir ruh hali içinde olduğunda onunla sesli olarak iletişime geçer. Ayrıca aksakallı koca Yunus Emre'nin rüyalarına da girer. İlerleyen kısımlarda aksakallı kocanın Yunus Emre'nin şeyhi olduğu öğrenilir. Bu durumda aksakallı koca alarak isimlendirilen kişinin aslında Tapduk Emre olduğu söylenebilir. Aksakallı koca Yunus Emre'nin sorduğu sorulara yanıtlar bulmasında yardımcı olur.

Sorumsuz : İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadi (İbiş'in Rüyası).

İl Arslan (*Güneş ve Arslan*) İçe Dönük/Yumuşak Başlı-Antagonist/Duygusal Dengesiz/Deneyime Kapalı-Açık

Piyasin başoyuncularından İl Arslan Nureddin'in en büyük oğludur. Tahtın vârisidir. Güneş Hatun'la evlidir ve onu çok sever. Güneş Hatun kendi kısırlığını büyük sorun haline getirmiştir. Ancak İl Arslan bunu sorun etmez ve her şeye rağmen Güneş Hatun'u sever. Büyük tutkuları, ihtirasları ve hırsları olmayan İl Arslan sultan olmayı daha önce hiç düşünmemiştir. Ancak Güneş Hatun İl Arslan'ın büyük bir hükümdar olmasını ister. İl Arslan Güneş Hatun'un etkisi altına girer. Güneş Hatun İl Arslan'ın akıl hocasıdır. Onu yönlendirir ve ne yapması gerektiğini uygun bir dille söyler. İl Arslan Nureddin öldükten sonra hükümdar olur. Onun vasiyetine ihanet eder ve ülkeyi yıkıma sürükler. Komutanlar ve saray ahalisi kutuplaşır. İl Arslan Nureddin'i öldürenin Güneş Hatun olduğunu öğrenir. Ülkeyi eski düzenine geri döndürür. Masum ve tokgözlü İldüze Hatun'un yeni başmelike olmasını ister. Ülkenin kurtuluşunu onun mutluluğuna bağlar. Kendi halinde bir karakter olan İl Arslan baskın bir kişiliğe sahip değildir. Aslında yumuşak başlı olsa da Güneş Hatun'un etkisinde kalarak antagonist bir karaktere dönüşür. Büyük sorumluluklar almak istemez. Güç onu korkutur, tedirginleştirir. Duygusal ve düşünsel olarak deneyime açıktır. Ancak eylemsel olarak deneyime kapalıdır.

Duygusal Dengesiz : Hürrem (Akümülatörlü Radyo), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Yunus Emre (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yılmaz (Patron), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Helen (*Ayakta Durmak İstiyorum*) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Duygusal Dengeli/Deneyime Açık

Kolej çalışanlarından biri olan Helen Erin'e derin bir aşk duygusuyla bağlıdır. Onun ilgisini çekmek ve onun sevgisini kazanmak için elinden geleni yapar. Onu diğer kadınlardan kıskanır. Ancak Erin de Helen'e âşıktır ve Helen'in devrim yanlısı olduğunu öğrendiğinde ona duygularını açar. İkisinin birbirine beslediği duygular karşılıklıdır. Güzelliği ve temiz yürekliliğiyle herkesin ilgisini ve sevgisini kazanır. Küçük yaşta annesini kaybetmiş olduğundan sevgiye açıktır. Bundan dolayı Erin tarafından çok sevilme ister. Toplumdaki çaresizlik duygusu Helen'e de sirayet eder ve bu durum onun isyan

etmesine neden olur. Erin'le birlikte kaçıp uzak diyarlara gitmek istese de Mitinya'nın içinde bulunduğu esenliksiz durum karşısında kayıtsız kalamaz. Zamanı geldiğinde ülkesi için hayatını feda etmekten çekinmeyecektir. Hem ülkesine hem de Erin'e duyduğu aşk ona dayanma gücü ve mücadele azmi verir.

Hatice (İbiş'in Rüyası) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı-Antagonist/Sorumlu/Deneyime Açık

Hariciyeci bir babanın kızı olan Hatice varsıl bir aile tarafından büyütülmüştür. Dans, şan ve tiyatro gibi sanatlara yabancı değildir. Ancak babasının ölümünden sonra aile maddi olarak zor günler geçirmeye başlamıştır. Hasta annesine ve mektep öğrencisi olan kız kardeşine bakmak zorunda olan Hatice Ankara'da görev yapan yüksek bir memurla henüz on altı yaşındayken evlenmek zorunda kalır. Çocuk sahibi olması tıbbi olarak mümkün olmayan Hatice eşinden boşanmak zorunda kalır. Ailesinin geçimini sağlamak için kantocu olmak zorunda kalan Hatice Nuran Tiyatrosu'na iş başvurusu yapar. Gösterdiği performansla herkesi etkiler ve kısa sürede tiyatro topluluğunun gözdesi olur. Nahit ile Hatice arasında bir ilişki başlar. Açık bir ilişki yaşamaktan çekinilir. Ancak duygusal olarak aşırı dengesiz bir kişiliğe sahip olan Hatice Nahit'i Sadi'yle kıskandırır. Nahit'in Sadi'yi seyircilerin önünde rezil etmesinin ardından Hatice evdeki yastığının altına sakladığı tabancayı ateşleyerek kendini öldürür.

Duygusal Dengeli : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Çarlı Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı).

Yazar (Patron) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Deneyime Açık

Oyunun diğer bir önemli oyuncusu da Yazar'dır. Bir dergide çalışmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere yazardır ve oyun boyunca onun gerçek adı verilmez. Oyunun tek kadın kahramanıdır. Çalıştığı dergide olduğu gibi kendisi de devletçidir. Toplumsal ilerlemenin ve ekonomik kalkınmanın devlet eliyle gerçekleştirilmesi gerektiğine inanır. Ancak Sadık Yüncü'yü yakından tanıdıkça, onun sorunlarını ve sırlarını dinledikçe bu düşüncesi değişir. Dürüst, namuslu ve güzel bir kadındır. Sömürücü kapitalistlere karşı mücadele eden biridir. Ancak Yazar düşüncelerine saplantılı değildir ve onları birer dogma haline getirmemiştir. Sadık Yüncü'yü samimiyetle dinler ve onu dinledikçe anlar. Muhsin ve Yılmaz'la ideolojik saplantıları üzerine tartışır. Sevimli ve cana yakın bir karakterdir. Güvenilir ve diğerkâmdır. Sadık Yüncü'ye karşı düşmanlık beslemez. Sorumluluk bilincine sahiptir. Topluma faydalı olmak ister. Genellikle sakindir ve duygusal olarak dengelidir. Ancak sigara bağımlısıdır. Farklı düşüncelere ve görüşlere açıktır.

Deneyime Açık : Doktor Rıza Candaş (Akümülatörlü Radyo), Şükriye (Akümülatörlü Radyo), Erin (Ayakta Durmak İstiyorum), Helen (Ayakta Durmak İstiyorum), Tökil (Ayakta Durmak İstiyorum), Yunus Emre (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Aksakallı Koca (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Murtaza (Bir Ben Vardır Benden İçeri), Nureddin (Güneş ve Arslan), Güneş Hatun (Güneş ve Arslan), İl Arslan (Güneş ve Arslan), Sadık Yüncü (Patron), Yazar (Patron), Yılmaz (Patron), Robert Loh (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Lili (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Çarlı Ken (Yüzlerce Çiçek Birden Açtı), Nahit (İbiş'in Rüyası), Hatice (İbiş'in Rüyası), Sadi (İbiş'in Rüyası).

Yılmaz (Patron) Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli

Oyunun diğer bir önemli oyuncusu da Yazar'dır. Bir dergide çalışmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere yazardır ve oyun boyunca onun gerçek adı verilmez. Oyunun tek kadın kahramanıdır. Çalıştığı dergide olduğu gibi kendisi de devletçidir. Toplumsal ilerlemenin ve ekonomik kalkınmanın devlet eliyle gerçekleştirilmesi gerektiğine inanır. Ancak Sadık Yüncü'yü yakından tanıdıkça, onun sorunlarını ve sırlarını dinledikçe bu düşüncesi değişir. Dürüst, namuslu ve güzel bir kadındır. Sömürücü kapitalistlere karşı mücadele eden biridir. Ancak Yazar düşüncelerine saplantılı değildir ve onları birer dogma haline getirmemiştir. Sadık Yüncü'yü samimiyetle dinler ve onu dinledikçe anlar. Muhsin ve Yılmaz'la ideolojik saplantıları üzerine tartışır. Sevimli ve cana yakın bir karakterdir. Güvenilir ve diğerkâmdır. Sadık Yüncü'ye karşı düşmanlık beslemez. Sorumluluk bilincine sahiptir. Topluma faydalı olmak ister. Genellikle sakindir ve duygusal olarak dengelidir. Ancak sigara bağımlısıdır. Farklı düşüncelere ve görüşlere açıktır.

ÖYKÜ KİŞİLERİ

Dışa Dönük : Doktor (Şehir Kulübünde), Yazar (Şaheser Peşinde), Suphi (Kör), Anlatıcı (Buhran), Doktor (Şehir Kulübünde/Sonrakiler).

Doktor (Şehir Kulübünde/İki Uyku Arasında) Sorumsuz/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

İki Uyku Arasında adlı eserin sayfa sayısı olarak en uzun öyküsü *Şehir Kulübünde* adlı öyküdür. Bu öykünün başkarakteriyse hiç şüphesiz doktordur. Doktor ilçeye sıtmayla mücadele edilmesi amacıyla gelmiştir. Büyük ideallerle ilçeye gelmiş olan doktor zamanının büyük bölümünü şehir kulübünde oyun oynayarak ve içki içerek geçirmiştir. Yaşadığı hayat biçiminden dolayı eşini de üzmüştür. Kendini Münir Cevdet Bey'le karşılaştıran doktor hatalarının farkına varır. Kendi hayatını sorguladıktan sonra değişmeye karar verir.

Yazar (Şaheser Peşinde) Antagonist/Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Şaheser Peşinde adlı öykünün başkarakteridir. Sevgilisinin isteği ve ısrarı üzerine para ödüllü bir öykü yarışmasına katılmaya karar verir. O güne kadar hep birkaç lira para kazanmak için öykü kaleme almış olan yazar için yarışma bir itibar meselesine dönüşür. Jüriyi etkilemek ve birinci olmak ister. Amacına ulaşmak için Kore savaşına katılmayı, gönüllü asker olmayı düşünür. Ancak daha sonra teyzesinin bir öğütü üzerine bu kararından vazgeçer. Başarısından emin olduğu bir öykü kaleme alır. Türkiye'de ikinci olacağını, dünyadaysa birinci olacağını inanır.

Suphi (Kör) (Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli-Dengesiz/Deneyime Açık)

Bir köyde dünyaya gelmiş olan anlatının başkarakteri doğuştan kördür. Aynı zamanda sol kolunun dirsekten aşağısı da yoktur. İki sakatlıkla dünyaya gelmiş olmasından dolayı bazı büyükler tarafından uğursuzluk alameti olarak görülür. Bundan dolayı öldürülmek istenir. Ancak annesiyle babası Suphi'ye bakar ve onu büyütür. Suphi'nin çok güzel bir sesi olduğu keşfedilir. Bunun üzerine hıfza verilir. Oldukça başarılı bir öğrenci olan Suphi okuduğu mevlitlerle şöhreti yakalar. Şöhreti ile ve daha sonra da İstanbul'a kadar ulaşır. Gözleri görmediğinden diğer duyuları oldukça gelişmiştir. Duyma, koku alma ve dokunma gibi duyuları oldukça hassastır. Gözleri görmediğinden maddiyata da önem vermez. Kazandığı paranın büyük bir bölümünü çevresindekilerle paylaşır. Mütevazı bir hayat sürdürür. Ancak bir gün bir kadına âşık olur. Kadın Suphi'den faydalanmaya çalışır. Kadın'la birlikte kini, öfkeyi, acizliği ve umutsuzluğu tatmış olan Suphi'nin masumiyeti kirlenir.

İçe Dönük : Adam (Kırk Beş Saniye), Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar).

Adam (Kırk Beş Saniye) Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Kırk Beş Saniye adlı öykünün başkarakterinin kim veya nasıl biri olduğu hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Ancak anlatının başkarakterinin bir otobüste seyahat ediyor olmasından ve bir arabaya sahip olup seyahate çıkmak istemesinden işçi ya da memur olabileceği söylenebilir. Bir otobüs yolculuğu sırasında derin düşüncelere dalan adam zamanın ne kadar önemli olduğunun farkına varmıştır. Kendisine saatin kaç olduğunun sorulması ve saatini ayarlayan kişinin saatini kırk beş saniye geri ayarlaması üzerine zamanın önemi üzerine düşünür. Yakın zaman önce babasını kaybetmiş olan adam onun ölümünü düşünür. Gördüğü şeylere karşı bazen öfke kusan başkarakter, bazen de yüzünü dahi doğru düzgün görmediği kişilere sempati duyar. Bir arabaya sahip olmak en büyük hayallerinden biridir. Kendi arabasıyla seyahat etmek istemektedir. Bunun hayalini kurmaktadır. Babasını sever. Zamanında onun tarafından şiddete maruz kalmış olsa da babasını önemser. Ölmeden önce son bir kez onu göremediği için büyük bir üzüntü yaşar.

Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar) Sorumsuz/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Tarık Buğra'nın Eylül 1951'de kaleme almış olduğu *Şarap Şişeleri ve Kitaplar* adlı öykünün başkarakteridir. Kahraman anlatıcı olayları I. tekil şahısın bakış açısından aktarır. Ben-öyküsel anlatıcı Dem adlı meyhanenin müdavimlerinden biridir. Orada birlikte vakit geçirdiği arkadaşlarına sanatçı olduğu yalanını söyler. Arkadaşları onun çalışmalarını görmek ister hatta bu konuda fazla diretirler. Ancak Tarık daha önce hiçbir eser kaleme almamıştır. Arkadaşlarının baskısıyla kendi hayatıyla ilgili yazdığı bir öyküyü adı pek bilinmeyen bir gazetede yayımlatır. O günden sonra Tarık'ın hayatı değişir. Tarık yazar olur. Ancak yıllar sonra hedeflerinin ve beklentilerinin çok uzağında olduğunu fark eder.

Zira kaleme alıp yayımlatmış olduğu eserler okunmamaktadır. Yaşadığı hayal kırıklığı nedeniyle Tarık Dem'e geri döner ve şarap kadehlerinin dibinde teselli aramaya başlar.

Yumuşak Başlı : Adam (İki Uyku Arasında), Kız (İlk Aşk), Suphi (Kör), Adam (Kırk Beş Saniye), Kahraman-Anlatıcı (Oğlumuz), Anlatıcı (Ömer), Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli), Mahmut (Otel Faresi).

Mahmut (Otel Faresi) Antagonist/Duygusal Dengesiz/Sorumsuz

Otel Faresi adlı öykünün başkarakteri olan Mahmut bir fakülte öğrencisidir. Kadıköy'deki bir otelde kalmaktadır. Bir öğrenci olmasına rağmen derslerine devam etmemektedir. Beyazıt'taki bir kahvede briç oynayarak vaktini harcar. Kızlarla vakit geçirmekten de hoşlanır. Henüz bir evi geçindirmenin sorumluluğunu üstlenmemiştir. Kaldığı oteldeki odasına hırsız girer ve ceketini çalınır. Bunun üzerine Mahmut fazlasıyla öfkelenir. Hırsızın kim olduğunu bilmek ister. Ancak bir süre sonra kendisi de hırsızlıkla suçlanır. Cezalandırılma ve hırsız damgası yeme düşüncesi onu hem korkutur hem de utandırır. Ceketini çalan hırsıza karşı olan öfkesi geçer. Onunla empati kurar. Ancak yine de onun cezalandırılması gerektiğine inanır.

Kız (İlk Aşk) Duygusal Dengesiz

İlk Aşk adlı öykünün başkarakterinin bir adı yoktur. Onun yirmili yaşlarına erişmiş genç bir kız olduğu bilinmektedir. Üç yıl önce, yani on yedi yaşındayken, bir erkekle birlikte olmuş ve ilk kez âşık olmuş olan genç kız yirmi gün süren bir ilişkinin sonunda terk edilmiştir. Aradan uzun bir zaman geçtikten sonra kız başkalarıyla görüşmeye ve ilişki yaşamaya başlamıştır. Zira ilk aşkını unutamamış ve onun yerini kimseyle dolduramamıştır. İlk aşkıyla yeniden karşılaşan kızın eski duyguları yeniden su yüzüne çıkar. Kız onunla konuşmak ve geçen zaman içinde neler yaşadığını öğrenmek ister. İlk aşkıyla aynı mekânda bulunan kız hüznle dolar. Tedirgin olur. Üzerinde yoğun bir baskı hisseder. Duygularına hâkim olmakta zorlanır. Ne yapacağını bilemez. İlk aşkına söylemek istediği çok şey vardır. Ona içini dökmek, onunla yeniden birlikte olmak ister.

Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli) Sorumlu/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Bir helvacının oğlu olan Hasan babasının mesleğini devam ettirir. Ancak kendi babası gibi diğer tüm helvacıların yaptıkları helvalara daha fazla kar etmek için hile karıştırmalarından oldukça rahatsızdır. Bundan dolayı yaptığı helvaları hiçbir hile karıştırmadan olması gerektiği gibi yapar. Bu da onun helvalarının çok sevilmesine ve müşterilerinin artmasına neden olur. Her kesimden insan onun helvasını yemektedir. Bunun haricinde Hasan yeni bir helva tarifi üzerinde de çalışmaktadır. Mevcut beş helva türüne ek olarak yeni bir tür geliştirmek ister. Bütün helvacılar Hasan'a karşı cephe alır. Eşi dahi onu aldatır. Bunun üzerine şehri terk etmesi gerekir. Ancak gittiği yerde işini yapmaya devam eder ve yeni terkipler geliştirir.

Sorumlu : Yazar (Şaheser Peşinde), Suphi (Kör), Anlatıcı (Ömer), Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli).

Anlatıcı (Ömer) Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık

Tarık Buğra tarafından kaleme alınmış olan *Ömer* adlı öykünün başkarakteri ben-öyküsel anlatıcıdır. I. tekil şahıstan kendi düşüncelerini ve başından geçen olayları aktarır. Kahraman anlatıcı Ömer'in babasıdır. Eşinin adı Hürrem, küçük kızının adı da Ayla'dır. Başından geçen musibetlere rağmen genel olarak umutludur. Eşine ve çocuklarına karşı sevgi ve şefkat gösterir. Babalık görevlerini mümkün olduğunca en iyi şekilde yerine getirmeye çalışır. Basit şeylerden hoşlanır ve hayata umutla bakar. Oğlunun hastalığından dolayı endişeye kapılır.

Sorumsuz : Doktor (Şehir Kulübünde), Mahmut (Otel Faresi), Anlatıcı (087956'nın Sıfırı), Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar).

Anlatıcı (087956'nın Sıfırı) Duygusal Dengesiz

Tarık Buğra'nın Aralık 1950'de kaleme almış olduğu *087956'nın Sıfırı* adlı öykünün başkarakteri bir kahraman anlatıcıdır. Olayları birincil tekil şahısın bakış açısından okura aktarır. Yirmi üç yaşındadır.

Tıp öğrencisidir. Saçları sıktır. Sağlıklı dişleri vardır. Pansiyonda kalmaktadır. Fatih'te ikamet eden "amca" diye hitap ettiği uzak akrabasını sürekli ziyaret eder. Zaman zaman onun evinde kalır. Kahraman anlatıcının İclâl'e yakınlık gösterdiği, ona ilgi duyduğu anlaşılır. Piyango bileti parasına ortak olamayacağını bildiği halde İclâl'e yalan söyleyerek sorumsuzca davranır. Daha sonra söylediği yalanın tutsağı haline gelen anlatıcı telaş, panik ve heyecan içinde kıvrılır. Söylediği yalan onun duygusal dengesizlik yaşamasına neden olur. Farklı ilgi alanlarına sahiptir. Bundan dolayı deneyime açık bir kişiliğe sahip olduğu da söylenebilir.

Duygusal Dengesiz : Adam (İki Uyku Arasında), Doktor (Şehir Kulübünde), Yazar (Şaheser Peşinde), Kız (İlk Aşk), Suphi (Kör), Adam (Kırk Beş Saniye), Kahraman-Anlatıcı (Oğlumuz), Anlatıcı (Ömer), Anlatıcı (Buhran), Doktor (Şehir Kulübünde), Ebu el Hasan bin Abdullah bin Nizami (Helvacı Güzeli), Mahmut (Otel Faresi), Kahraman Anlatıcı (Yarın Diye Bir Şey Yoktur), Anlatıcı (087956'nın Sıfırı), Tarık (Şarap Şişeleri ve Kitaplar).

Kahraman-Anlatıcı (Oğlumuz) Yumuşak Başlı

Tarık Buğra'nın kaleme aldığı ve eserine adını verdiği *Oğlumuz* adlı kısa öykünün başkarakteri, baba rolündeki bir kahraman anlatıcıdır. Kahraman anlatıcı olayları gözlemler ve kendi psikolojisinin süzgecinden geçirerek olayları aktarır. Yaşanan olaylar kahraman anlatıcıyı da etkiler. Yaş aldıkça oğlunun kişilik olarak yaşadığı değişimi gözlemleyen baba gördükleri karşısında oldukça endişelidir. Onun içinde bulunduğu kötücül duruma müdahale etmek ister. Bir baba olarak evde otoriteyi sağlaması ve sorunlara çözüm bulması beklenir. Baba, her geçen gün oğlunun aileden ve ebeveynlerinden uzaklaşmasını endişe içinde izler. Anne ve baba zaman geçtikçe oğullarına daha çok bağlanır. Baba oğluyla empati yapmaya, onu anlamaya çalışır.

Anlatıcı (Buhran) Dışa Dönük

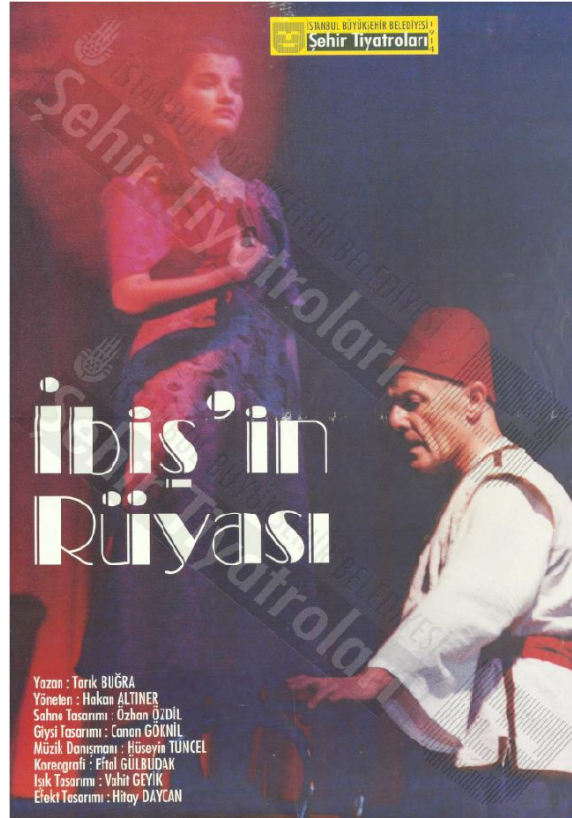
Tarık Buğra tarafından kaleme alınmış *Oğlumuz* adlı öykü kitabının son öyküsü olan *Buhran*'ın başkarakteri kahraman anlatıcıdır. Anlatıcı bir kasabada yaşamaktadır ve ne iş yaptığı bilinmemektedir. Ömer adından bir oğlu ve Ayla adında bir kızı vardır. Eşinin adı Hürrem'dir. Şehir Kulübü'nde zaman geçirmekten hoşlanır ve ceza hakimiyle düzenli olarak piket oynar. Anlatıcı eşini çok sever. Ceza hakimiyle samimi olan eşini kıskanır. Bundan dolayı eşini kaybetme korkusuyla kıskançlık krizine kapılır ve derin bir bunalım yaşar. Eşiyle kavga etmek ister. Hatta eşini kaybetmek korkusuyla uzak bir yere taşınmayı düşünür. Ancak daha sonra eşini ne kadar çok sevdiğini ve onun tarafından da ne kadar çok sevildiğini anlar.

Kahraman-Anlatıcı (Yarın Diye Bir Şey Yoktur)

Tarık Buğra'nın kaleme almış olduğu ve 1952 yılında yayımlanmış olan ikinci öykü kitabına adını veren öykü *Yarın Diye Bir Şey Yoktur*'un başkarakteri kendi psikolojik dünyasını ve özel hayatına dair sorunları I. tekil şahısın ağzından anlatır. İç monolog anlatım tekniğiyle yazar anlatıcının düşünce ve duygu dünyasını gözler önüne serer. Kahraman anlatıcı sürekli bir tedirginlik halindedir. Yaşadığı tedirginlik nedeniyle gece uyumakta zorlanır. Bir gazete musahhihidir. Hayatında bir kadın yoktur. Aşksızdır. Yalnızdır. Hayatında ciddi eksiklikler olduğunu düşündüğünden ve kendini inşa etmeyi başaramamış olduğunu hissettiğinden yaşadığı iç huzursuzluk nedeniyle geceleri yastığa başını koyduğunda uyumakta zorlanır. Yaşadığı iç huzursuzluk nedeniyle sigaraya bağımlı hale gelmiştir.

KAYNAKÇA

- Buğra, Tarık. *Akümülatörlü Radyo*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.
- . *Ayakta Durmak İstiyorum*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.
- . *Bir Ben Vardır Benden İçeri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2020.
- . *Dönemeçte*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2004.
- . *Dünyanın En Pis Sokağı*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2020.
- . *Firavun İmanı*. İstanbul: İletişim Yayıncılık, 2004.
- . *Gagaringrad Moskova Notları Bir Köyden Bir Başşehre*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2022.
- . *Gençliğim Eyvah*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2014.
- . *Güneş ve Arslan*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2020.
- . *Hikayeler*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü, 1969.
- . *İbiş'in Rüyası*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.
- . *İbiş'in Rüyası*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2006.
- . *İki Uyku Arasında*. İstanbul: Yeditepe Yayınları, 1954.
- . *Küçük Ağa*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2011.
- . *Oğlumuz / Yarın Diye Bir Şey Yoktur*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2019.
- . *Osmancık*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2014.
- . *Sıfırdan Doruğa * Patron*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 1994.
- . *Siyah Kehribar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 1991.
- . *Yağmur Beklerken*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1990.
- . *Yalnızlar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2004.
- . *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.
- . *Zafer Gaye Değildir*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2020.
- Bulut, Yıldray. *Tarık Buğra'nın Romancılığı*. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Güzel, Gülşah. *Tarık Buğra'nın Hikayelerinde Anlatım Teknikleri*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Köse, Hande. «Tarık Buğra'nın Tiyatro Eserlerinde Olay Örgüsü ve Şahıs Kadrosu.» Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2020.
- Kuşak, Meryem. «Tarık Buğra'nın Tiyatroları.» Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 2012.
- Öztürk, Jale. *Tarık Buğra'nın Matbu Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Yaşar, Fadime Gökçen. *Edebiyat sosyolojisi bağlamında toplumsal değerler ve değerler çatışması: Ahmed Arif, Faik Baysal ve Tarık Buğra örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.

Kulaklarından tutulacak asıl muzır mahlûklar

Son günlerde memleketimizde üzerinde en çok konuşulan konulardan biri de, ilericilik - Gericilik olmuştur. Bu niçin böyledir? Memleketimizin bütün sosyal, ekonomik ve dış politika problemleri hal çaresi beklerken, muarran bu konuyu temcit plâvı gibi ısıtıp ısıtıp ortaya atmak neden?

Diğerlerinin halli zor ve zamana bağlı olduğundan mı? İlericilik etrafında, ATATÜRK'ün ölümünün ismini de kalkan yapıp, gürültü koparak kolayca netice almak isteyen bir zümrenin tıredini kabul etmek iktiza ediyor. Bu zümre memleketin en kutsal anıme müessesesi olan «öğretmenliği» istismar vasıtası yapmıştır. Bundan da hazini, sorumlu makamların bütün bunlara göz yumması ve susmasıdır. Aslında bu insanların ilericilikle zerre kadar alakası yoktur.

Milletin büyük çoğunluğunu gerici diye tezyif ve tahkir eden zihniyetin vatanseverlikle kabili telif tarafı yoktur. Vatansever milletçi ve kültürlü hakiki Türk münevverleri, batı medeniyetine bağlı olduğu kadar dini inançlara ve geleneklere de bağlıdır.

Camilerin, İmam Hatip Okullarının kapatılmasını, Diyanet İşleri Teşkilâtının lâğvını, okullardaki din derslerinin kaldırılmasını isteyen barbar ve hain zihniyetin karşısına çıkıp dur demek zamanı gelmiştir. Çünkü sahte ilericiler, sosyal bünyeyi tahrip etmektedirler.

Gaflet uykusundan uyanmak, ne melâ zımcılığı terketmek zamanı gelmiş ve hatta geçmektedir.

Bu hazin durumdan nasıl kurtulacağız? Uçurumun kenarında boğuştuğumuzu bilelim, Buradan düşüş, topyekûn olacaktır. Bu ise herşeyin sonu demektir.

Son gerici çıkartkanlığını yapanlar, bu memleketi sevenler olamazlar.

Sen Tanrıya inanmazsan, nasıl ve hangi hakla menedebilirsin, yobaz? Kuvvetin nedir? Diyanet İşleri Teşkilâtının, Lâik Türkiye'de Anayasamızın teminatı altında olduğunu bilmez misin, gâfil? Ve bu teşkilât, kendi özel kanunlarına göre faaliyet gösterdiğine göre sen nasıl onun önüne çıkıp dur diyebilirsin? İmam -

Hatip Okullarından niçin korkuyorsun? Bırak bu memleketin aydın din adamları da buralardan yetişsin, Köylerin üç ana dayanağı vardır. Bunlar; İmam, Muhtar ve öğretmenidir. Öğretmen seviyesinde çağdaş uygarlığa bağlı imandan korkmak hasındır. Temennimiz bütün köylerde öğretmenle elele vermiş, aydın imamlar görmektir. İşte o zaman köyün kalkınması kolaylaşır. Bunu istemeyen ve bu gerçeği görmeyenler elbette vatansever olamazlar.

NETİCE: İlericilik namı altında milletin dini inançlarına saldırırlar hakiki yobazlar olup bunlar, memleketin gerçeklerinden bihaber, huzur ve kardeşlik düşmanı, zararlı unsurlardır. Sorumlu makamlar tarafından kulaklarından tutulacak olanlar bunlardır. (Yeni İstanbul: M. ÖZUYAR)

Tükürünüz suratlarına!

Tarkan Buğra

Düşman artık boy hedefi hâlini almıştır. Soyтары kamuflajına gün ışığı düştü, dikkatle bakınca artık kimliği de seçilebiliyor. Şimdi sıra suratına tükürmemize geldi Tükürünüz!

Camiler kapatılın diyor. Tükürünüz o pis suratına!

İmam - Hatip Okulları kapatılın diyor. Tükürünüz o satılık videdanın aksiyale karararan suratına!

Diyanet İşleri Teşkilâtı kalkın diyor. Tükürünüz lâtistik maskeden de siliik suratına!

Ve bunları «gericiliği» ezmek için diyor, ilericilik- Atatürkçülük, uygarlık adına diyor. Tükürünüz suratıslığına!

Tükürünüz, tükürünüz, tükürünüz! Gelin Mustafa Kemal'i sevenler, gelin Türkiye'yi sevenler, Türkiye'yi, bu üstün millet-i, bu eşsiz tarihi, bu güzel yurdu biraz daha ileri götürmek, biraz daha nurlandırmak isteyenler gelin, ben sıramı size veriyorum, önce siz tükürünüz: Önce tükürmek sizin hakkınız çünkü.

Çünkü sizi asıl cephenizden kopardılar sizi ana kaynağımıza karşı kullandılar, sizi aldattılar, size iyiyi kötü, doğruyu yanlış gösterdiler, zaman zaman hattâ size suç işlettirler, hem de öyle Atatürk diye, batı diye, ilericilik diye diye. Evet önce tükürmek sizin hakkınızdır.

Bu milleti sevmek, bu millet için çalışmak kafataslılık, gericilik ha?..

Vicdan hürriyeti uğruna direnmek, İslâm için yaşama hakkı istemek, bu uğurda gangsterlerle boğuşmak yobazlık, gericilik öyle mi?..

Ve lâyisizm hem de özellikle Atatürk lâyisizmi camileri kapatmak, İslâma kilit vurmamış demek?..

Hayır, hayır.. elbette sizin hakkınız önce tükürmek ey Atatürk diye ikiliğe râzi edilenler, önce siz tükürünüz bu suratsızlığa. Ama - bana kalırsa - siz de sıranızı -ilerici- öğretmenlerimize veriniz. Zira bu tarihte eşi görülmemiş olan, görülmeyecek olan herzeyi onların sözcüleri, onların omuzlarında yükselenler yedi.

Camiler ve İman - Hatib Okullarını kapatmak, Diyanet İşleri Teşkilâtını lâğvetmek!.. öyle mi?

Neden olmasın? Olur tabii.. olmuş da.. işte Sosyalist Rusya! Ama şu bizim arsız sümüklüböcekler deyiniz ki, Rusyadakiler bu işi bileklerinin hakkı ile, onbinlerce ölü verecek yaptılar, hak ettiler kısaca.

Ya bu yüzüz sümüklüböcekler, ya bu asalak açığözlüğü?.. Bunlar senin, benim yarattığımız onlara rağmen geliştirmeye çalıştığımız, beslediğimiz devletin kuvvetiyle becerecekler bu işi ha?..

Tükürünüz, tükürünüz, vakit geçirmeden tükürünüz.. yoksa tükürülmeye de değmez bir hâle gelmeniz pek muhtemeldir.

Tükürünüz ve düşününüz, yeni sloganlarımızı yayınız:

Türkiye bir bütündür. Türkiye'de yaşayanlar kardeşler.. Türkiye'de tek hareket kuvveti vardır: Devleti. Yani hukuk düzeni ve bu düzenin sorumluları.. İlerilik dürist yaşamaktan, iyi iş yapma gayretinden, hakka hukuka saygıdan başka bir şey değildir. Çünkü olmaz, çünkü olmamıştır hiç bir zaman ve hiç bir yerde.

Şırtımızda yeni yeni ularların çıkmaması için bunu bilelim.. ama daha önce ve bir an önce «camileri kapatalım» diyen, onu da Atatürk adına, ilericilik, uygarlık a fına diyebilen, milli değerleri ve hürriyetleri gericilik diye göstermeye kalkışan suratsızlığa tükürelim.

Buyurun, biz sıramızı veriyoruz: aldatılanlar, vasıta edilenler önce siz tükürünüz!.. «Yeni İstanbul»

Tükürün

çehrei murdarına

Ey, bu toprakta birer na's-i perisan bırakıp Yükselen, mevkib-i erva! Sakın arza! bakıp Sanmayın: sevik-i şehadetle eosan bir kan var.. Bizde lesten daha hissiz, daha kokmuş can var! Bakmayın, hem tükürün çehre-i murdarınıza! Tükürün: belki biraz duygu gelir ârinıza! Tükürün cebhe-i lâkaydına Sarkın, Tükürün! Kuşkulansın, görelim, gayret-i halkın tükürün! Tükürün! milleti alçakça vuran darbelerle! Tükürün! onlara alkış dağıtan kabbelerle! Tükürün! Ehl-i Salibin o hayasız yüzüne! Tükürün onların asla güvenilmez sözüne; Medeniyet denilen maskara mahbuku görün; Tükürün maskeli vicdanına asrın, Tükürün: Hele l'âmı zamanında şu me'un harbin «Bize eñfâr-i umumiyyesi lâzım garbın; O da Allahı bırakmakta olurs herzesin! Halka iman gibi telkin ile, dinis sesini Susturan abdâlin idrakine bol bol tükürün!..

MEHMET AKİF

Utandırınız öğretmenim!

Tarık Buğra

— Kıbrıslı Rumların Yunan desteği ile kurdukları katliâm çetelerinin adı nedir?

— Mukaddes Ordu!

Yani hristiyanlığa, din kuvvetine sığınan, «Haçlı Seferisi havasına bürünen bir areket.

Ne bakıyorsun öğretmenim? Senin derneklelerinin federasyonu değil mi o? İmam - Hatip Okullarını kapatalım, camileri de kapatalım. Diyanet İşleri Reisliğini lâğvedelim diyen!

Yüzüz veya beyinsiz küstahlığı bu kadara var-dın, ama bu arada orospuca icad edilmiş bir gerici lâfıyla bütün milli değer ve kuvvetleri de milletin yarattığı devlete kırdırmak istiyen bu sözcülerine karşı reaksiyonun ne oldu?

Utandırınız öğretmenim, utandırınız! Utandırınız ki, dini, milliyeti, kasacası varlığı dilne kadar müstüman Türkün elinde bulunan Yunanistan bugün, iki büyük kuvveti, dini ve milliyeti seferber edecek size karşı olarken, sizin federasyonun bütün iki büyük kuvvetimize birden bomba koymaya kalkıyor.. ve sen bu yüzüz veya beyinsiz küstahlıkları aynı gün alaşağı edemiyorsun!..

Evet, bir parça utandırınız lüzum öğretmenim; zira sis üç beş cıfarcı lafla aldatılabildiler:

Utandırınız öğretmenim, bir parça utandırınız. Ve

